

KOMPETENSFÖRSÖRJNING FÖR KULTURHISTORISKT VÄRDEFULLA BYGGNADER OCH MILJÖER KKBM

Resultatrapport

Sh bygg, sten och anläggning AB

2015-02-26

FÖRORD

Undersökningen som redovisas här utfördes som en förstudie (Fas 1) med syfte att upprätta en ansökan om bidrag för en större utbildningsinsats (Fas 2). Utbildningsinsatsen skulle beröra aktörer som är inblandade i bevarandet och utvecklingen av våra kulturarvsfastigheter. Bidrag söktes hos Europeiska socialfonden(ESF).

Initiativ till undersökningen togs av Statens fastighetsverk (SFV) tillsammans med Svenska Kyrkan, Fortifikationsverket och Riksantikvarieämbetet med flera. Undersökningen utfördes under 2011 av Researchföretaget Ipsos. Rapporten har upprättats i februari 2015 av Lars Åke Strandgren på Sh bygg, sten och anläggning AB och baseras på den redovisning av undersökningsresultatet som upprättats tidigare. Hela underlaget redovisas som bilagor till rapporten.

Februari 2015

Sh bygg, sten och anläggning AB

Lars Åke Strandgren

SAMMANFATTNING

I Sverige finns ett stort antal kulturarvsfastigheter. I arbetet med dessa har olika grupper av yrkesutövare olika roller. Konflikter kan uppstå då man utgår från olika värderingar i sin syn på hur kulturarvsfrågor ska hanteras. En ökad samordning mellan beställare, rådgivare och utförare behövs, så att man kan utgå från en gemensam värde - och kunskapsgrund.

Syftet med detta arbete är att kartlägga uppfattningen om vilket eventuellt kompetensbehov som finns bland olika aktörer som är inblandade i bevarandet och utvecklingen av våra kulturarvsfastigheter. Arbetet är en förstudie och skall utmynna i en ansökan om bidrag från Europeiska socialfonden (ESF). Bidraget skall användas för att uppfylla de behov vi påvisar i detta första arbete.

Förstudien baseras på personliga intervjuer och en webbenkät med fokus på 3 grupper av aktörer: Beställare, rådgivare och utförare.

Intresse/engagemang ansågs vara den viktigaste drivkraften för att få kompetens inom KKBM området. För utförare är praktisk erfarenhet och lärande av äldre kollegor en större drivkraft än hos andra grupper. För rådgivare är grundutbildning från universitet en större drivkraft än hos andra grupper.

Yrkesrollen som beställare ställer inte bara krav på förvaltning av kulturarvet utan även på ett affärsmässigt tänkande. Inte sällan hamnar man som beställare i konflikt och tvingas göra prioriteringar mellan ekonomi, funktion och kultur. Utmaningen består till stor del i att kombinera kulturhänsyn med det affärsmässiga uppdraget.

Beställare har inte alltid kulturarvet som en given del av sin profession, ofta har man en bakgrund som ingenjör, ekonom eller administratör och inte nödvändigtvis någon specifik erfarenhet av varken kulturområdet eller byggbranschen vilket innebär en risk för kompetensbrist.

Som rådgivare ska man kunna vägleda beställaren genom att jämkta ihop olika perspektiv och vikta olika värden mot varandra. KKBM området ställer krav på eftertanke och förmåga att kompromissa, både med sina egna ideal och med andra aktörers intressen.

Kompetens inom kulturarvsområdet definieras i stor utsträckning som erfarenhet. Kunskap och erfarenhet bygger i stor utsträckning på personligt intresse och engagemang.

Det anses inte finnas någon generell kompetensbrist men en stor majoritet anser att det finns kompetensbrist inom vissa bransch- teknik- och material-områden. Störst brist finns hos beställarna.

Det förväntas bli en stor ökning av kompetensbrist i framtiden p.g.a. pensionsavgångar och brister i kompetensförsörjningen.

Utförargruppen har klart mindre tid för fortbildning jämfört med beställare och rådgivare. Gruppen rådgivare har mer fortbildning än beställare och utförare.

En klar majoritet inom samtliga målgrupper har en hög motivation att fortbilda sig.

Alla undersökta målgrupper ansåg att det är en låg nivå på jämställdhet inom KKBM-området och att finns ett behov av ökat samarbete och samverkan mellan alla parter gällande fortbildning/kompetensutveckling.

Utförarrollen kräver att man på ett tidigt stadium förenar teori med praktik. Det måste finnas möjlighet till fortbildning bland redan yrkesverksamma utförare.

Samtliga huvudmålgrupper efterfrågar någon typ av certifiering av kompetenser. Gruppen utförare efterfrågar i högre utsträckning än övriga yrkesbevis och gesäll-/mästarbrev

En utveckling och systematisering av utbudet av fortbildnings- och påbyggnadsutbildning efterfrågas. Kompetensförsörjningen inom KKBM-området är i behov av ökad samverkan och ansvaret bör tas från både staten och privata företag.

Sammantaget visar resultaten i undersökningen att det finns en oro för framtiden inom KKBM området med stor risk för en ökad kompetensbrist.

INNEHÅLL

1 BAKGRUND	5
2 SYFTE	5
3 METODIK	5
4 UTFÖRDA UNDERSÖKNINGAR	5
5 RESULTAT	6
5.1 DE OLIKA YRKESROLLERNA, FOKUS OCH UTMANINGAR	6
5.2 KOMPETENSEN I DAGSLÄGET	7
5.2.1 <i>Kvalitativa intervjuer</i>	7
5.2.2 <i>Webbenkät</i>	7
5.2.2.1 Inskaffande av kunskap	7
5.2.2.2 Brister i kompetensen	9
5.3 TID OCH INTRESSE SAMT SAMORDNING AV KOMPETENSUTVECKLING	10
5.3.1 <i>Kvalitativa intervjuer</i>	10
5.3.2 <i>Webbenkät</i>	11
5.3.2.1 Tid för ut-/fortbildning	11
5.3.2.2 Motivation för ut-/fortbildning	12
5.3.2.3 Samordning av utbildning/kompetensfrågor	13
5.4 SYNPKUNKTER PÅ KOMPETENSFÖRSÖRJNING	15
5.4.1 <i>Kvalitativa intervjuer</i>	15
5.4.1.1 Utförare	15
5.4.1.2 Beställare	15
5.4.1.3 Rådgivare	16
5.4.2 <i>Webbenkät</i>	16
5.4.2.1 Tillhandahållande av utbildning	16
5.4.2.2 Huvudansvar för kompetenshöjning	18
5.5 UTVÄRDERING AV KOMPETENS	20
5.5.1 <i>Webbenkät</i>	20
5.6 FRAMTIDA KOMPETENSFÖRSÖRJNING OCH UTVECKLING	22
6 SLUTSATSER	22
7 LITTERATURFÖRTECKNING:	22
Bilaga 1 Resultatredovisning med fokus på utförare	B1: 1-24
Bilaga 2 Resultatredovisning med fokus på beställare	B2: 1-24
Bilaga 3 Resultatredovisning med fokus på rådgivare	B3: 1-24
Bilaga 4 Bidragsansökan till Europeiska socialfonden Fas 2	B4: 1-24
Bilaga 5 Beskrivning av projektet Fas 2	B5: 1-15

1 BAKGRUND

I Sverige finns ett stort antal kulturarvsfastigheter som förvaltas av privata och offentliga fastighetsägare. Olika grupper av yrkesutövare har olika roller. Det uppstår inte sällan en konflikt mellan de olika grupperna. Ett skäl är att de utgår från olika värderingar i sin syn på hur kulturarvsfrågor ska hanteras.

Vi definierar fem olika grupper med skilda roller bland dem som arbetar med kulturarvsfastigheter:

- Beställare
- Rådgivare
- Utförare
- Myndigheter
- Utbildare

För att lösa de konflikter som kan uppstå, fordras en ökad samordning mellan beställare, rådgivare och utförare, så att man utgår från en gemensam värde - och kunskapsgrund. För att kunna arbeta med denna typ av objekt, krävs en omställning av branschen. För byggbranschen i stort behövs ökade kunskaper om förutsättningarna för arbete med kulturarvsfastigheter. För den enskilde individen innebär det att kompetensen breddas och att möjligheter skapas för att arbeta i kulturarvsmiljöer. Detta ökar möjligheterna till nya arbetsuppgifter och förbättrad anställbarhet.

2 SYFTE

Syftet med detta arbete är att, som en förstudie, kartlägga uppfattningen om vilket eventuellt kompetensbehov som finns bland olika aktörer som är inblandade i bevarandet och utvecklingen av våra kulturarvsfastigheter. Med resultatet som underlag vill vi göra en ansökan om bidrag från Europeiska socialfonden (förkortat ESF). Bidraget skall användas för att åstadkomma utbildningar av arbetare och tjänstemän med utgångspunkt från de behov vi påvisar i detta första arbete. Vi vill med detta medverka till att hotade hantverk fortlever, skapa kontinuitet i den framtida kompetensförsörjningen och att branschens attraktivitet och lönsamhet ökar.

3 METODIK

Förstudien utgjordes av dels en kvalitativ del med personliga djupintervjuer och en kvantitativ del i form av en webbenkät.

Förstudien omfattade 3 grupper av aktörer: Beställare, rådgivare och utförare.

4 UTFÖRDA UNDERSÖKNINGAR

De kvalitativa djupintervjuerna utfördes med 16 personer och omfattade cirka 1,5 timme per intervju. Den kvantitativa delen utfördes i form av en 15 minuter lång webbenkät.

Undersökningarna utfördes av ett researchföretag, Ipsos.

Webbenkäten skickades ut via mail till representanter för olika målgrupper insamlade av researchföretaget samt till Byggnads fackanslutna medlemmar. Urvalet hade geografisk

spridning över hela landet och utgjordes av personer på olika sätt verksamma inom KKBM området.

Byggnads enkät besvarades av 487 personer och researchföretagets huvudenkät besvarades av 953 personer, Sammantaget samlades det in enkäter från bl.a.

- 204 st. beställare (byggherrar/förvaltare)
- 257 st. rådgivare (rådgivare/konsulter)
- 231 st. utförare (Ipsos) (hantverkare/entreprenörer)
- 431 st. utförare (Byggnads) (främst anställda hantverkare)
- 108 st. myndigheter
- 78 st. museer/stiftelser
- 32 st. utbildning/forskning

Konfidensintervall på 95 % säkerhetsnivå för olika urval: Det vill säga maximal statistisk felmarginal vid 50 % av svaren på ett alternativ:

100 respondenter = ± 9,8 %

250 respondenter = ± 6,2 %,

950 respondenter = ± 3,1 %

5 RESULTAT

Resultatet redovisas här med fokus på 3 olika grupper: beställare, rådgivare och utförare inom KKBM området. Resultatet finns också redovisat i 3 bildspel med fokus på de 3 olika grupperna. För gruppen utförare har delar av resultaten från webbenkäten redovisats så att svar till researchföretaget (Ipsos) och Byggnads kan särskiljas. Detta framgår i dessa fall av resultatet.

Bas för de resultat från webbenkäter som redovisas här är, om inget annat anges: Beställare 204 st. Rådgivare 257 st. Utförare 231 st.

Bas i webbenkät med särredovisade grupper av utförare: Beställare 204 st. Rådgivare 257 st. Utförare (Ipsos) (hantverkare/entreprenörer) 231 st. Utförare (Byggnads) (främst anställda hantverkare) 431 st.

5.1 De olika yrkesrollerna, fokus och utmaningar

Valet av yrkesbana bygger på stort personligt engagemang och intresset för det kulturhistoriska området mognar fram. Området har haft ett uppsving de senaste tjugo åren och erbjuder ständigt nya utmaningar och variation vilket ger bl.a. ökad yrkesstolthet.

Samarbetet mellan olika parter ställer krav på social kompetens och förmåga att kommunicera med andra yrkeskategorier. Kombinationen av såväl byggnadstekniska aspekter som estetiska, konstnärliga och vårdande aspekter attraherar både kvinnor och män.

	Utförare	Beställare	Rådgivare
Typisk bakgrund och fokus	Svårt att kombinera gediget hantverkskunnande med efterfrågan och lönsamhet	Arbetar med kulturarv i större eller mindre omfattning och har ingen självklar yrkesbakgrund inom KKBM	Kan vara både småföretagare/konsult och/eller fungera som ställföreträdande beställare/tillsynsmyndighet
Utmaningar	Kulturarvsprojekt är mer osäkra/riskfyllda, dyrare och tar mer tid	Krav på att förena kulturhänsyn med ekonomiska intressen och tillgänglighet	Tvingas kompromissa mellan egna ideal, andra aktörers intressen och kulturhistoriska värden
Perspektiv	Byggnadstekniska lösningar och genomförande ur ett lönsamhetsperspektiv.	Hållbar förvaltning och funktionalitet ur ett affärsmässigt perspektiv.	Bevarande och utveckling av byggnader och miljöer ur ett värdemässigt perspektiv.

5.2 Kompetensen i dagsläget

5.2.1 Kvalitativa intervjuer

De intervjuade ansåg inte att det rådde någon uppenbar kompetensbrist vid tidpunkten (vintern 2011). I takt med att kulturarvet ökat i status har det skett viss kompetensutveckling de senaste decennierna.

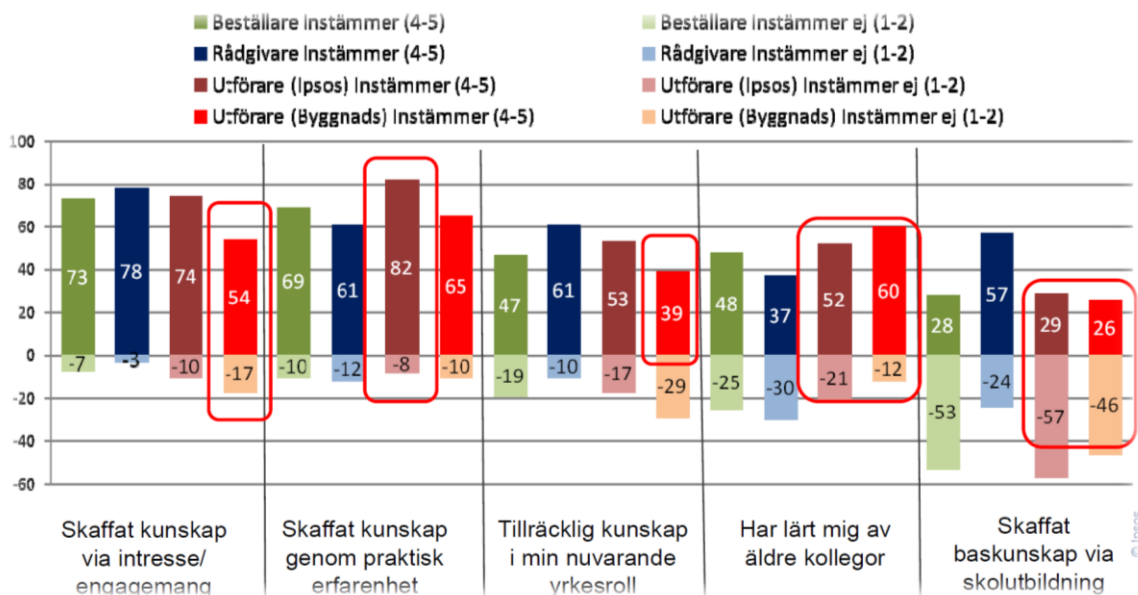
En allmän uppfattning är att det finns få riktigt kunniga inom vissa områden; exempelvis inom installation, VVS, energi, konstruktion och ventilation.

Många anser att det finns risk för en kompetensbrist framöver. Kommande pensionsavgångar behöver kompenseras genom att nya yrkeskunniga attraheras till området. Det är därför viktigt att överföra erfarenheter och kunskap till nya, kommande och yngre generationer. Det är också viktigt att öka statusen för KKBM-området och därigenom locka fler kompetenta yrkesverksamma inom alla kategorier.

5.2.2 Webbenkät

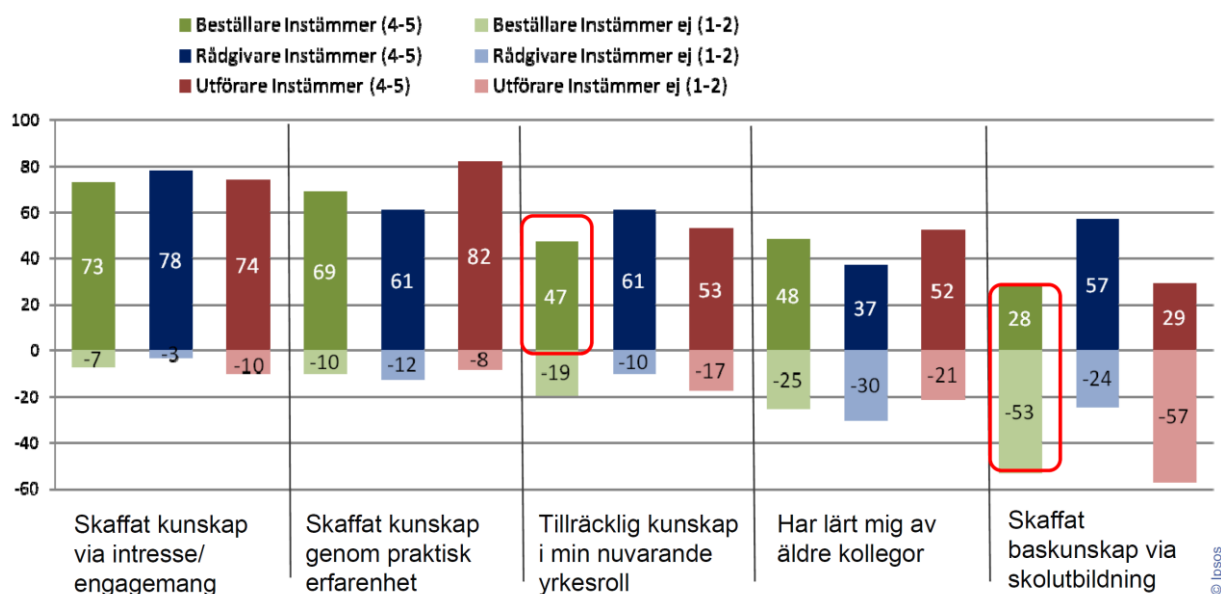
5.2.2.1 Inskaffande av kunskap

Utförare anger i högre utsträckning än övriga grupper att de skaffat kunskap genom praktisk erfarenhet och lärt sig av äldre kollegor. De har även i lägre grad baskunskap från skolutbildning. Det finns skillnader i resultat mellan olika kategorier av utförare. Se figur 1



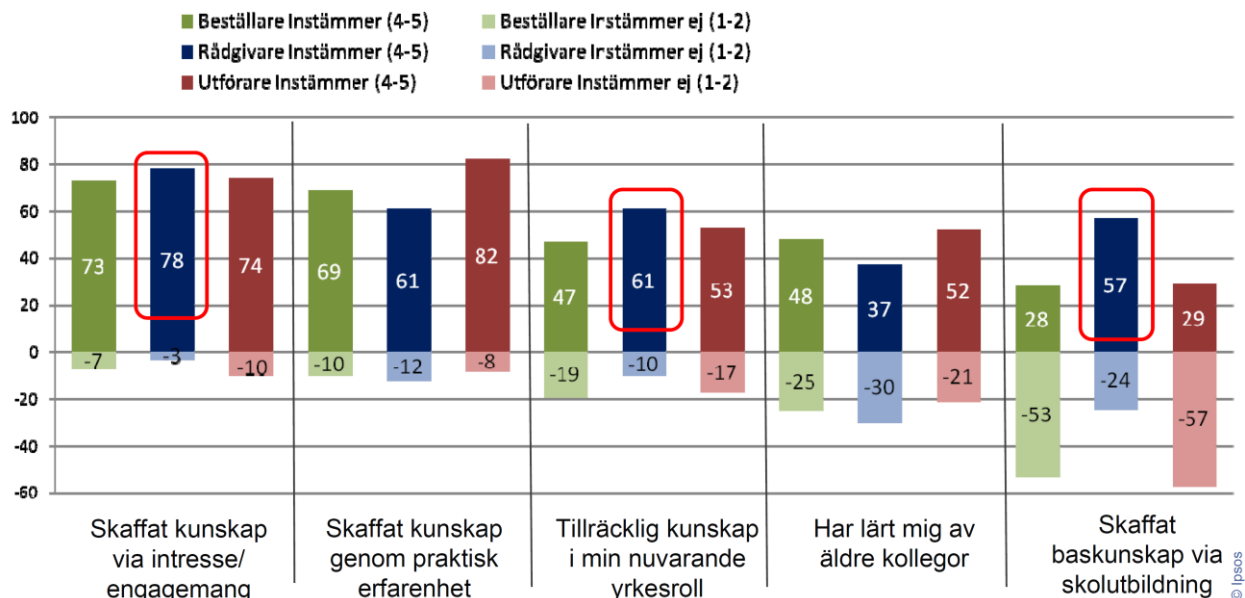
Figur 1. Resultat av webbenkät: Inskaffande av kunskap. Fokus på utförare

Beställare anger i lägre utsträckning än övriga grupper att de anser sig ha tillräcklig kunskap i sin nuvarande yrkesroll. Kunskapen har främst kommit genom eget intresse och praktisk erfarenhet. Se figur 2.



Figur 2. Resultat av webbenkät: Inskaffande av kunskap. Fokus på beställare

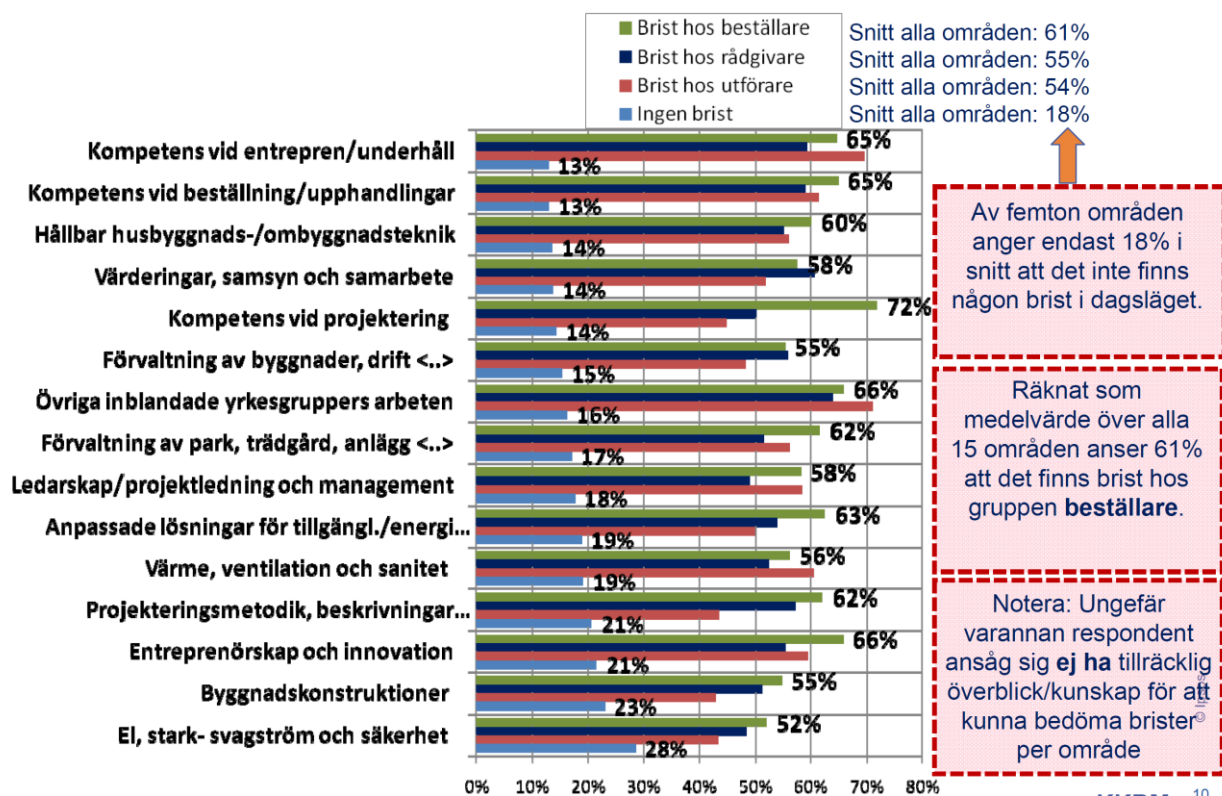
Rådgivare/konsulter anger i högre utsträckning än övriga grupper att de skaffat kunskap via intresse. De har även i högre grad baskunskap från skolutbildning och anser sig ha tillräcklig kunskap för sin yrkesroll. Se figur 3.



Figur 3. Resultat av webbenkät: Inskaffande av kunskap. Fokus på rådgivare

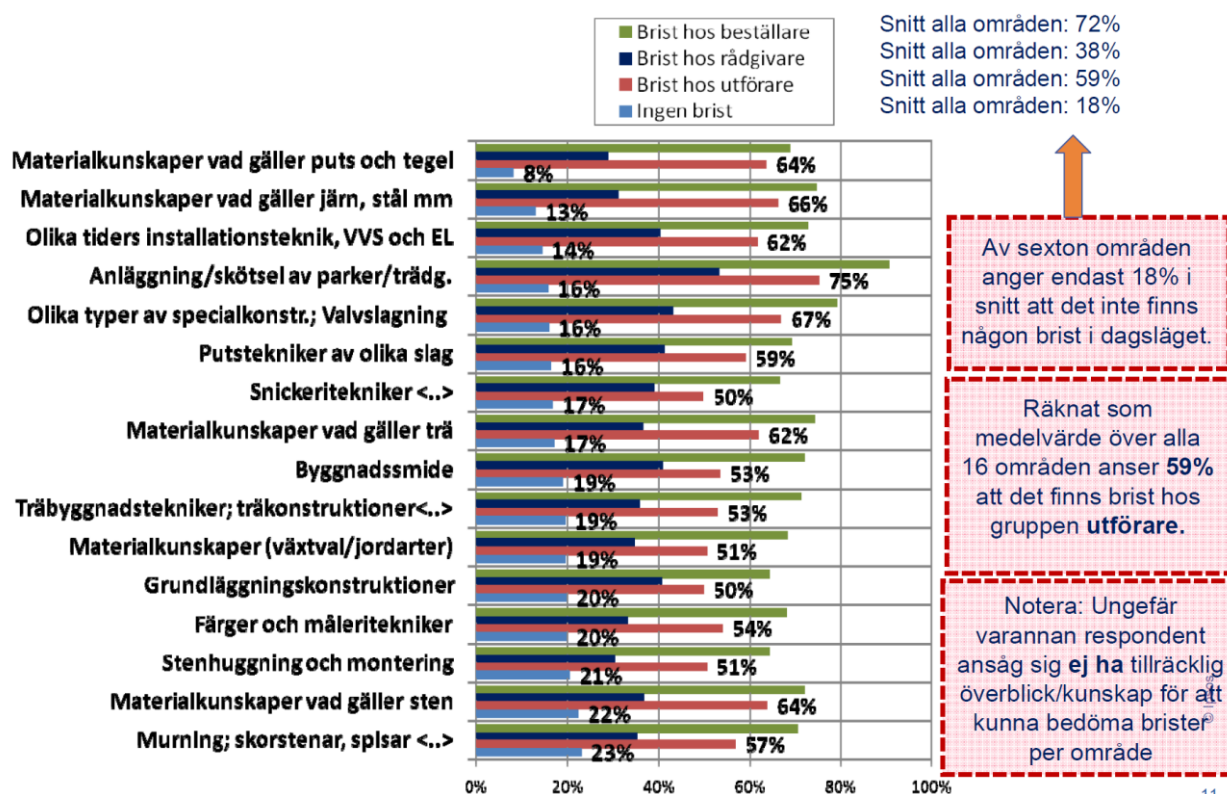
5.2.2.2 Brister i kompetensen

En stor majoritet anser att samtliga målgrupper brister i kompetens kring viktiga branschområden, störst brist finns hos beställarna. Se figur 4.



Figur 4. Resultat av webbenkät: Brister i kompetensen kring viktiga branschområden. Bas i denna webbenkät: Personer som angivit en bedömning per specifikt område det vill säga, inte svarat ”vet ej”, cirka 480 st.

En stor majoritet anger att samtliga målgrupper brister i kompetens kring specifika material- och teknikområden. Se figur 5.



Figur 5. Resultat av webbenkät: Brister i kompetensen kring specifika material- och teknikområden. Bas i denna webbenkät: Personer som angivit en bedömning per specifikt område det vill säga. inte svarat ”vet ej”, cirka 480 st.

5.3 Tid och intresse samt samordning av kompetensutveckling

5.3.1 Kvalitativa intervjuer

Det finns ett ständigt behov av att förkovra och uppdatera sig inom KKBM området.

Det är en utmaning att få råd och tid till kompetensutveckling. Hinder föreligger med bl.a. svårighet att få överblick av utbudet till kunskapsinhämtning samt att det tar tid att hitta relevanta kunskapskällor. Kunskapskällor kan vara exempelvis:

- Praktisk utövning; känna, pröva, göra
- Läsa sig till; söka fakta och information.
- Utbyta erfarenheter med andra.
- Ta del av kurser, föreläsningar och seminarier.

Det finns en vilja och ett intresse för kompetensutveckling hos alla undersökta grupper.

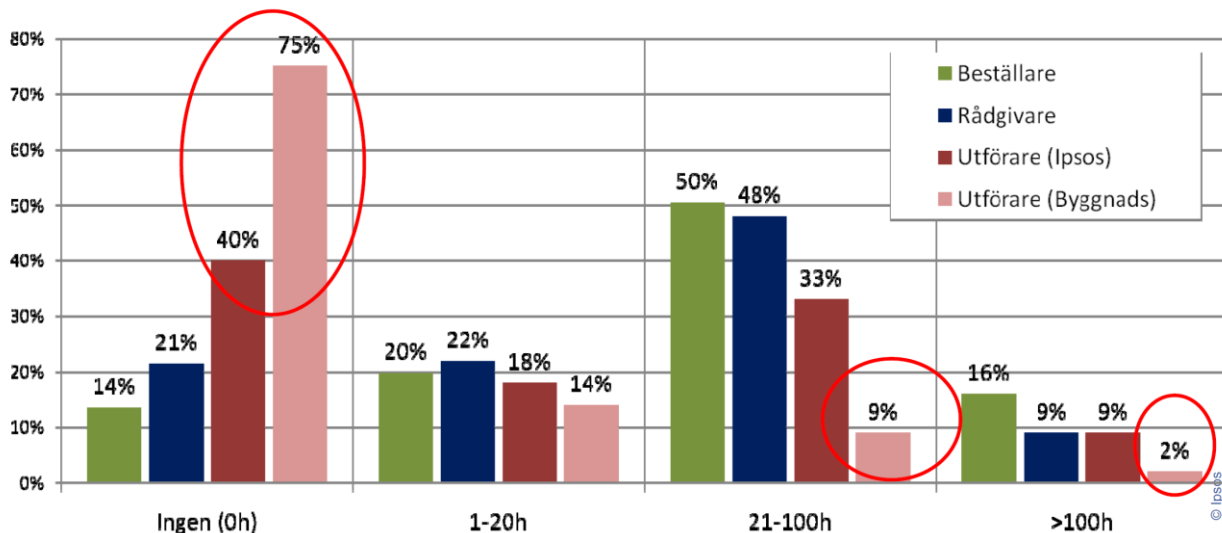
Det råder en stark enighet bland grupperna om behovet av en ökad samordning av utbildning- och kompetensfrågor som berör kulturhistoriska byggnader och miljöer.

5.3.2 Webbenkät

5.3.2.1 Tid för ut-/fortbildning

Utförare är den grupp som relativt sett har haft minst tid för ut-/fortbildning. Detta gäller speciellt för gruppen från Byggnads enkät, med hög andel anställda inom byggbolag. Se figur 6.

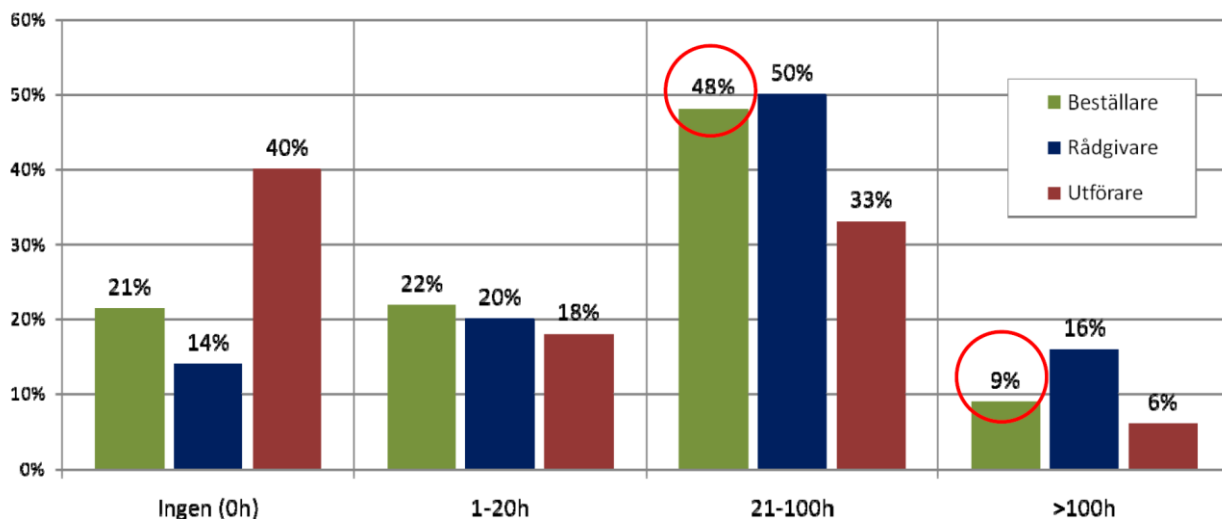
Hur många timmar under det senaste året har du ut-/fortbildat dig?



Figur 6. Resultat av webbenkät: Tid för ut-/fortbildning. Fokus på utförare.

Beställare är en grupp där mer än varannan, 57 %, har haft 20 timmar eller mer för utbildning/fortbildning under det senaste året. Se figur 7.

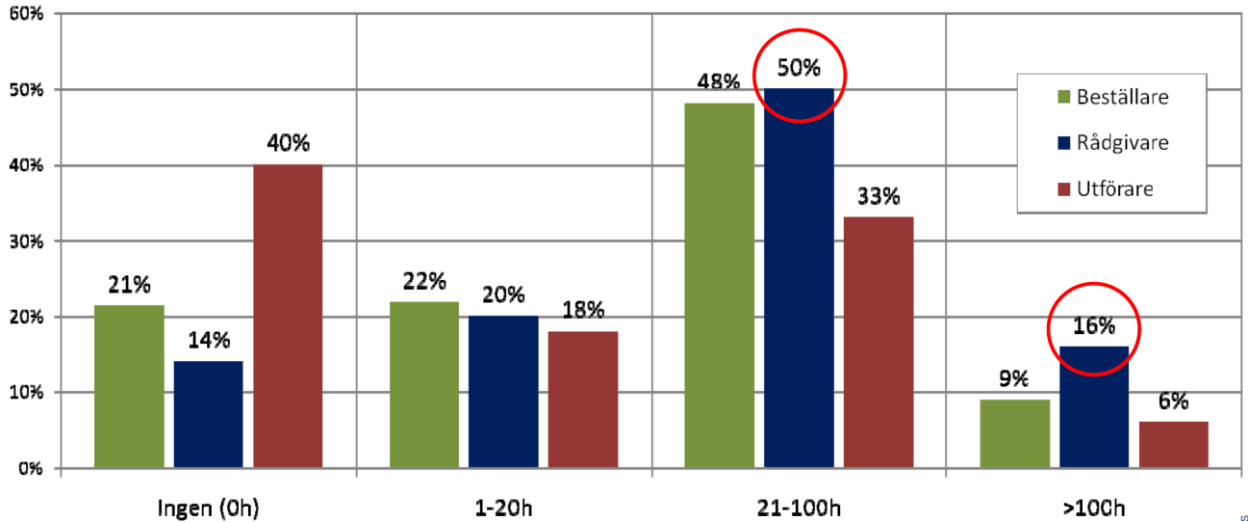
Hur många timmar under det senaste året har du ut-/fortbildat dig?



Figur 7. Resultat av webbenkät: Tid för ut-/fortbildning. Fokus på beställare.

Rådgivare/konsulter är en grupp som relativt sett har haft mycket tid för ut-/fortbildning. Se figur 8.

Hur många timmar under det senaste året har du ut-/fortbildat dig?

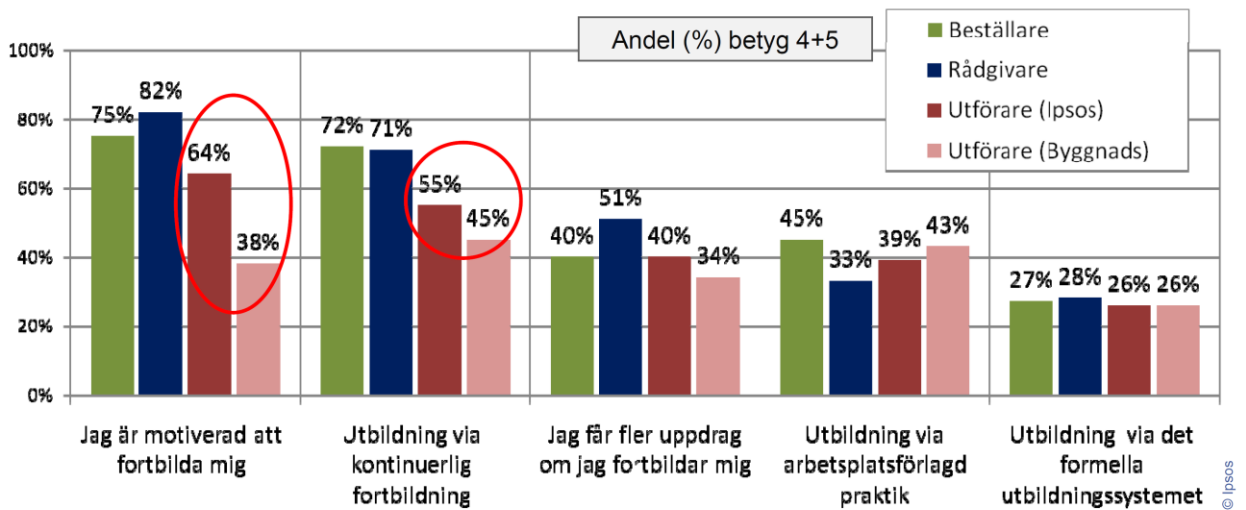


Figur 8. Resultat av webbenkät: Tid för ut-/fortbildning. Fokus på rådgivare.

5.3.2.2 Motivation för ut-/fortbildning

Utförare är den grupp som i lägst grad svarade att de är motiverade att fortbilda sig. Detta gäller speciellt för gruppen från Byggnads enkät, med hög andel anställda inom byggbolag. Se figur 9.

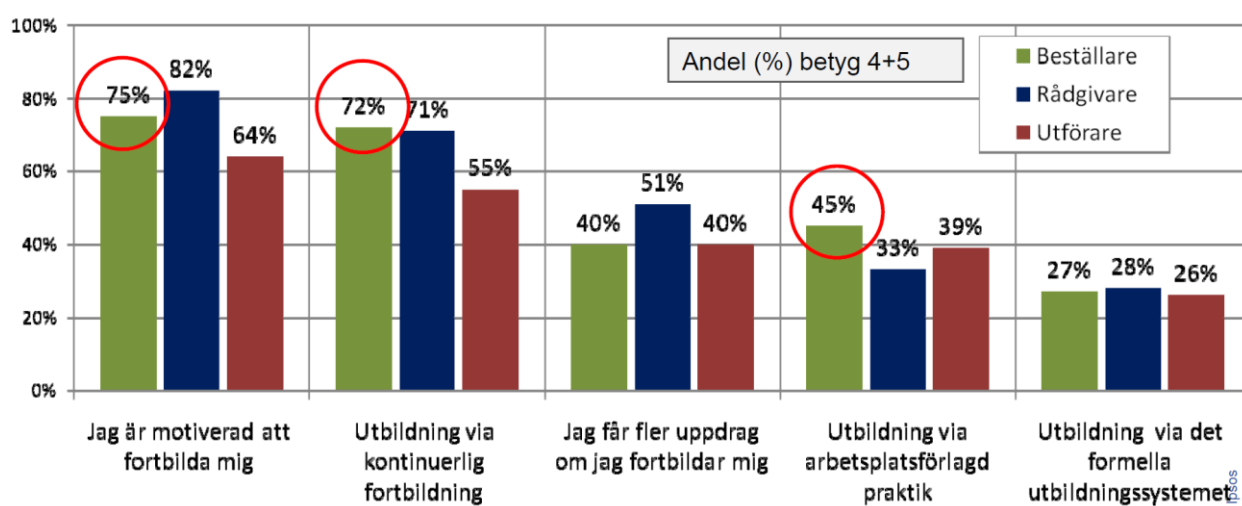
Hur bedömer du följande påståenden utifrån ditt perspektiv med avseende på KKBM?



Figur 9. Resultat av webbenkät: Motivation ut-/fortbildning. Fokus på utförare.

75 % av beställarna svarade att de är motiverade/mycket motiverade att fortbilda sig. Kontinuerlig fortbildning och arbetsplatsförlagd praktik förordas av flest. Se figur 10.

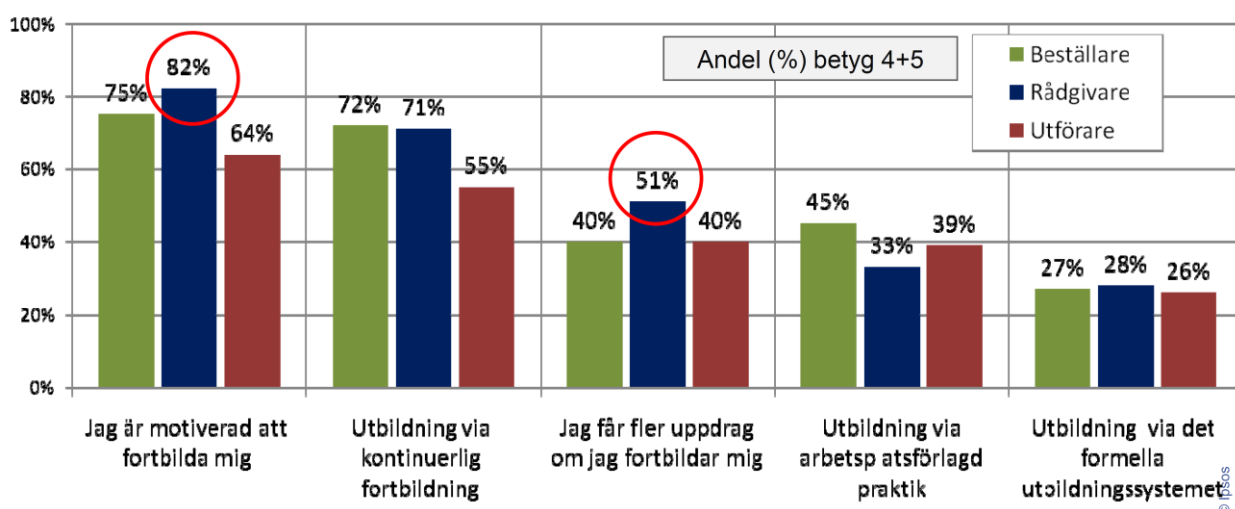
Hur bedömer du följande påståenden utifrån ditt perspektiv med avseende på KKBM?



Figur 10. Resultat av webbenkät: Motivation ut-/fortbildning. Fokus på beställare.

Rådgivare/konsulter är den grupp som i högst grad svarade att de är motiverade att fortbilda sig samt att fortbildning ger dem fler uppdrag. Se figur 11.

Hur bedömer du följande påståenden utifrån ditt perspektiv med avseende på KKBM?

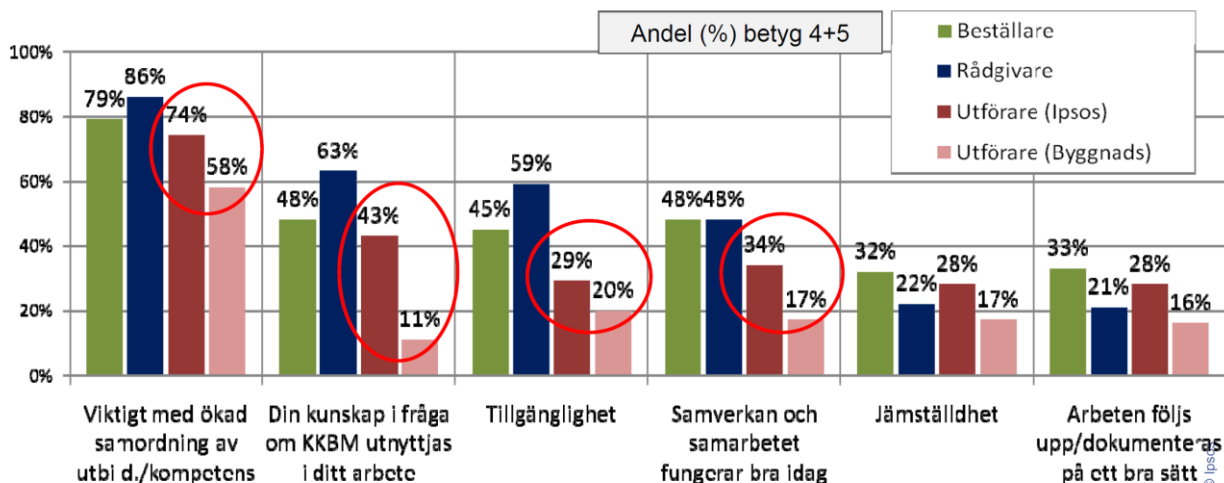


Figur 11. Resultat av webbenkät: Motivation ut-/fortbildning. Fokus på rådgivare.

5.3.2.3 Samordning av utbildning/kompetensfrågor

Utförare angav i lägre grad än övriga grupper det viktiga i att öka samordning av utbildning/kompetensfrågor. Utförare som är anställda inom byggbolag svarade i mindre utsträckning höga betyg på frågorna. Se figur 12.

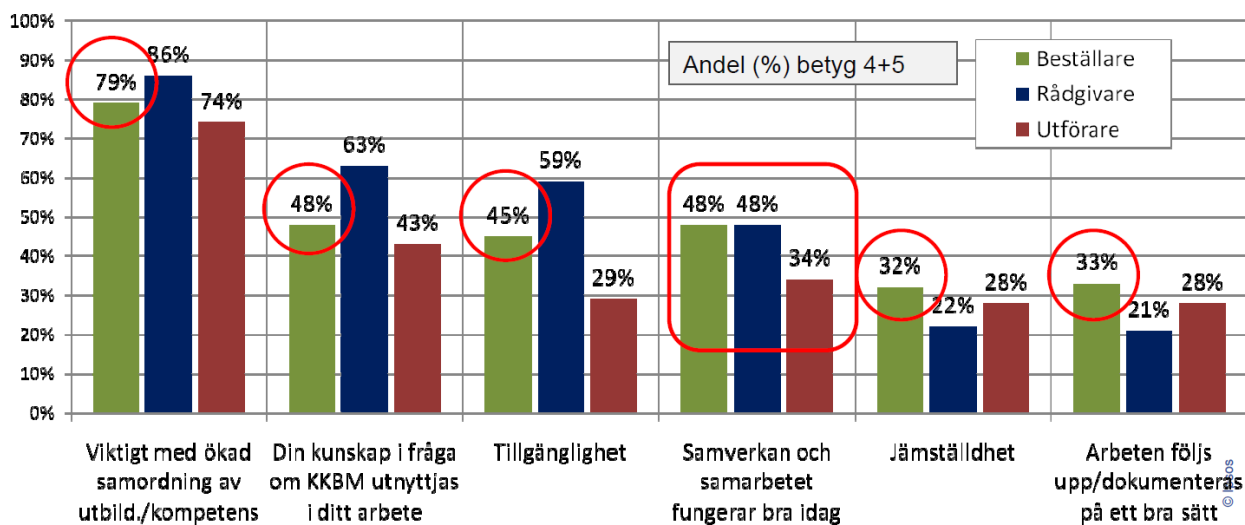
Hur bedömer du följande påståenden utifrån ditt perspektiv med avseende på KKBM?



Figur 12. Resultat av webbenkät: Samordning av utbildning/kompetensfrågor. Fokus på utförare.

79 % av beställarna angav det vara viktigt att öka samordning av utbildning/kompetensfrågor. <50 % gav högt betyg på att samordningen fungerar idag. Se figur 13.

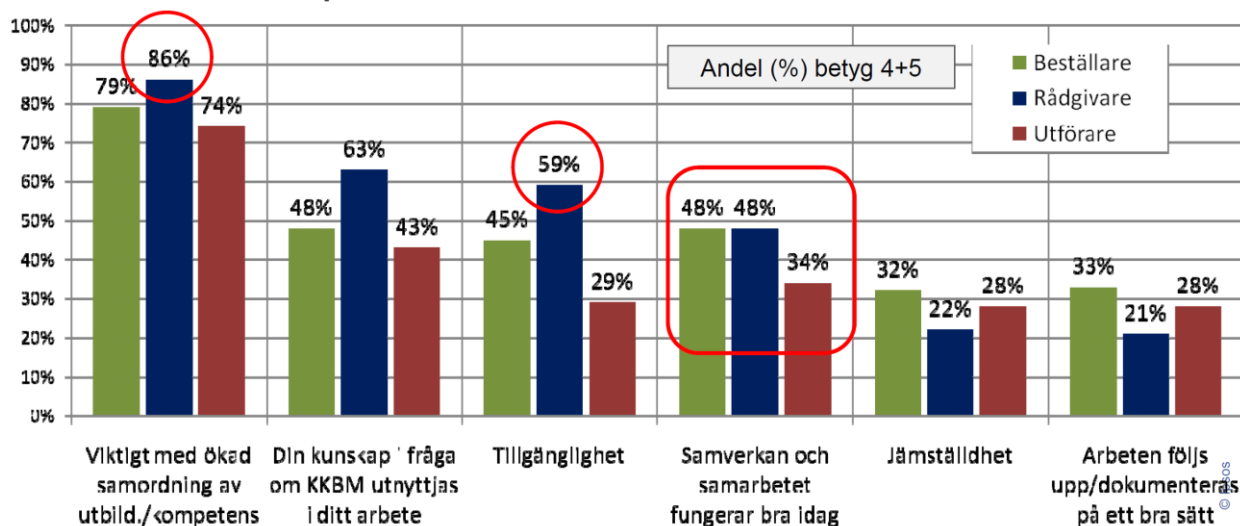
Hur bedömer du följande påståenden utifrån ditt perspektiv med avseende på KKBM?



Figur 13. Resultat av webbenkät: Samordning av utbildning/kompetensfrågor. Fokus på beställare.

Rådgivare/konsulter angav i högre grad än övriga grupper det viktiga i att öka samordning av utbildning/kompetensfrågor. Färre än 50 % gav högt betyg på att samordningen fungerar idag. En högre andel än i övriga grupper angav att tillgänglighet beaktas i KKBM arbetet. Se figur 14.

Hur bedömer du följande påståenden utifrån ditt perspektiv med avseende på KKBM?



Figur 14. Resultat av webbenkät: Samordning av utbildning/kompetensfrågor. Fokus på rådgivare.

5.4 Synpunkter på kompetensförsörjning

5.4.1 Kvalitativa intervjuer

5.4.1.1 Utförare

Gymnasieyrkesutbildningen tar sikte på grundläggande yrkeskunnande och yrkesbevis för att få anställning och kunna försörja sig. Den breda basen utgörs av nyproduktion medan kulturmiljöområdet mer ses som en påbyggnad.

Utförarrollen kräver att man på ett tidigt stadium förenar teori med praktik. Lärlingssystemet är intressant, men måste ske i en modern form anpassad till dagens behov och krav.

Det måste finnas möjlighet till fortbildning bland redan yrkesverksamma så att man kan vidareutvecklas inom sitt yrke. Någon form av certifiering kan vara ett sätt att ytterligare identifiera och premiera kompetensen bland utförare. Utförare anställda inom byggbolag svarar i högre utsträckning ”vet ej” jämfört med utförare med större erfarenhet av KKBM-området.

5.4.1.2 Beställare

Det är svårt att uttala sig om behovet på grundutbildningsnivå eftersom beställare har så skiftande bakgrund. Behovet av grundutbildning skiljer sig beroende på verksamhet och omfattning.

På fortbildningsnivå behöver man dels skaffa sig baskunskaper, dels hålla sig à jour för att kunna beställa och köpa in rätt kompetens. Exempel på kompetensbehov:

- Vara insatt i lagar, villkor och förordningar.
- Besitta visst hantverks-, byggtekniskt och kulturhistoriskt kunnande.
- Förmåga och kunskap att delegera och ta hjälp.
- Kunna förklara och marknadsföra värdet i kultur-historiska projekt gentemot kunder/hyresgäster.

- Kunna väga de ekonomiska aspekterna gentemot de kulturhistoriska, prioritera och fatta beslut.

5.4.1.3 Rådgivare

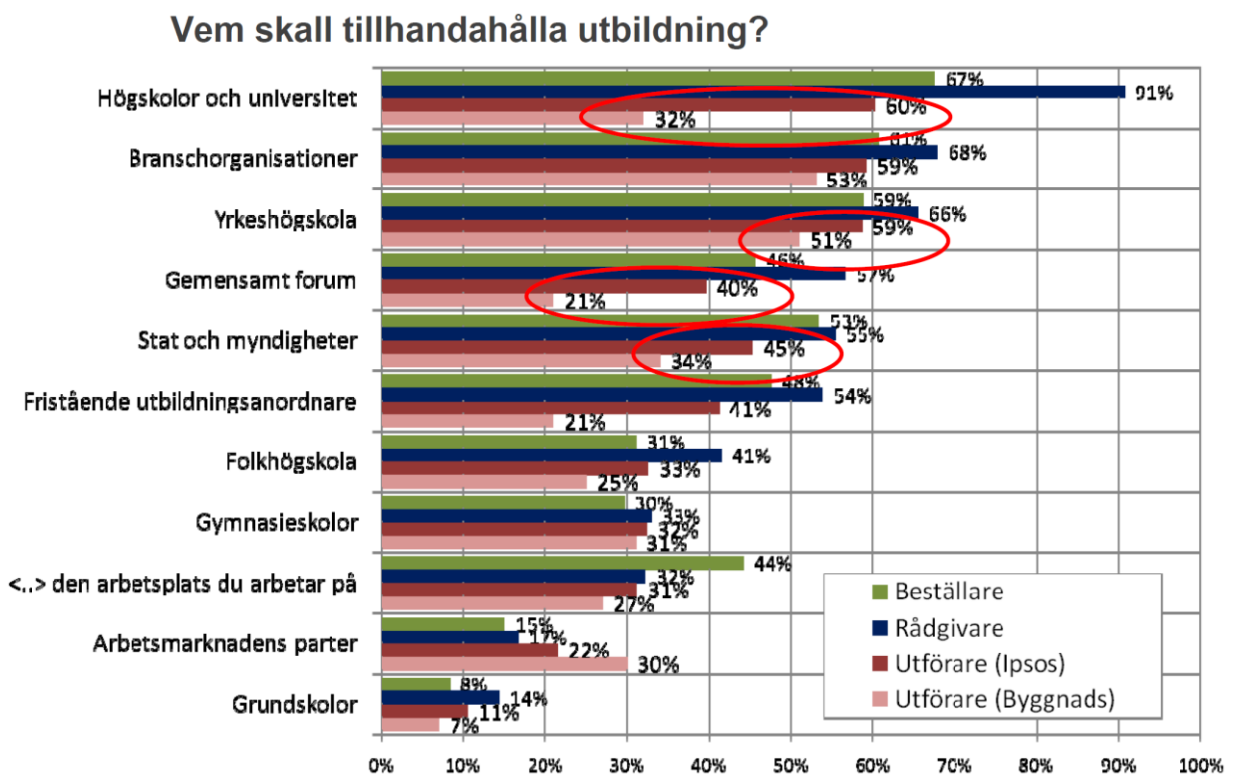
Det är en allmän uppfattning att det saknas inslag av kulturarvskompetens på universitet och högskolenivå inom utbildningsområden som inte specifikt fokuserar på kulturarv. Främst nämns installationsteknik och arkitektur. En konsekvens av detta blir att det finns för få konsulter som har visat intresse för området och som haft tillfälle att bygga upp den erfarenhet och kompetens som krävs. En lösning är att introducera området tidigare inom det gängse utbildningssystemet.

Överlag behöver attraktionsvärdet och statusen höjas bland rådgivare genom att på olika sätt uppmärksamma, värdesätta och premiera insatser inom området. En generell drivkraft för konsulter är viljan och ambitionen att göra ett personligt avtryck och lämna något påtagligt bestående efter sig.

5.4.2 Webbenkät

5.4.2.1 Tillhandahållande av utbildning

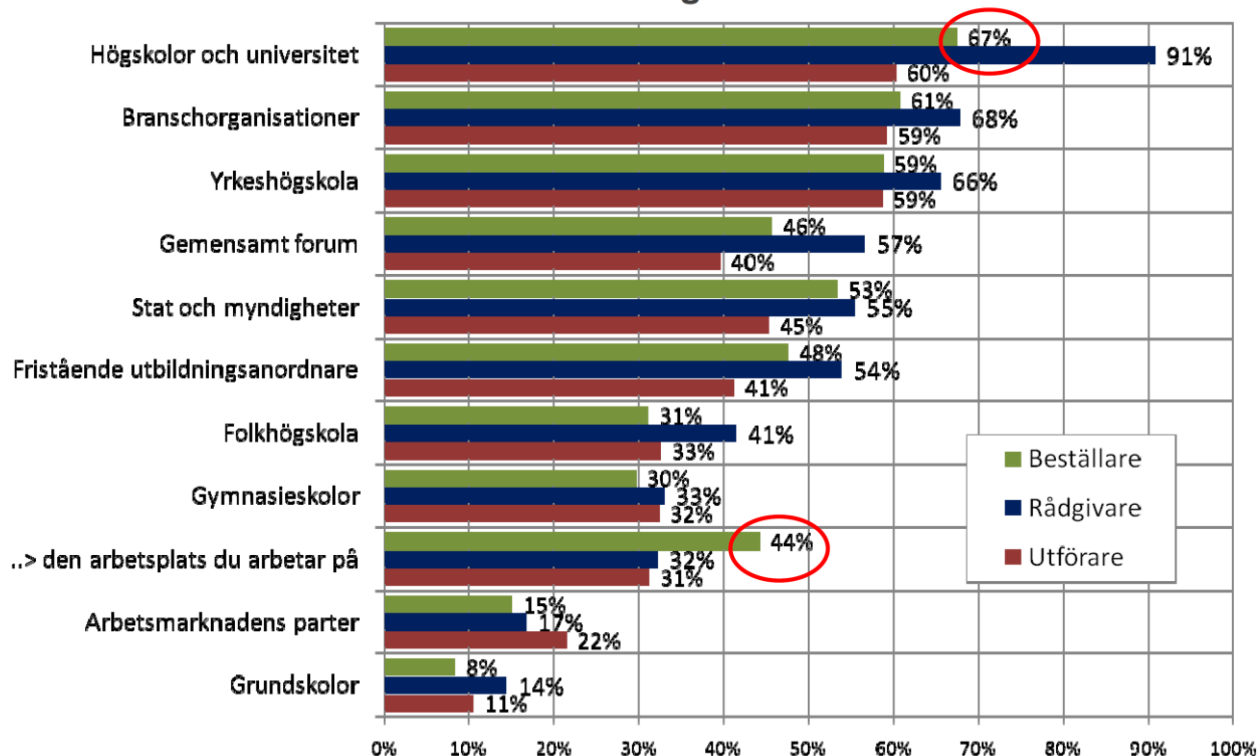
Utförare ansåg i lägre grad än övriga grupper att utbildning för KKBM skall finnas på akademisk nivå. Skilda grupper av utförare svarade olika på vem som skall tillhandahålla utbildning. Se figur 15.



Figur 15. Resultat av webbenkät: Tillhandahållande av utbildning. Fokus på utförare.

Beställare anser i högre grad än övriga grupper att den egna arbetsplatsen skall tillhandahålla utbildning inom KKBM. Akademisk utbildning nämns av flest. Se figur 16

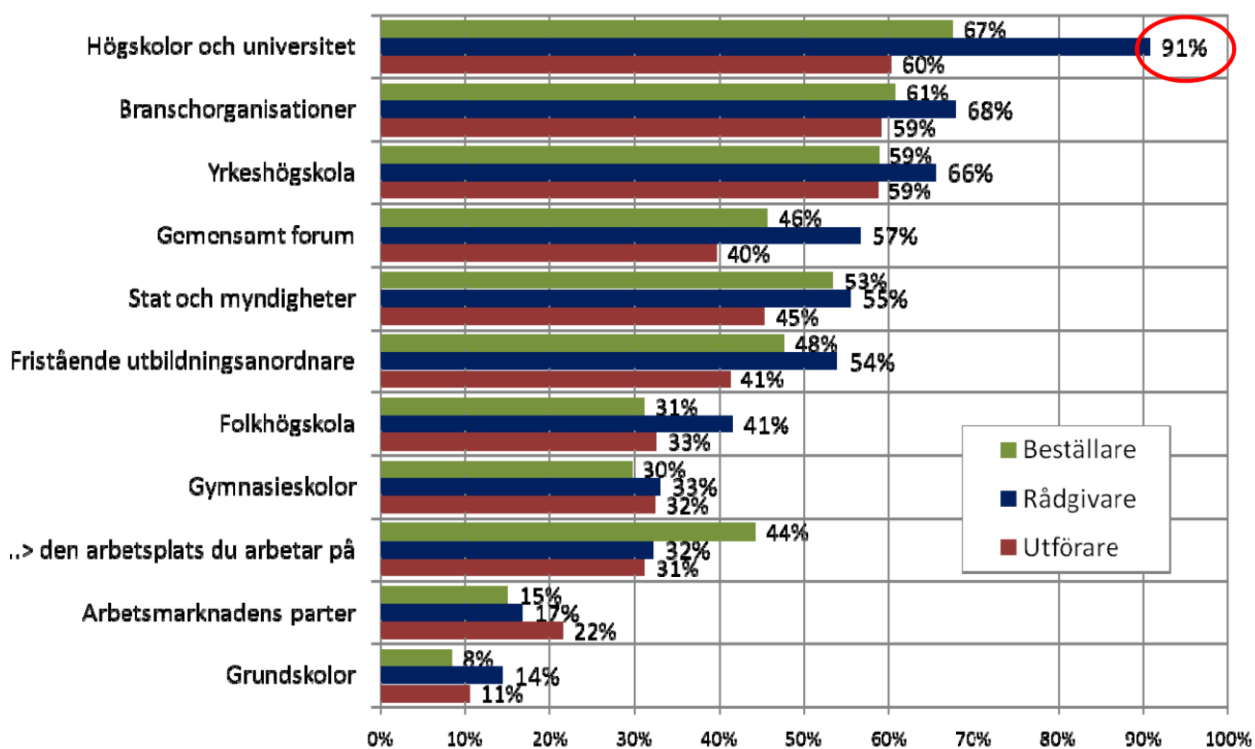
Vem skall tillhandahålla utbildning?



Figur 16. Resultat av webbenkät: Tillhandahållande av utbildning. Fokus på beställare.

Rådgivare/konsulter anser i högre grad än övriga grupper att utbildning för KKBM skall finnas på akademisk nivå och att det är både statens och branschens ansvar tillsammans. Se figur 17.

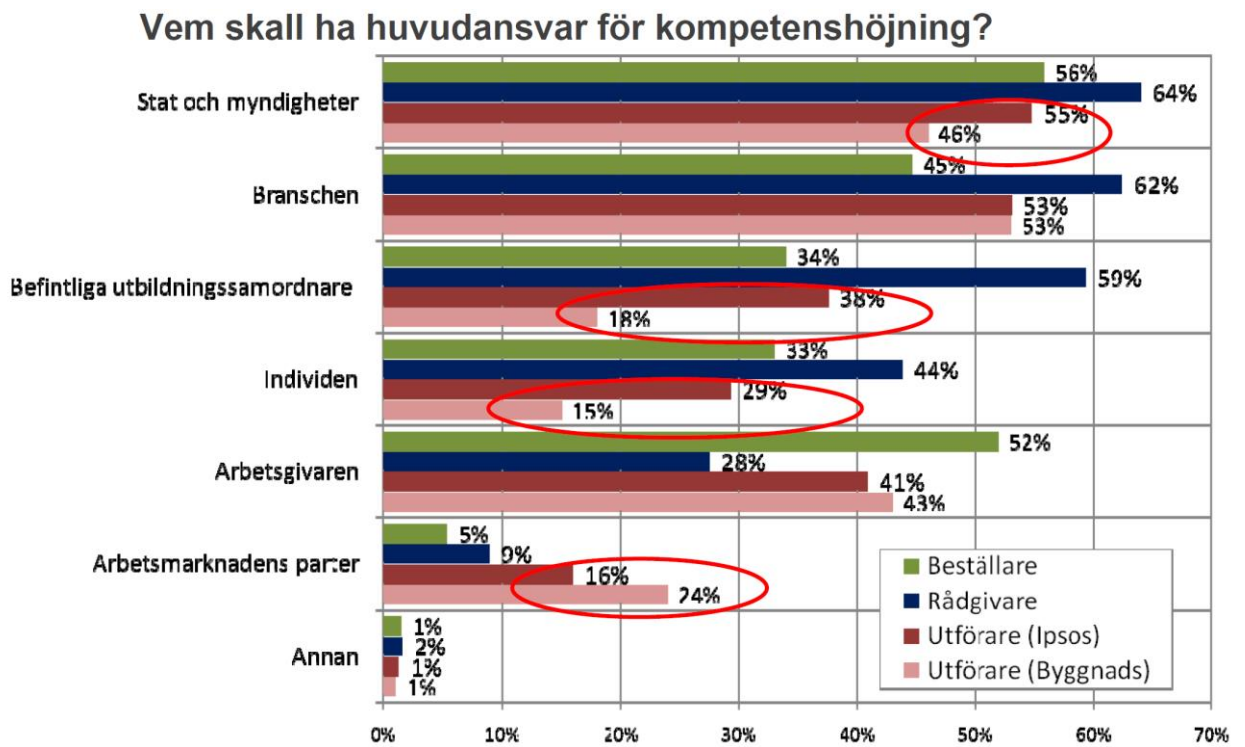
Vem skall tillhandahålla utbildning?



Figur 17. Resultat av webbenkät: Tillhandahållande av utbildning. Fokus på Rådgivare.

5.4.2.2 Huvudansvar för kompetenshöjning

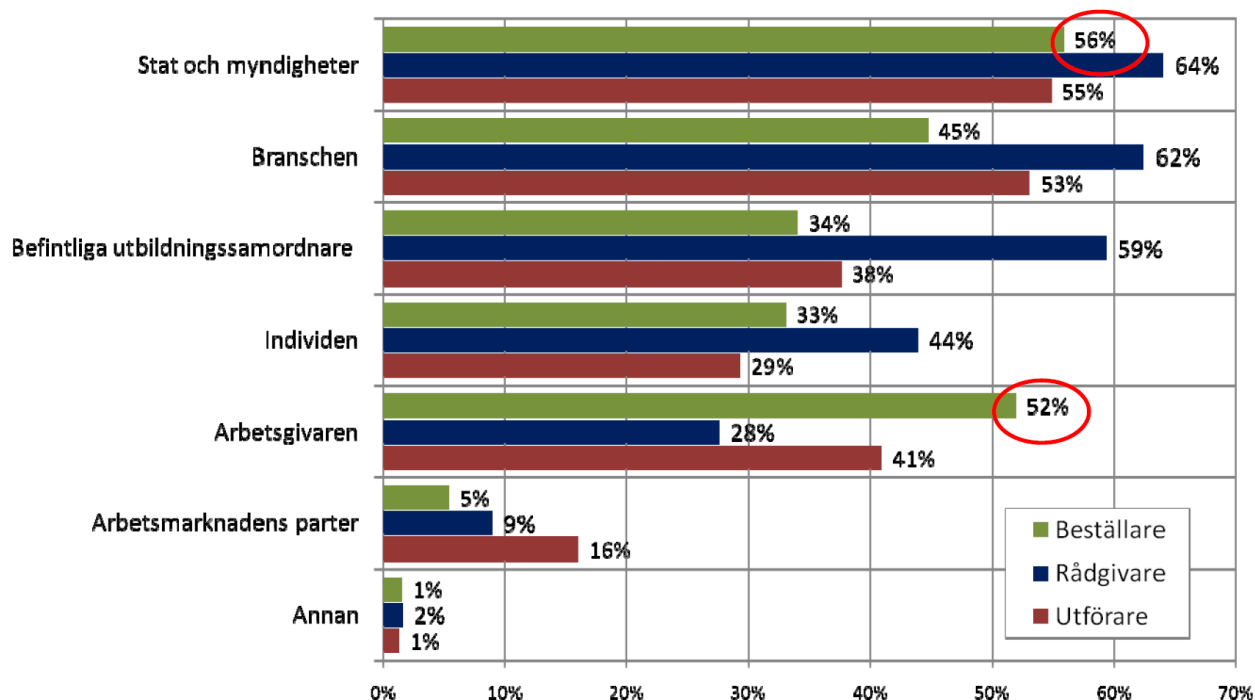
Utförare ansåg i lika grad att ansvar för kompetensförsörjning för KKBM skall delas av både stat och branschens parter. Skilda grupper av utförare svarade olika på vem som skall ha huvudansvaret. Se figur 18



Figur 18. Resultat av webbenkät: Huvudansvar för kompetenshöjning Fokus på utförare.

Beställare ansåg i högre grad än övriga huvudmålgrupper att ansvar för kompetensförsörjning för KKBM skall innehas av både stat och arbetsgivaren. Se figur 19.

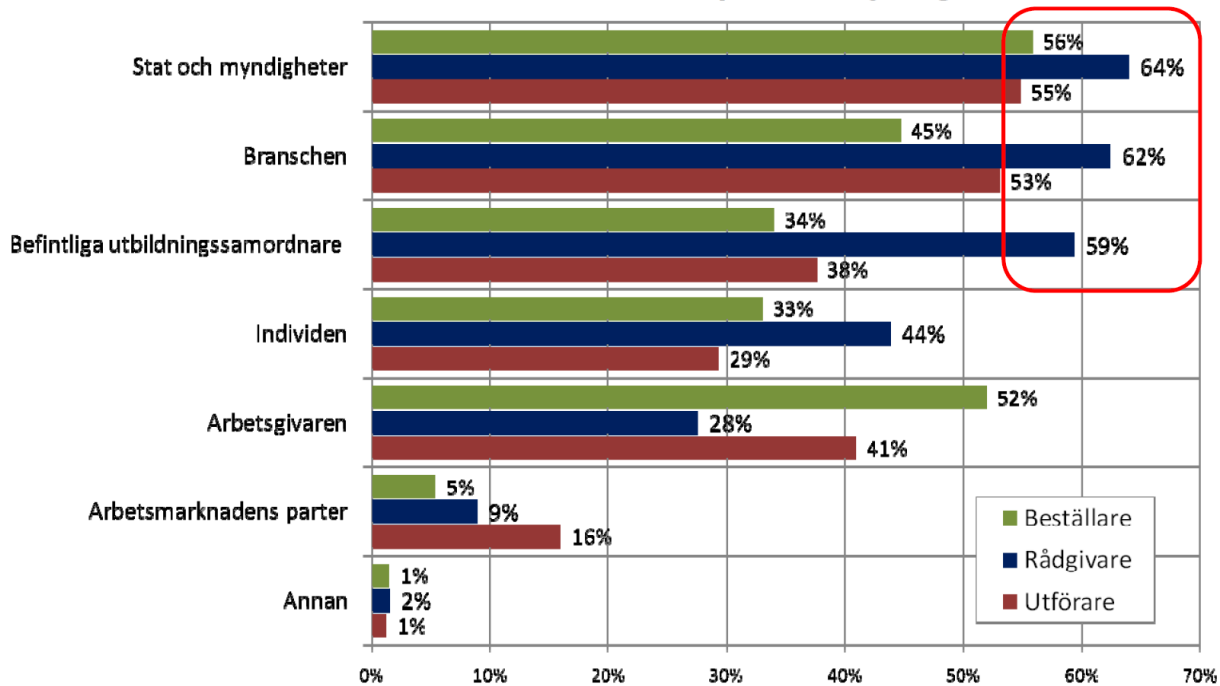
Vem skall ha huvudansvar för kompetenshöjning?



Figur 19. Resultat av webbenkät: Huvudansvar för kompetenshöjning. Fokus på beställare.

Rådgivare ansåg i högre grad än övriga huvudmålgrupper att ansvar för kompetensförsörjning för KKBM skall delas av både stat och branschens parter. Se figur 20.

Vem skall ha huvudansvar för kompetenshöjning?



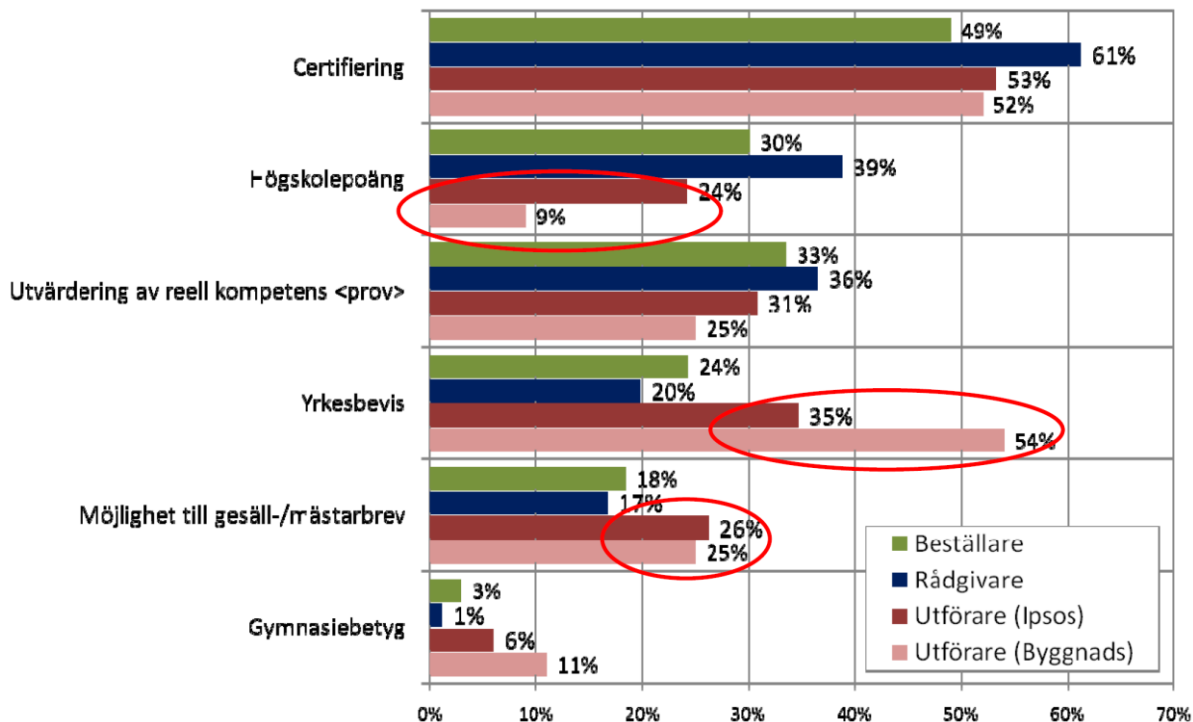
Figur 20. Resultat av webbenkät: Huvudansvar för kompetenshöjning. Fokus på rådgivare.

5.5 Utvärdering av kompetens

5.5.1 Webbenkät

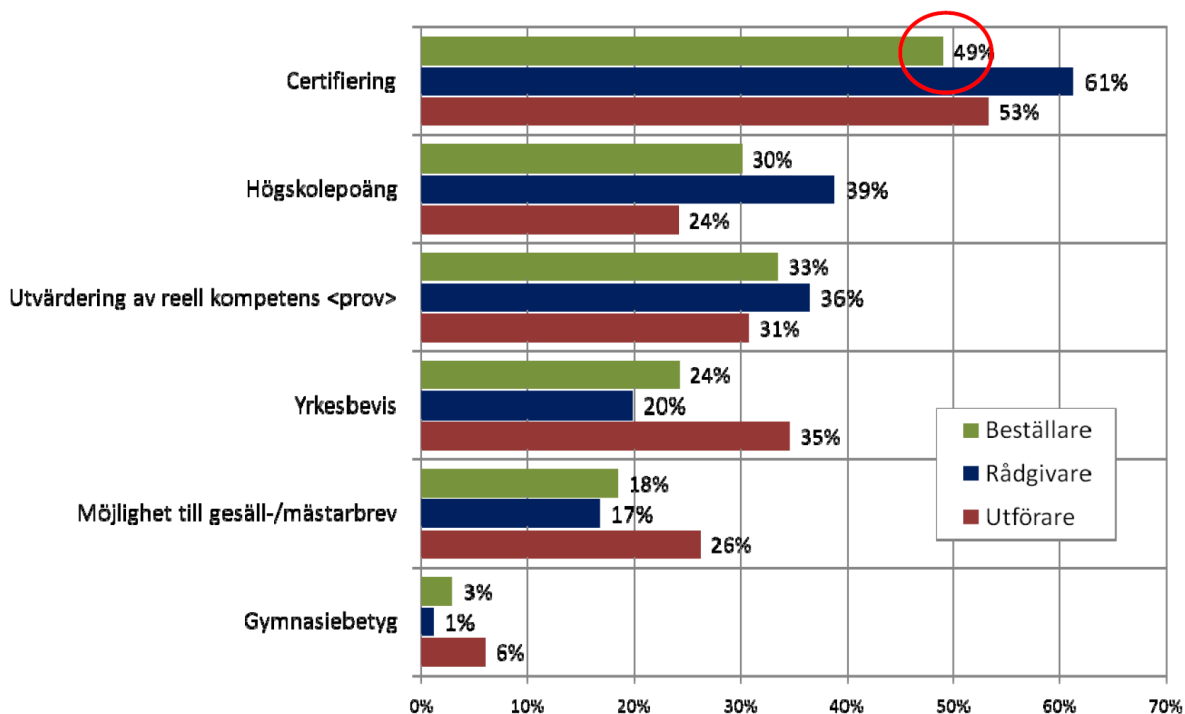
Samtliga huvudmålgrupper efterfrågar någon typ av certifiering av kompetenser.

Gruppen utförare angav i högre utsträckning än övriga yrkesbevis och gesäll-/mästarbrev. Det är skillnad i svaren mellan olika utförargrupper. Se figur 21.



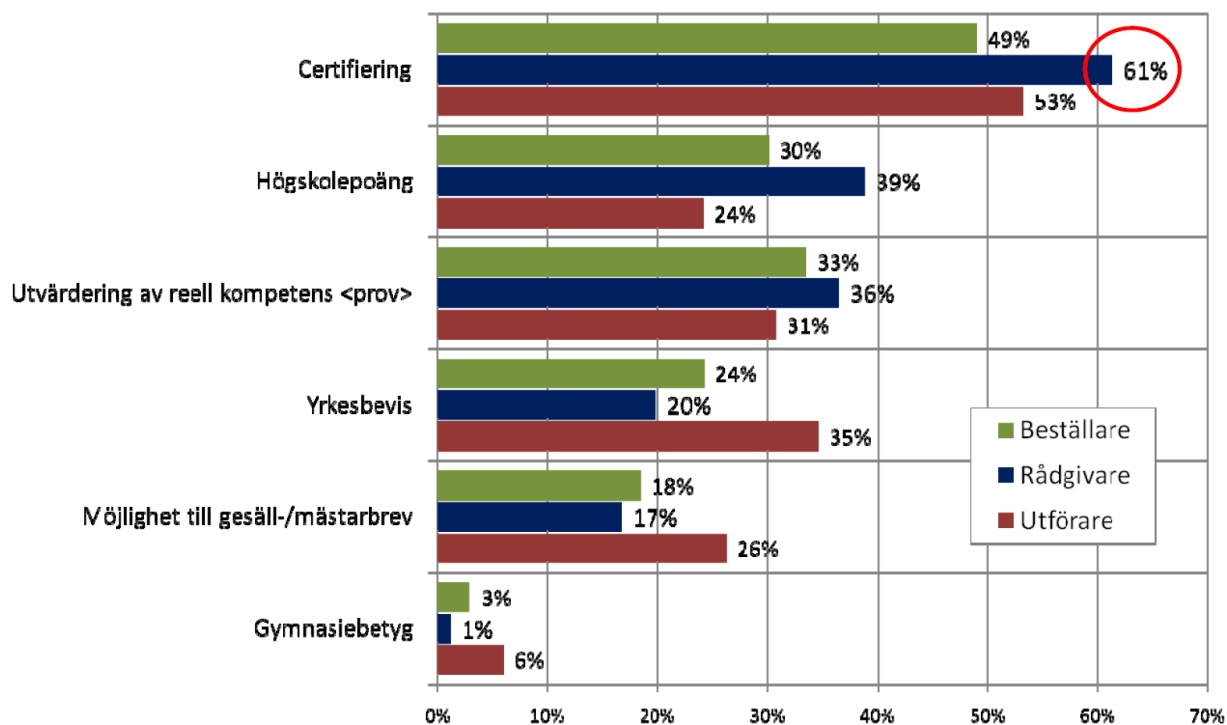
Figur 21. Resultat av webbenkät: Utvärdering av kompetens. Fokus på utförare.

Bland beställare var det 49 % som angav certifiering som utvärderingsmetod. Se figur 22.



Figur 22. Resultat av webbenkät: Utvärdering av kompetens. Fokus på beställare.

Inom gruppen rådgivare anger 61 % att de efterfrågar certifiering av kompetenser, vilket är i högre utsträckning än övriga grupper. Se figur 23.



Figur 23. Resultat av webbenkät: Utvärdering av kompetens. Fokus på rådgivare.

5.6 Framtida kompetensförsörjning och utveckling

Insatser krävs för att påverka behovet och efterfrågan, samt se till att marknaden och utbildningsväsendet samverkar. Insatser för att säkra kompetensförsörjningen bör i första hand utgå från och bygga vidare på befintliga utbildningsinstanser/-anordnare. Utvärdering är en väg att säkerställa kunskaper.

Ansvaret för kompetenstillgång ligger idag på individen. I framtiden är det alltför sårbart att kompetensförsörjningen ska bygga på personligt engagemang.

I de yrkeskategorier där kulturmiljöområdet konkurrerar med en alternativ marknad inom nyproduktion måste efterfrågan säkerställas för att det ska löna sig att satsa på kulturarvsprojekt.

Ett webbaserat forum för information och överblick efterfrågas. Där bör finnas samlad information och vägledning kring utbildning, utbildningsanordnare, utbildningsmaterial etcetera. Där bör också finnas referenser och kontaktinformation avseende kompetens inom olika yrkeskategorier/specialister, geografiska områden etcetera.

Utnyttjandet av ny teknik för att hitta alternativa sätt att tillgodogöra sig kunskap efterfrågas. Det innebär till exempel att skapa nya former för utbildning och utbildningsmaterial genom att använda digital och multimedial teknik (exempelvis digitala utbildningsböcker, instruerande DVD handledning, webbaserad utbildning etcetera.)

Perspektiven behöver vidgas. Vi behöver titta utanför det traditionella kulturbyggnadsområdet och utanför landets gränser. Vi behöver upprätta nya kanaler och ta intryck av internationella synsätt och goda praktiska exempel.

6 SLUTSATSER

Utförare, beställare och rådgivare har olika fokus när det gäller kulturarvsfastigheter. Detta är förmodligen ofrånkomligt då man har olika roller, men en större gemensam kompetensbas skulle underlätta samarbetet och förståelsen mellan grupperna. Kompetensen byggs ofta upp individuellt genom eget intresse och erfarenheter. För att kunna höja kompetensen och även kompensera för kommande pensionsavgångar, behövs en utveckling och systematisering av fortbildningsmöjligheterna för de yrkesverksamma. Om inget görs finns risk för en framtida kompetensbrist.

7 LITTERATURFÖRTECKNING

Studien är inte litteraturbaserad



Ipsos Public Affairs

The Social Research and Corporate Reputation Specialists

Eva Danielsson Maria Hedengren
och Mats Johansson

Bilaga 1

Samarbetsparterna i

Kompetensförsörjning för kulturhistoriska byggnader och miljöer, KKBM

En kartläggning av förväntningar och behov bland beställare, rådgivare och utförare.

Del. Presentation med fokus på målgruppen beställare.

Del. Presentation med fokus på målgruppen rådgivare

Del. Presentation med fokus på målgruppen utförare

Slutlig version 2012-03-21

Materialet får användas med källhänvisning till KKBM och Ipsos.



Innehåll

- Syfte, metod och genomförande
- Yrkesrollen inom kulturmiljöområdet
- Processen i kulturhistoriska projekt
- Kompetens, kompetensutveckling och samverkan
- Synpunkter på kompetensförsörjning
- Sammanfattande reflektioner



Bakgrund och syfte

KKBM ”Kompetensförsörjning för kulturhistoriska byggnader och miljöer” är en sammanbetsplattform för aktörerna, beställare/förvaltare/byggherre, rådgivare/konsulter, utförare /entreprenörer/hantverkare, branschorganisationer och utbildningsorganisationer med kulturfastigheter i fokus.

Statens fastighetsverk (SFV) tog tillsammans med Svenska Kyrkan, Fortifikationsverket och Riksantikvarieämbetet i januari 2011 och de medverkande samarbetsparterna ett initiativ att kartlägga uppfattningen om vilket ev. kompetensbehov som fanns bland olika aktörer som är inblandade i bevarandet och utvecklingen av våra kulturarvsfastigheter,

Ipsos fick i uppdrag att kartlägga uppfattningen om vilket ev. kompetensbehov som fanns bland olika aktörer som är inblandade, uppdelat på främst tre kategorier av byggbranschens aktörer: beställare, rådgivare och utförare inom KKBM området. Förstudien genomfördes som en tvådelad förstudie, en kvalitativ i form av ett antal djupintervjuer och en efterföljande kvantitativ genomförd som en webbenkät.

- Förstudien utgjordes av dels en kvalitativ del med 16 personliga djupintervjuer om ca 1,5 timme / intervju och en kvantitativ del i form av en 15 min lång webbenkät.
- **Djupintervjuer gjordes med beställare, rådgivare och utförare (totalt 16 st.)**
- Webbenkäten skickades ut via mail till representanter för olika målgrupper insamlade av KKBM:s parter samt till Byggnads fackanslutna medlemmar. Urvalet hade geografisk spridning över hela landet och utgjordes av personer på olika sätt verksamma inom KKBM området.
- **Byggnads enkät besvarades av 487 personer och Ipsos huvudenkät besvarades av 953 personer, Sammantaget samlades det in enkäter från bl.a.:**
 - 204 st. **beställare** (byggherrar/förvaltare)
 - 257 st. **rådgivare** (rådgivare/konsulter)
 - 231 st. **utförare (Ipsos)** (hantverkare/entreprenörer)
 - 431 st. **utförare (Byggnads)** (främst anställda hantverkare)
 - 108 st. **myndigheter**
 - 78 st. **museer/stiftelser**
 - 32 st. **utbildning/forskning**
- Konfidensintervall på 95% säkerhetsnivå för olika urval:
Dvs. maximal statistisk felmarginal vid 50% av svaren på ett alternativ:
100 respondenter = +/- 9,8%, 250 respondenter = +/- 6,2%,
950 respondenter = +/- 3,1%

Denna presentation fokuserar på utförarnas (hantverkare/entreprenörer) perspektiv.



- Valet av yrkesbana bygger på stort personligt engagemang och intresset för det kulturhistoriska området mognar fram. Området har haft ett uppsving de senaste tjugo åren och erbjuder ständigt nya utmaningar och variation vilket ger bl.a. ökad yrkesstolthet.
- Samarbetet mellan olika parter ställer krav på social kompetens och förmåga att kommunicera med andra yrkeskategorier. Kombinationen av såväl byggnadstekniska aspekter och estetiska, konstnärliga och vårdande aspekter attraherar både kvinnor och män.

Beställare/förvaltare

- Fokus på hållbar förvaltning och funktionalitet ur ett affärsmässigt perspektiv

Olika perspektiv och tolkningar ska komma överens kring ett gemensamt engagemang

- Fokus på byggnadstekniska lösningar och genomförande ur ett lönsamhetsperspektiv

Hantverkare/entreprenör

Rådgivare/konsult

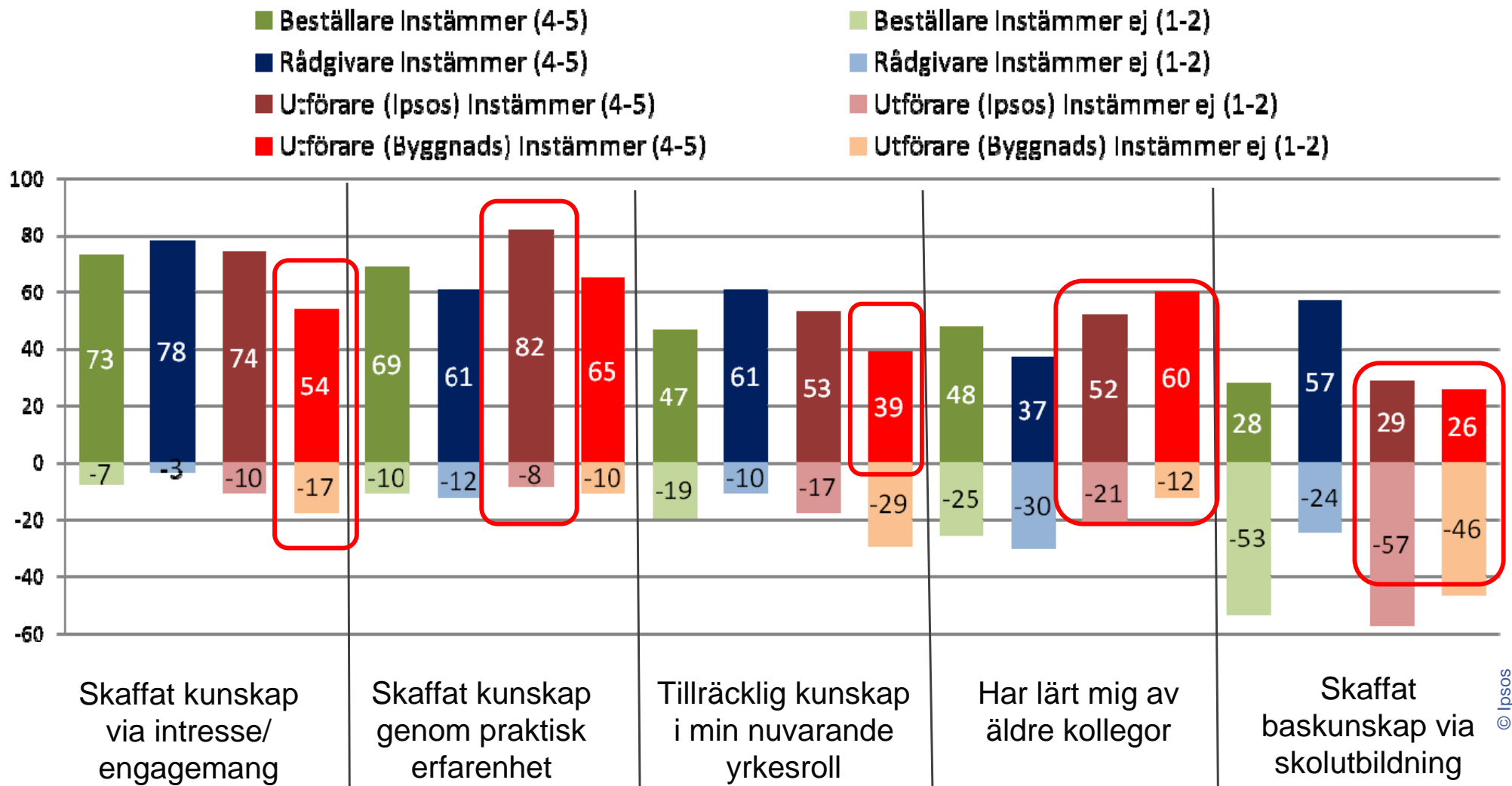
- Fokus på bevarande och utveckling av byggnader och miljöer ur ett värdemässigt perspektiv

Kompetens och kompetensutveckling

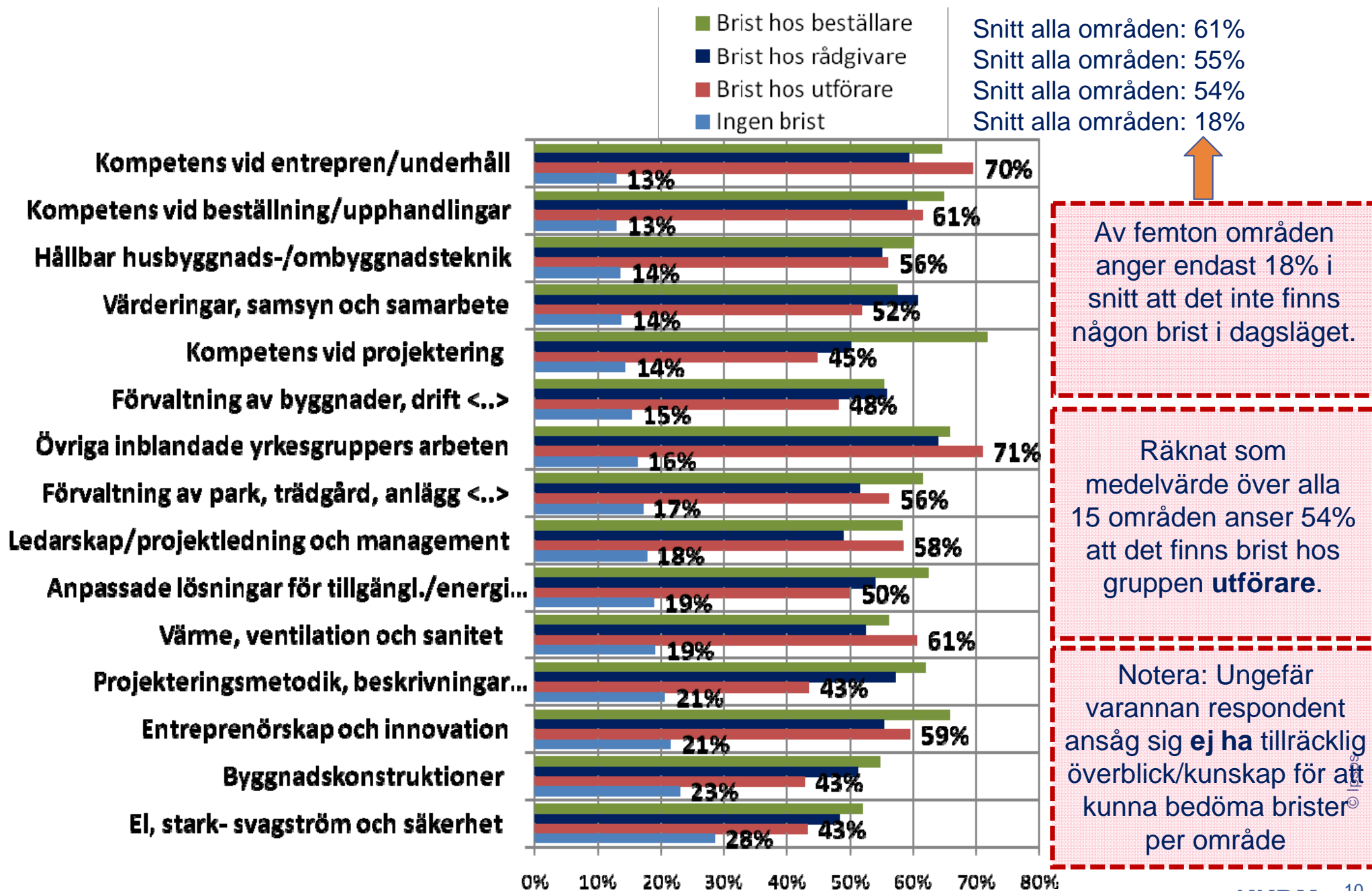
- De intervjuade ansåg inte att det rådde någon uppenbar kompetensbrist vid tidpunkten (vintern 2011). I takt med att kulturarvet ökat i status har det skett viss kompetensutveckling de senaste decennierna.
- En allmän uppfattning är att det finns få riktigt kunniga inom vissa områden; exempelvis inom installation, VVS, energi, konstruktion och ventilation.
- Många anser dock att det finns **risk för en kompetensbrist framöver.**
 - Det gäller att hantera kommande pensionsavgångar genom att attrahera nya yrkeskunniga till området.
 - Viktigt att överföra erfarenheter och kunskap till nya, kommande och yngre generationer.
 - Viktigt att öka statusen för KKBM-området och därigenom locka fler kompetenta yrkesverksamma inom alla kategorier.

Kompetensen i dagsläget - webbenkäten

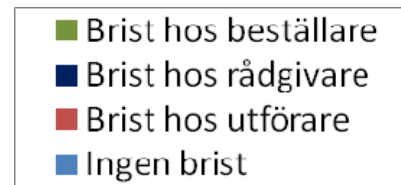
Utförare anger i högre utsträckning än övriga grupper att de skaffat kunskap genom praktisk erfarenhet och lärt sig av äldre kollegor. De har även i lägre grad baskunskap från skolutbildning. Det finns skillnader i resultat mellan olika kategorier av utförare.



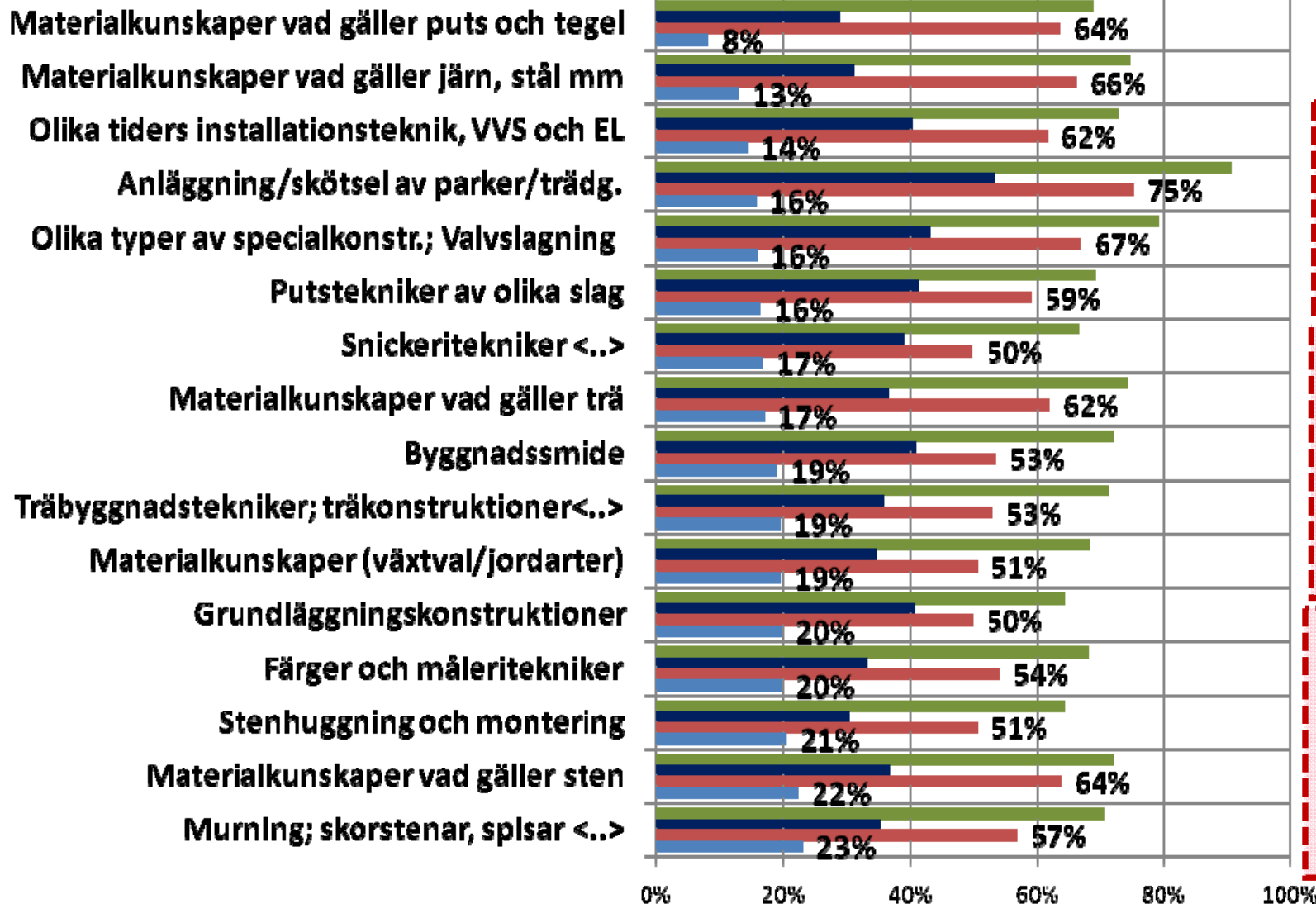
En stor majoritet anser att samtliga målgrupper brister i kompetens kring viktiga branschområden, störst brist finns hos beställarna.



En stor majoritet anger även att samtliga målgrupper brister i kompetens kring specifika material- och teknikområden.



Snitt alla områden: 72%
 Snitt alla områden: 38%
 Snitt alla områden: 59%
 Snitt alla områden: 18%

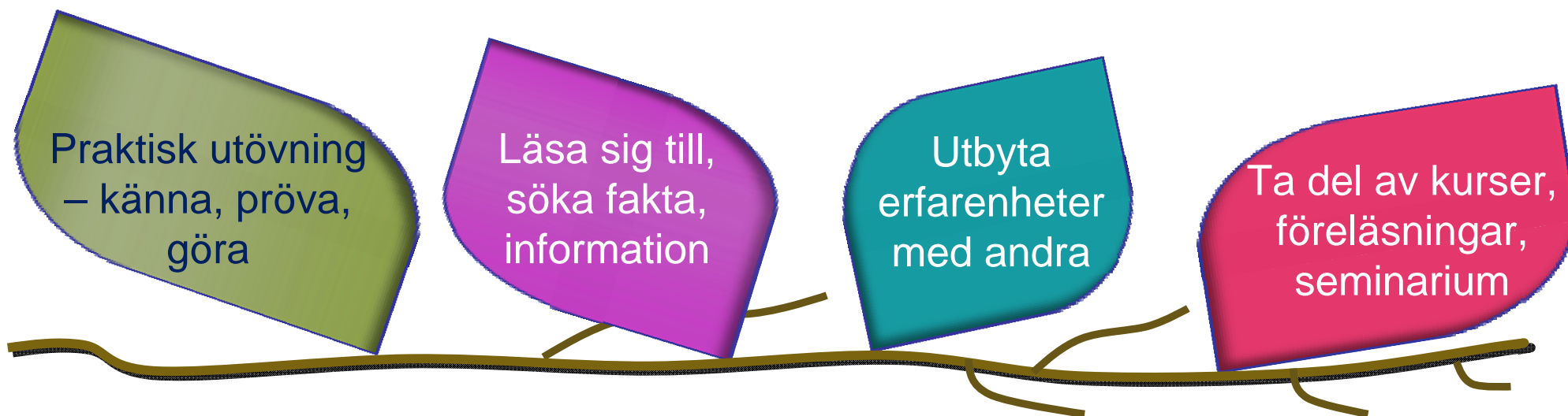


↑
 Av sexton områden anger endast 18% i snitt att det inte finns någon brist i dagsläget.

Räknat som medelvärde över alla 16 områden anser **59%** att det finns brist hos gruppen **utförare**.

Notera: Ungefär varannan respondent ansåg sig **ej ha** tillräcklig överblick/kunskap för att kunna bedöma brister per område

- **Det finns ett ständigt behov av att förkovra och uppdatera sig inom KKBM området.**
- Det är en utmaning är att få råd och tid till kompetensutveckling, hinder föreligger med bl.a. svårighet att få överblick av utbudet till kunskapsinhämtning samt att det tar tid att hitta relevanta kunskapskällor.

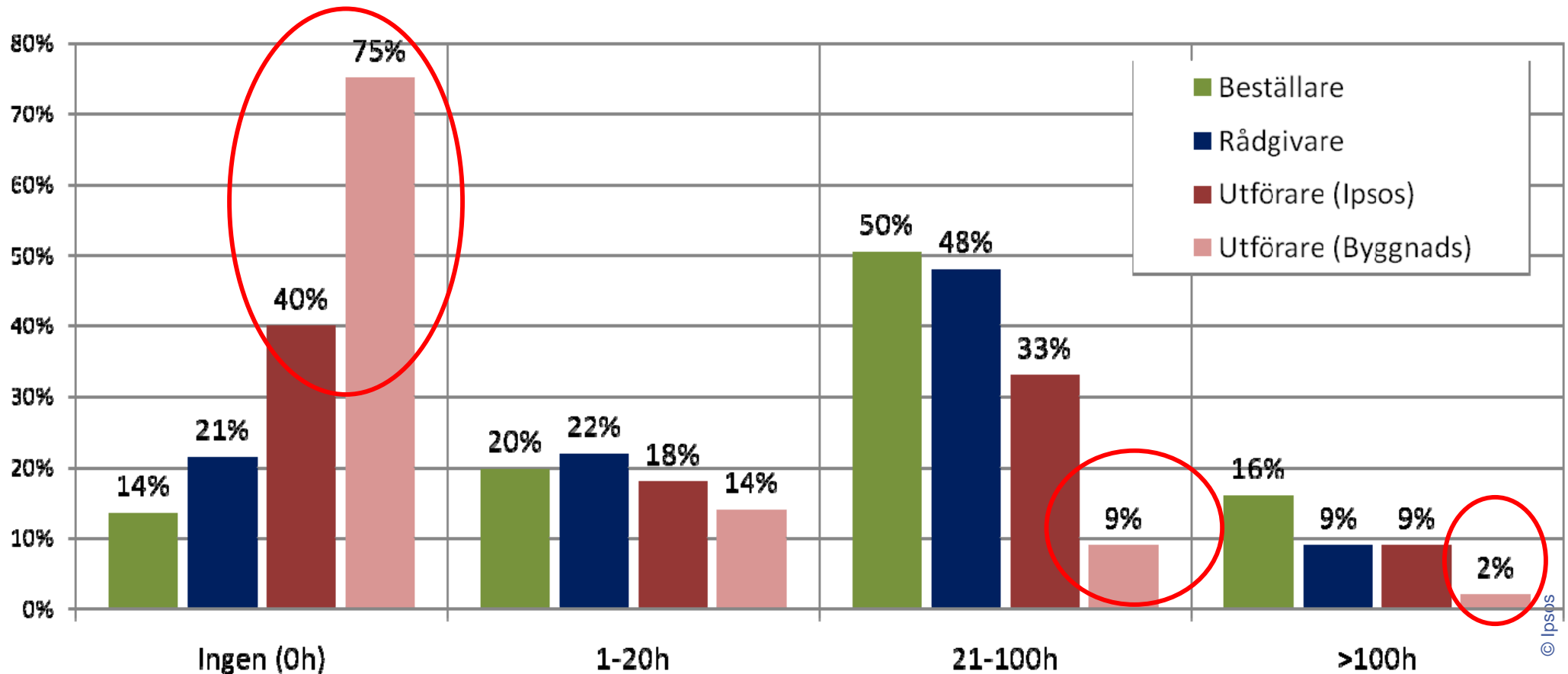


- Det finns en vilja och ett intresse för kompetensutveckling hos alla undersökta grupper.
- Det råder en stark enighet bland grupperna om behovet av en ökad samordning av utbildning- och kompetensfrågor som berör kulturhistoriska byggnader och miljöer.

Tid för kompetensutveckling - webbenkäten

Utförare är den grupp som relativt sett har haft minst tid för ut-/fortbildning. Detta gäller speciellt för gruppen från Byggnads enkät, med hög andel anställda inom byggbolag.

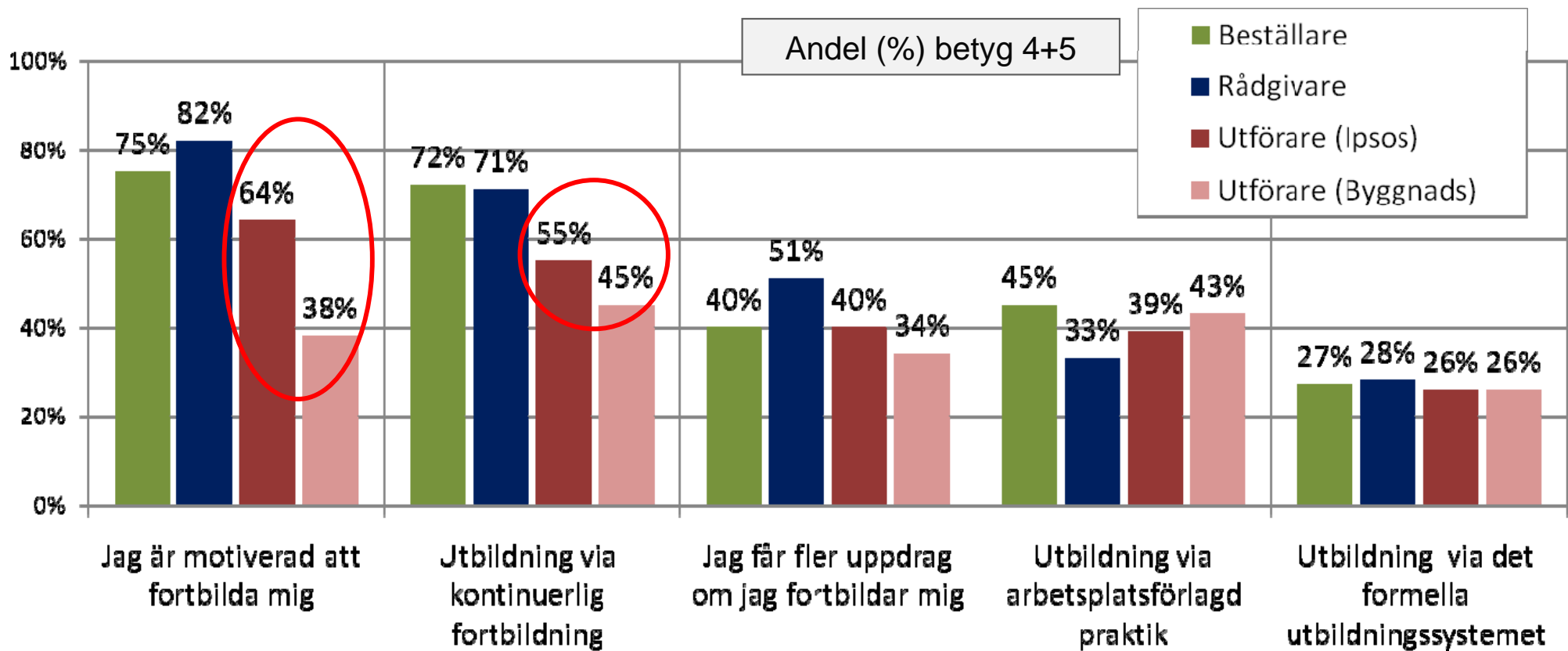
Hur många timmar under det senaste året har du ut-/fortbildat dig?



Intresse för kompetensutveckling - webbenkäten

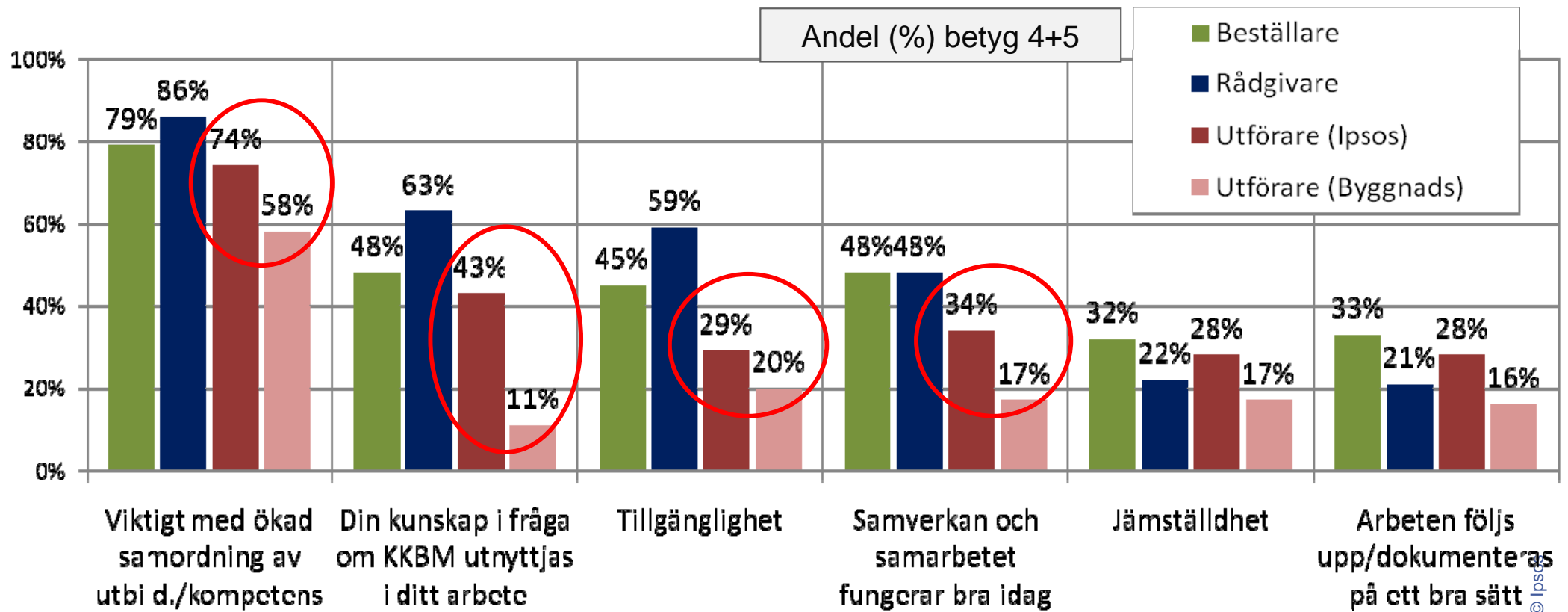
Utförare är den grupp som i lägst grad svarade att de är motiverade att fortbilda sig. Detta gäller speciellt för gruppen från Byggnads enkät, med hög andel anställda inom byggbolag.

Hur bedömer du följande påståenden utifrån ditt perspektiv med avseende på KKBM?



Utförare angav i lägre grad än övriga grupper det viktiga i att öka samordning av utbildning/kompetensfrågor. Utförare som är anställda inom byggbolag svarade i mindre utsträckning höga betyg på frågorna.

Hur bedömer du följande påståenden utifrån ditt perspektiv med avseende på KKBM?

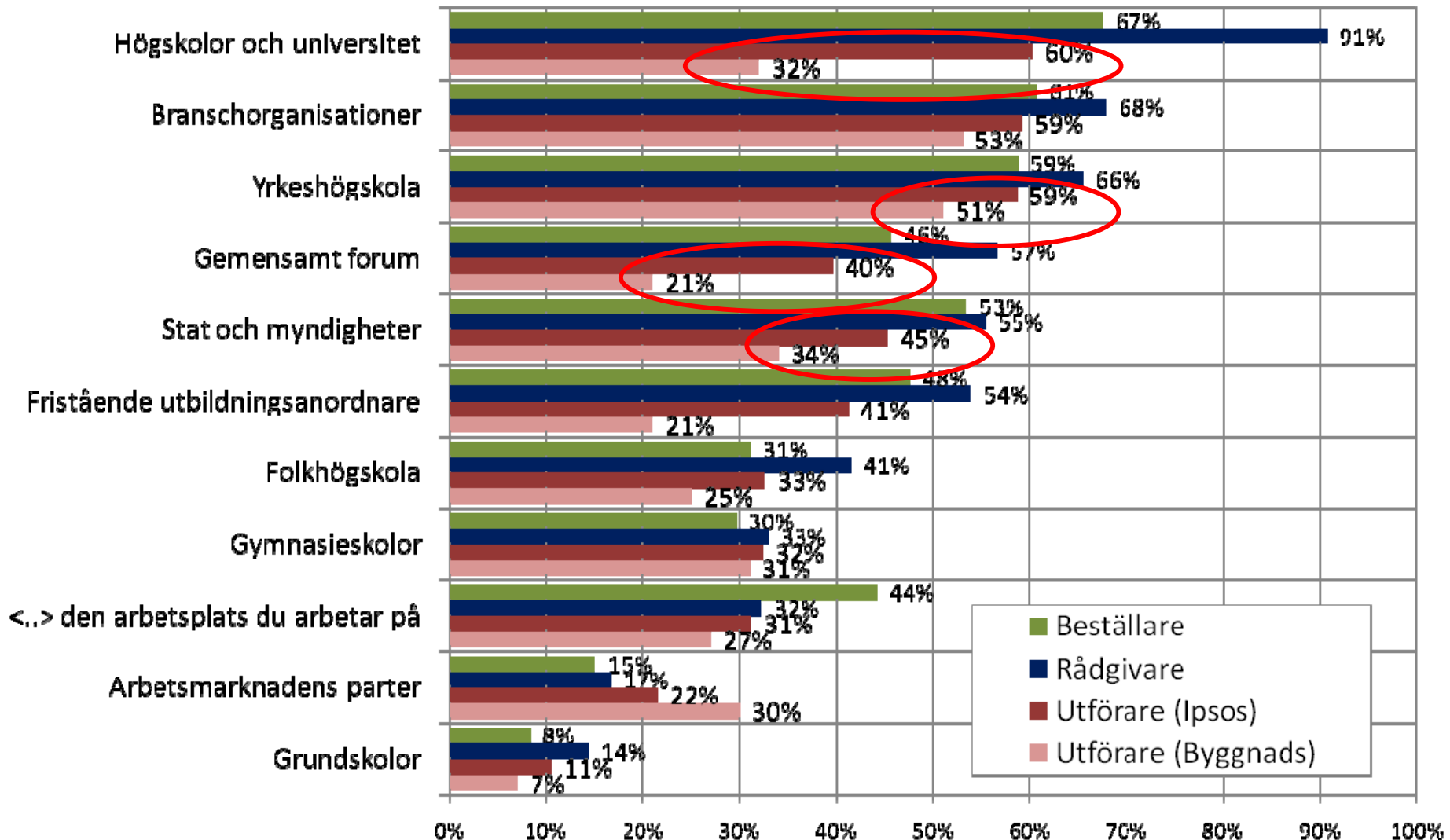


Kompetensförsörjning och fortbildning

- Gymnasieyrkesutbildningen tar sikte på grundläggande yrkeskunnande och yrkesbevis för att få anställning och kunna försörja sig.
 - Den **breda basen utgörs av nyproduktion** medan kulturmiljöområdet mer ses som en påbyggnad.
- Utförarrollen kräver att man på ett tidigt stadium förenar teori med praktik.
 - Lärlingssystemet är intressant, men måste ske i en modern form anpassad till dagens behov och krav.
- Måste även finnas möjlighet till fortbildning bland redan yrkesverksamma så att man kan vidareutvecklas inom sitt yrke.
 - Någon form av certifiering kan vara ett sätt att ytterligare identifiera och premiera kompetensen bland utförare. Utförare anställda inom byggbolag svarar i högre utsträckning "vet ej" jämfört med utförare med större erfarenhet av KKBM-området.

Utförare ansåg i lägre grad än övriga grupper att utbildning för KKBM skall finnas på akademisk nivå. Skilda grupper av utförare svarade olika på vem som skall tillhandahålla utbildning.

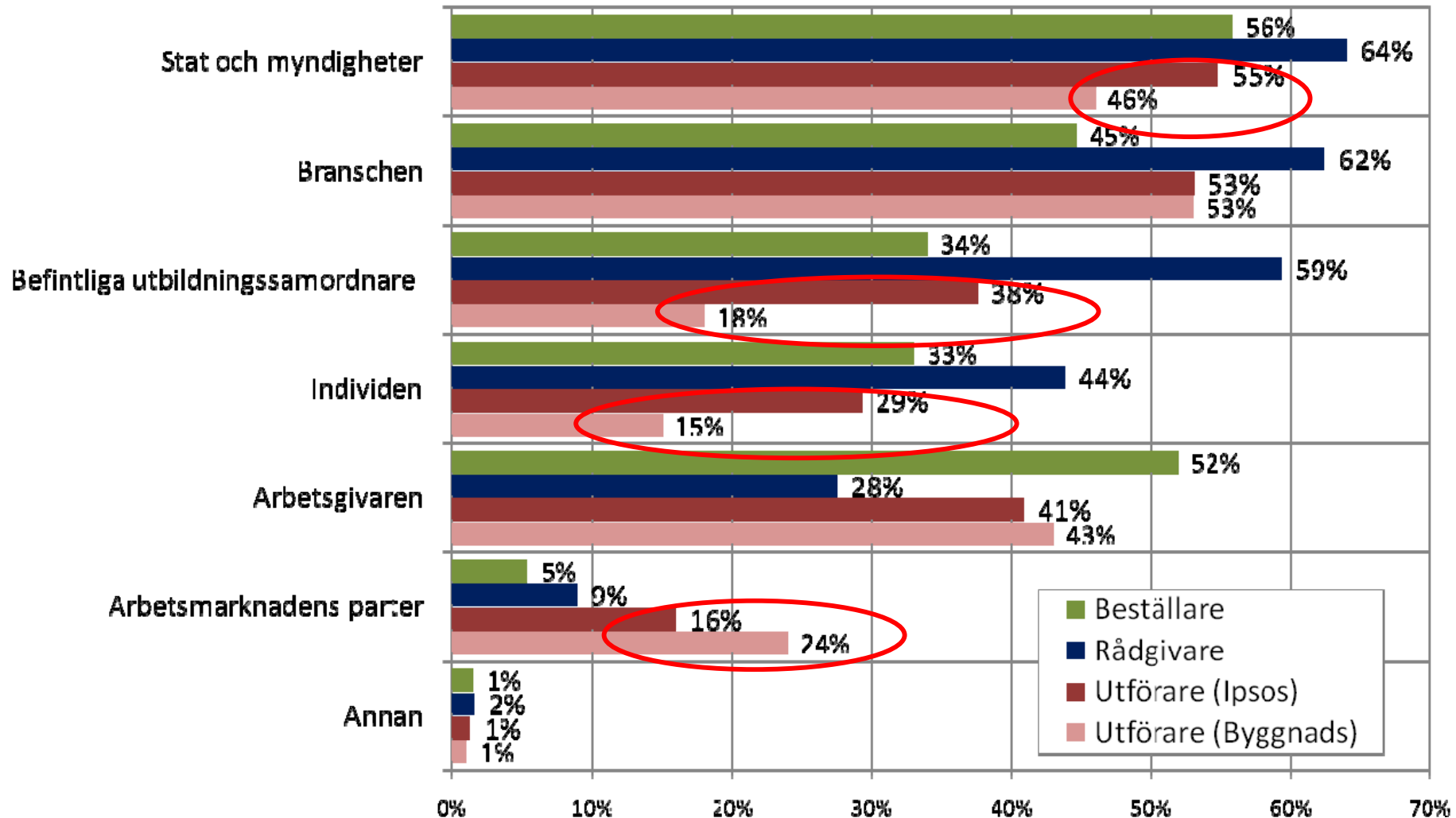
Vem skall tillhandahålla utbildning?



Ansvar för kompetensförsörjning - webbenkäten

Utförare ansåg i lika grad att ansvar för kompetensförsörjning för KKBM skall delas av både stat och branschens parter. Skilda grupper av utförare svarade olika på vem som skall ha huvudansvaret.

Vem skall ha huvudansvar för kompetenshöjning?



Tillgång:

Idag ligger ansvaret på individen. I framtiden är det alltför sårbart att kompetensförsörjningen ska bygga på personligt "ideellt" engagemang.

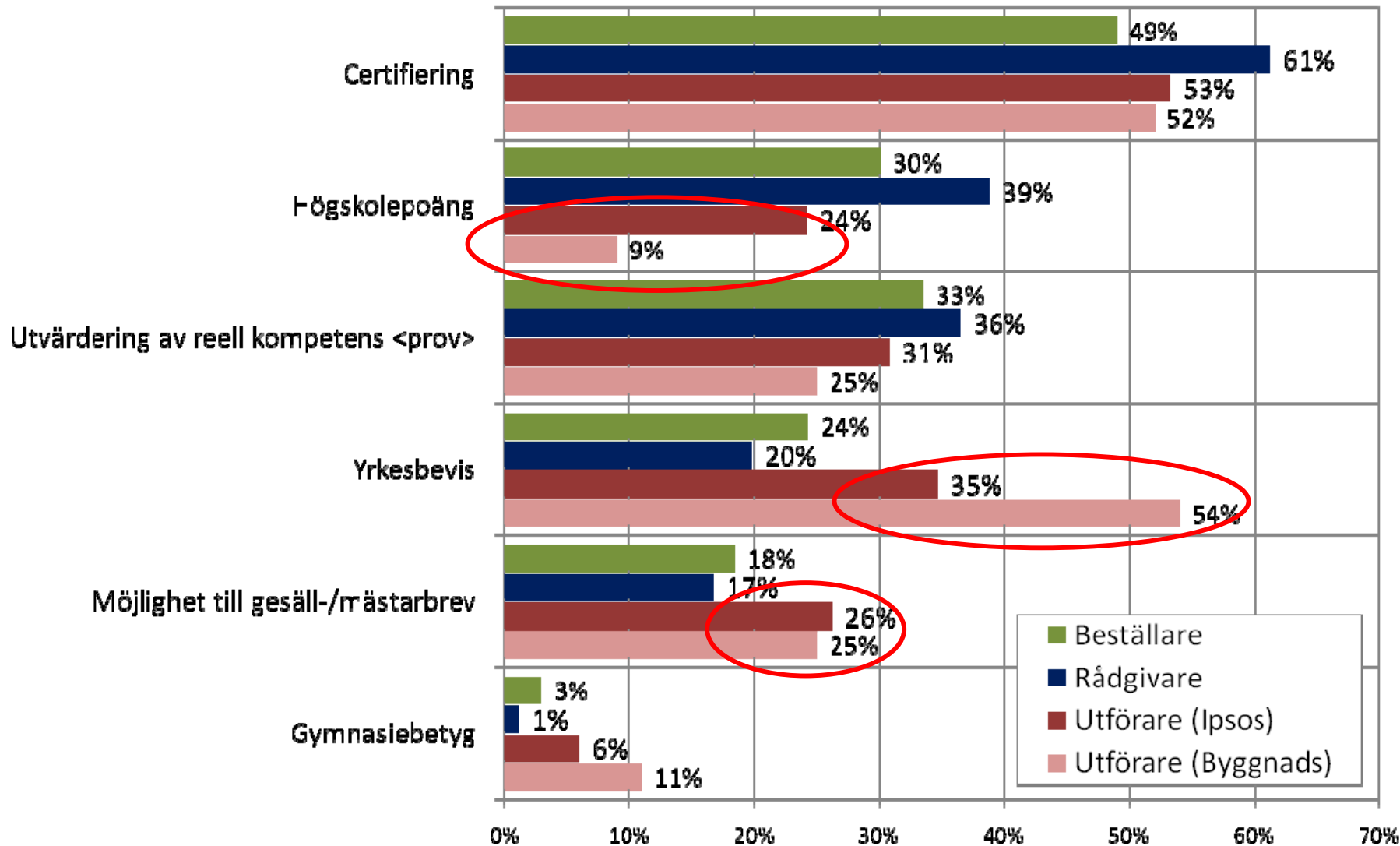
Insatser krävs för att påverka behovet och efterfrågan, samt se till att marknaden och utbildningsväsendet **samverkar**.

Bör i första hand utgå från och bygga vidare på befintliga utbildningsinstanser/-anordnare. Utvärdering är en väg att säkerställa kunskaper.

Efterfrågan:
I de yrkeskategorier där kulturmiljöområdet konkurrerar med en alternativ marknad inom nyproduktion måste efterfrågan säkerställas för att det ska löna sig att satsa på kulturarvsprojekt.

Utvärdering av kompetens, webbenkäten.

Samtliga grupper efterfrågar någon typ av certifiering av kompetenser, gruppen utförare angav i högre utsträckning än övriga yrkesbevis och gesäll-/mästarbrev. Det är skillnad i svaren mellan olika utförargrupper.



- Ett webbaserat forum för information och överblick efterfrågas.
 - Samlad information och vägledning kring utbildning, utbildningsanordnare, utbildningsmaterial etc.
 - Referenser och kontaktinformation avseende kompetens inom olika yrkeskategorier/specialister, geografiska områden etc.
- Utnyttjandet av ny teknik för att hitta alternativa sätt att tillgodogöra sig kunskap.
 - Skapa nya former för utbildning och utbildningsmaterial genom att använda digital och multimedial teknik (ex digitala utbildningsböcker, instruerande DVD handledning, webbaserad utbildning etc.)
 - Vidga perspektiven genom att titta utanför det traditionella kulturbyggnadsområdet och utanför landets gränser. Ta intryck av internationella synsätt och goda praktiska exempel. Upprätta nya kanaler.

- Kompetens inom kulturarvsområdet definieras i stor utsträckning som erfarenhet. Verklighetsanknuten kompetensutveckling anses vara mest relevant.
- Kunskap och erfarenhet bygger i stor utsträckning på personligt intresse och engagemang. För långsiktig återväxt krävs ekonomiska incitament och regelbunden efterfrågan inom området.
- Utförarrollen kräver att man på ett tidigt stadium förenar teori med praktik. Lärlingssystemet är intressant, men måste ske i en modern form anpassad till dagens behov och krav. Det måste även finnas möjlighet till fortbildning bland redan yrkesverksamma utförare..
- Utbudet av fortbildnings- och påbyggnadsutbildning bör utvecklas och systematiseras.
- Kompetensförsörjningen inom KKBM-området är i stort behov av ökad samverkan och ansvaret bör tas från både staten och privata företag.
- Bland utförarna ansågs det vid intervjutillfället finnas kompetensbrist inom ett antal teknik- och materialområden. Det förväntas bli en stor ökning av kompetensbrist i framtiden p.g.a. pensionsavgångar mm.

Alla kärnområden som framkom i djupintervjuerna gavs stöd i de kvantitativa resultaten:

- Intresse/engagemang är den viktigaste drivkraften för att få kompetens inom KKBM området.
- För utförare är praktisk erfarenhet och lärande av äldre kollegor en större drivkraft än hos andra grupper.
- Alla målgrupper ansåg att det redan idag rådde en brist inom samtliga led för de 31 delområden som undersöktes. Gällande specifika material- och teknikområden ansågs Rådgivarna ha mindre brist än övriga grupper.
- Alla undersökta målgrupper ansåg att det är en låg nivå på jämställdhet inom KKBM-området och att finns ett behov av ökat samarbete och samverkan mellan alla parter gällande fortbildning/kompetensutveckling.
- Av utförarna (Ipsos och Byggnads enkäter) var det 76% resp.89% vilka under det senaste åren haft mindre än 20h fortbildning inom KKBM, utförargruppen har klart mindre tid för mer fortbildning jämfört med beställare och rådgivare.
- En klar majoritet inom samtliga målgrupper har en hög motivation att fortbilda sig, endast 38% av utförarna i Byggnads enkät ger ett högt betyg på denna fråga, det var lägre än andra grupper.



Ipsos Public Affairs

The Social Research and Corporate Reputation Specialists

Eva Danielsson Maria Hedengren
och Mats Johansson

Samarbetsparterna i

Kompetensförsörjning för kulturhistoriska byggnader och miljöer, KKBM

En kartläggning av förväntningar och behov bland beställare, rådgivare och utförare.

Del. Presentation med fokus på målgruppen beställare

Del. Presentation med fokus på målgruppen rådgivare

Del. Presentation med fokus på målgruppen utförare

Slutlig version 2012-03-21

Materialet får användas med källhänvisning till KKBM och Ipsos.



Innehåll

- Syfte, metod och genomförande
 - Yrkesrollen inom kulturmiljöområdet
 - Processen i kulturhistoriska projekt
 - Kompetens, kompetensutveckling och samverkan
 - Synpunkter på kompetensförsörjning
 - Sammanfattande reflektioner
-



Bakgrund och syfte

KKBM ”Kompetensförsörjning för kulturhistoriska byggnader och miljöer” är en sammanbetsplattform för aktörerna, beställare/förvaltare/byggherre, rådgivare/konsulter, utförare /entreprenörer/hantverkare, branschorganisationer och utbildningsorganisationer med kulturfastigheter i fokus.

Statens fastighetsverk (SFV) tog tillsammans med Svenska Kyrkan, Fortifikationsverket och Riksantikvarieämbetet i januari 2011 och de medverkande samarbetsparterna ett initiativ att kartlägga uppfattningen om vilket ev. kompetensbehov som fanns bland olika aktörer som är inblandade i bevarandet och utvecklingen av våra kulturarvsfastigheter,

Ipsos fick i uppdrag att kartlägga uppfattningen om vilket ev. kompetensbehov som fanns bland olika aktörer som är inblandade, uppdelat på främst tre kategorier av byggbranschens aktörer: beställare, rådgivare och utförare inom KKBM området. Förstudien genomfördes som en tvådelad förstudie, en kvalitativ i form av ett antal djupintervjuer och en efterföljande kvantitativ genomförd som en webbenkät.



Metod, urval och genomförande

- Förstudien utgjordes av dels en kvalitativ del med 16 personliga djupintervjuer om ca 1,5 timme / intervju och en kvantitativ del i form av en 15 min lång webbenkät.
- **Djupintervjuer gjordes med beställare, rådgivare och utförare (totalt 16 st.)**
- Webbenkäten skickades ut via mail till representanter för olika målgrupper insamlade av KKBM:s parter samt till Byggnads fackanslutna medlemmar. Urvalet hade geografisk spridning över hela landet och utgjordes av personer på olika sätt verksamma inom KKBM området.
- **Byggnads enkät besvarades av 487 personer och Ipsos huvudenkät besvarades av 953 personer, Sammantaget samlades det in enkäter från bl.a.:**
 - 204 st. **beställare** (bygggherrar/förvaltare)
 - 257 st. **rådgivare** (rådgivare/konsulter)
 - 231 st. **utförare (Ipsos)** (hantverkare/entreprenörer)
 - 431 st. **utförare (Byggnads)** (främst anställda hantverkare)
 - 108 st. **myndigheter**
 - 78 st. **museer/stiftelser**
 - 32 st. **utbildning/forskning**
- Konfidensintervall på 95% säkerhetsnivå för olika urval:
Dvs. maximal statistisk felmarginal vid 50% av svaren på ett alternativ:
100 respondenter = +/- 9,8%, 250 respondenter = +/- 6,2%,
950 respondenter = +/- 3,1%



Utmaningar i yrkesrollen

Denna presentation fokuserar på Beställarnas perspektiv.





Yrkesroller inom kulturmiljöområdet och samverkan i kulturhistoriska byggprocessen

- Valet av yrkesbana bygger på stort personligt engagemang och intresset för det kulturhistoriska området mognar fram. Området har haft ett uppsving de senaste tjugo åren och erbjuder ständigt nya utmaningar och variation vilket ger bl.a. ökad yrkesstolthet.
- Samarbetet mellan olika parter ställer krav på social kompetens och förmåga att kommunicera med andra yrkeskategorier. Kombinationen av såväl byggnadstekniska aspekter och estetiska, konstnärliga och vårdande aspekter attraherar både kvinnor och män.

Beställare/förvaltare

- Fokus på hållbar förvaltning och funktionalitet ur ett affärsmässigt perspektiv

Olika perspektiv och tolkningar ska komma överens kring ett gemensamt engagemang

- Fokus på byggnadstekniska lösningar och genomförande ur ett lönsamhetsperspektiv

Rådgivare/konsult

- Fokus på bevarande och utveckling av byggnader och miljöer ur ett värdemässigt perspektiv

Hantverkare/entreprenör



Kompetens och kompetensutveckling



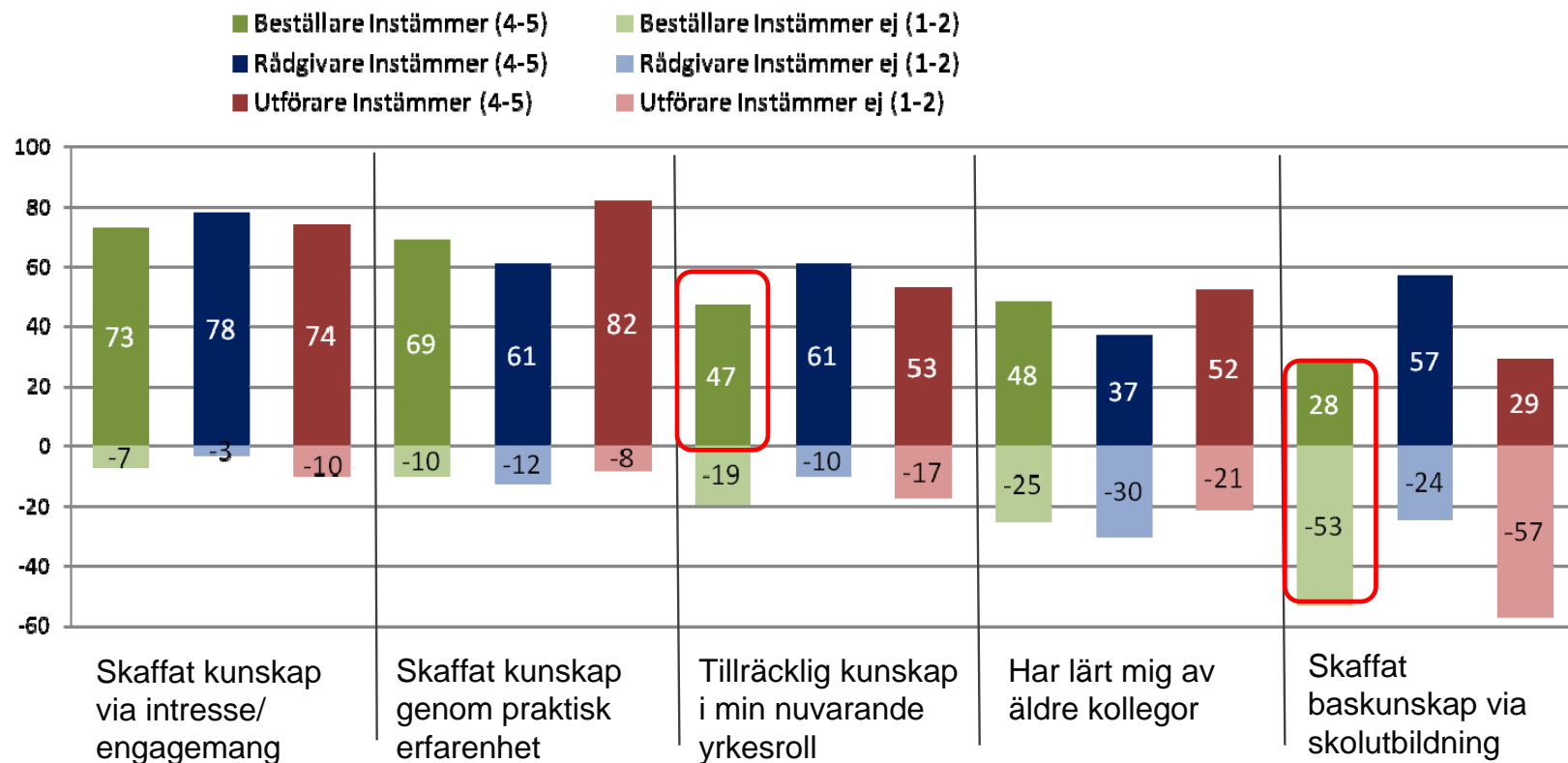
Kompetensen i dagsläget - kvalitativa intervjuer

- De intervjuade ansåg inte att det rådde någon uppenbar kompetensbrist vid tidpunkten (vintern 2011). I takt med att kulturarvet ökat i status har det skett viss kompetensutveckling de senaste decennierna.
- En allmän uppfattning är att det finns få riktigt kunniga inom vissa områden; exempelvis inom installation, VVS, energi, konstruktion och ventilation.
- Många anser dock att det finns **risk för en kompetensbrist framöver.**
 - Det gäller att hantera kommande pensionsavgångar genom att attrahera nya yrkeskunniga till området.
 - Viktigt att överföra erfarenheter och kunskap till nya, kommande och yngre generationer.
 - Viktigt att öka statusen för KKBM-området och därigenom locka fler kompetenta yrkesverksamma inom alla kategorier.



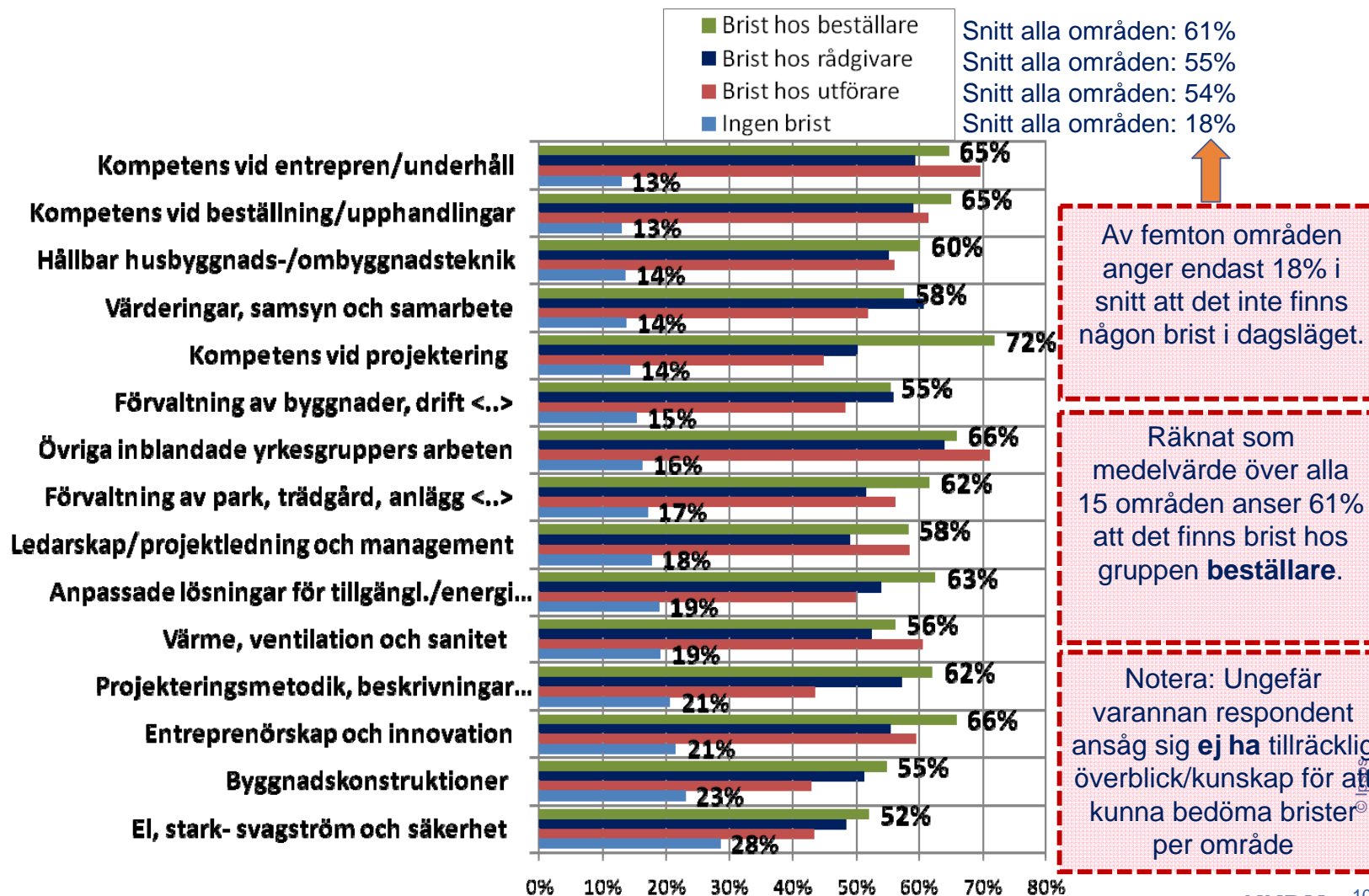
Kompetensen i dagsläget - webbenkäten

Beställare anger i lägre utsträckning än övriga grupper att de anser sig ha tillräcklig kunskap i sin nuvarande yrkesroll. Kunskapen har främst kommit genom eget intresse och praktisk erfarenhet.





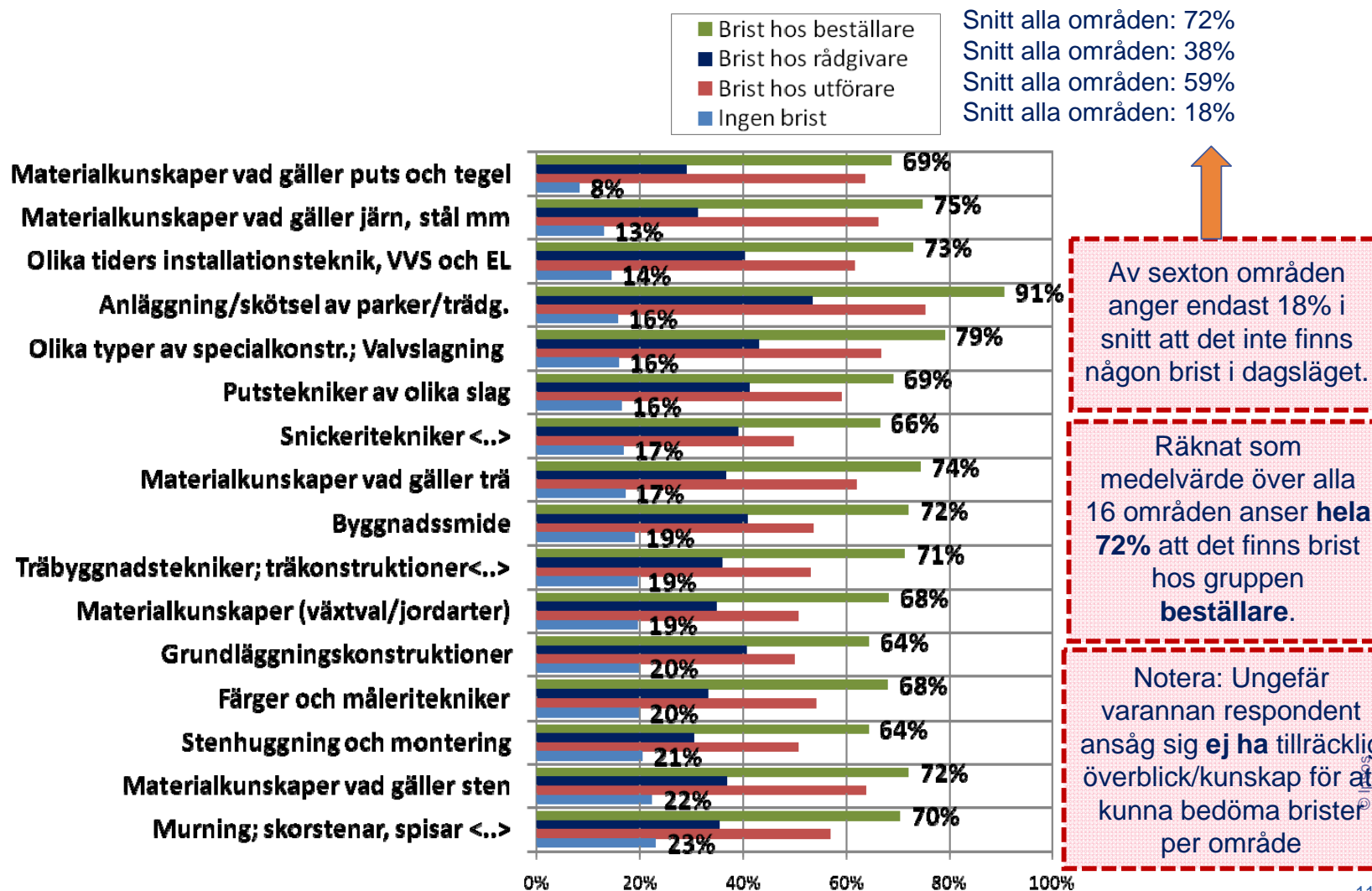
En stor majoritet anser att samtliga målgrupper brister i kompetens kring viktiga branschområden, störst brist finns hos beställarna.



Bas i webbenkät: *Personer vilka angivit en bedömning per specifikt område dvs. inte svarat "vet ej"*, ca 480 st.



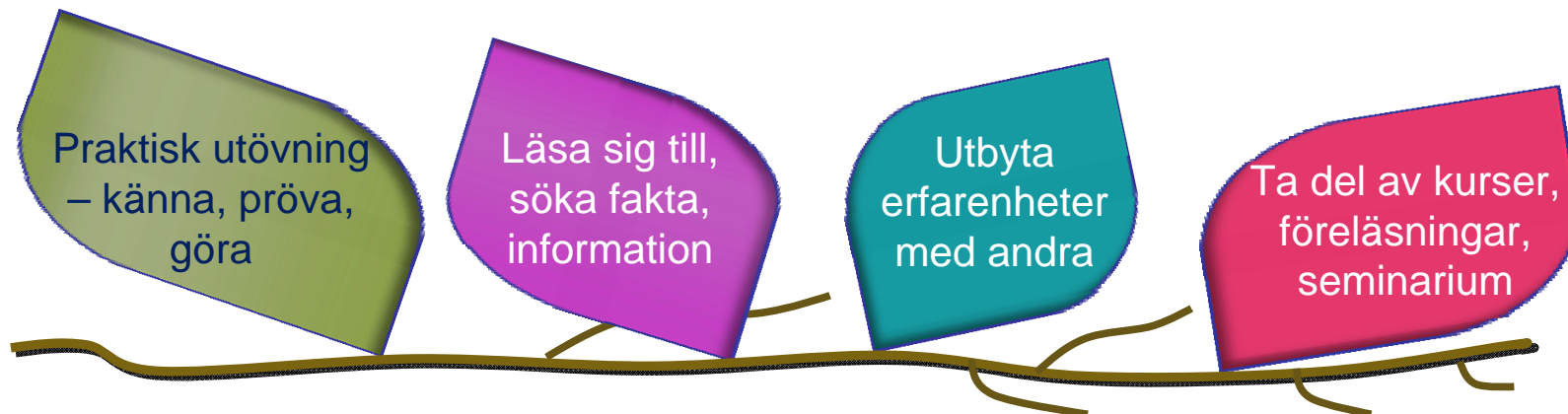
En stor majoritet anger även att samtliga målgrupper brister i kompetens kring specifika material- och teknikområden.



Bas i webbenkät: *Personer vilka angivit en bedömning per specifikt område dvs. inte svarat "vet ej"*, ca 480 st.

Intresse för kompetensutveckling - kvalitativa intervjuer

- **Det finns ett ständigt behov av att förkovra och uppdatera sig inom KKBM området.**
- Det är en utmaning att få råd och tid till kompetensutveckling, hinder föreligger med bl.a. svårighet att få överblick av utbudet till kunskapsinhämtning samt att det tar tid att hitta relevanta kunskapskällor.



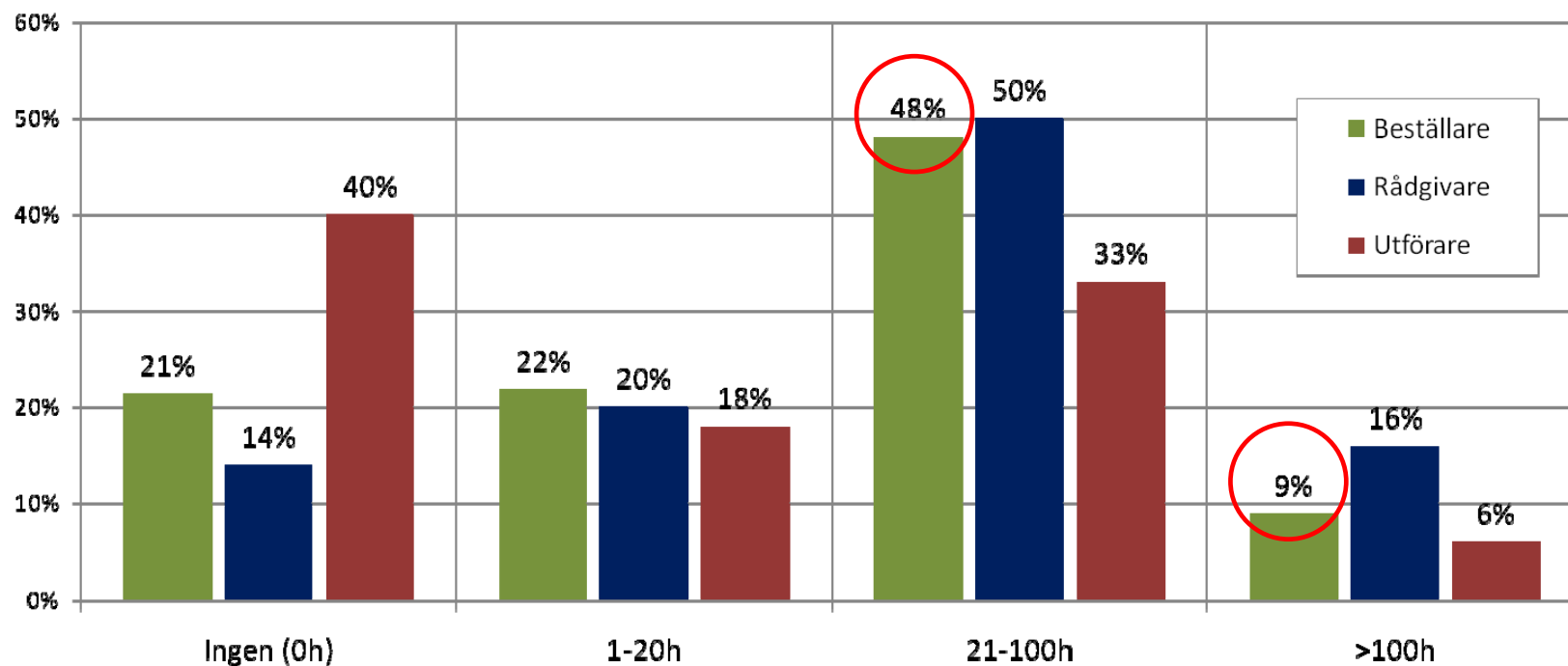
- Det finns en vilja och ett intresse för kompetensutveckling hos alla undersökta grupper.
- Det råder en stark enighet bland grupperna om behovet av en ökad samordning av utbildning- och kompetensfrågor som berör kulturhistoriska byggnader och miljöer.



Tid för kompetensutveckling - webbenkäten

Beställare är en grupp där mer än varannan, 57%, har haft 20h eller mer för utbildning/fortbildning under det senaste året.

Hur många timmar under det senaste året har du ut-/fortbildat dig?

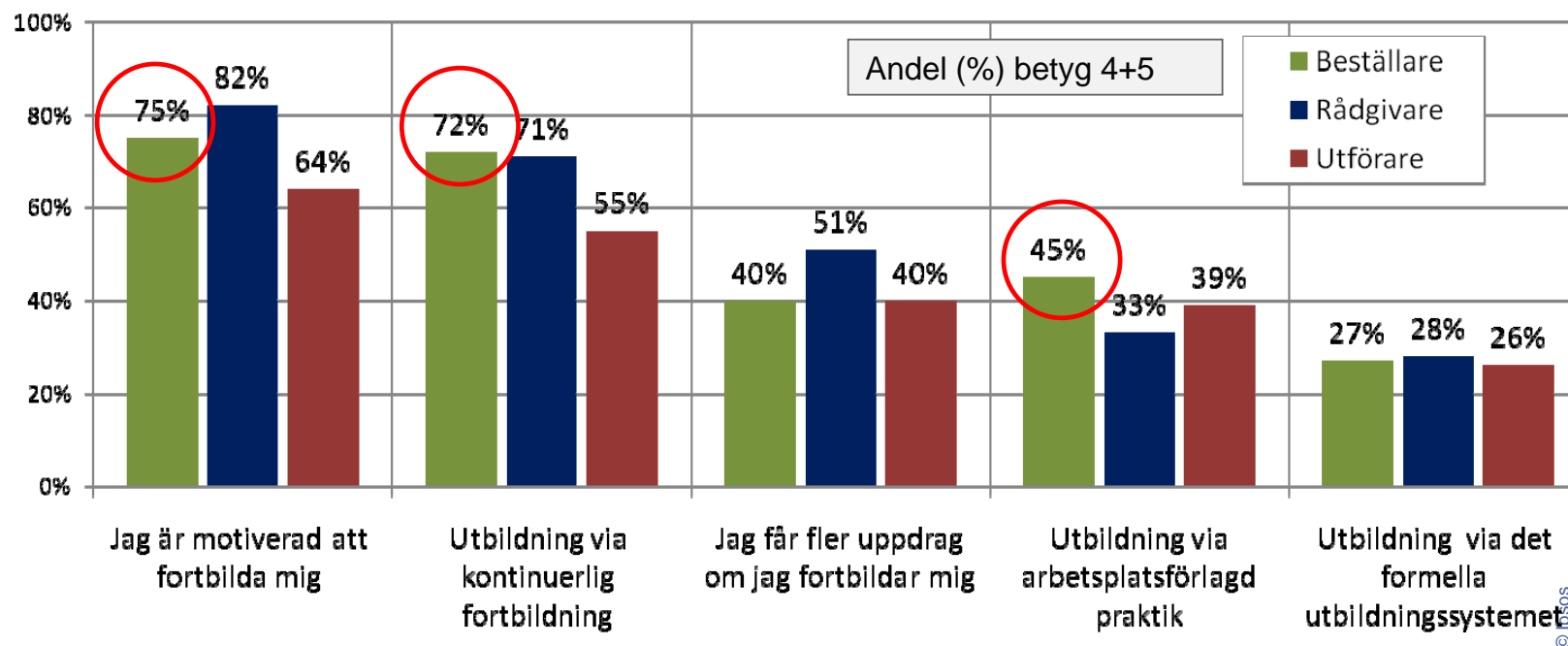


© Ipsos

Intresse för kompetensutveckling - webbenkäten

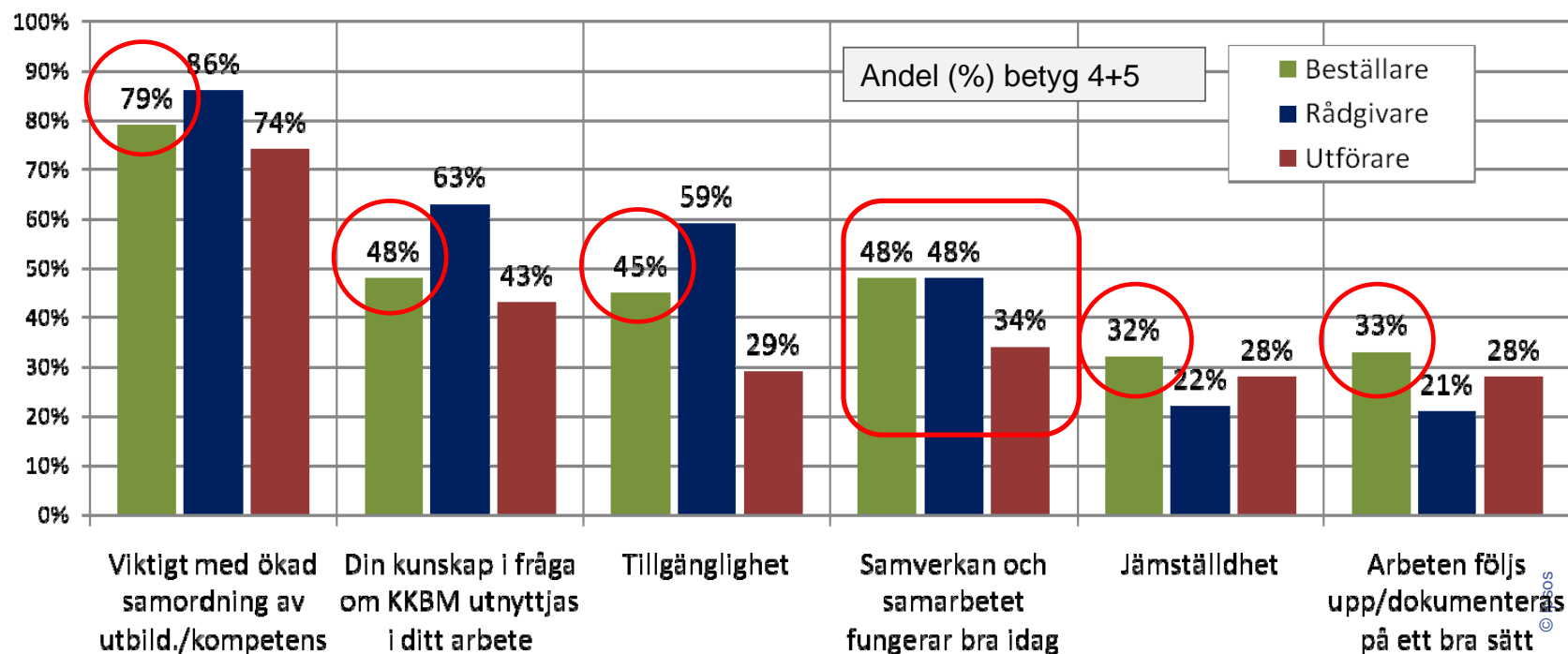
75% av beställarna svarade att de är motiverade/mycket motiverade att fortbilda sig. Kontinuerlig fortbildning och arbetsplatsförlagd praktik förordas av flest.

Hur bedömer du följande påståenden utifrån ditt perspektiv med avseende på KKBM?



79% av beställarna angav det vara viktigt att öka samordning av utbildning/kompetensfrågor. <50% gav högt betyg på att samordningen fungerar idag.

Hur bedömer du följande påståenden utifrån ditt perspektiv med avseende på KKBM?





Kompetensförsörjning och fortbildning

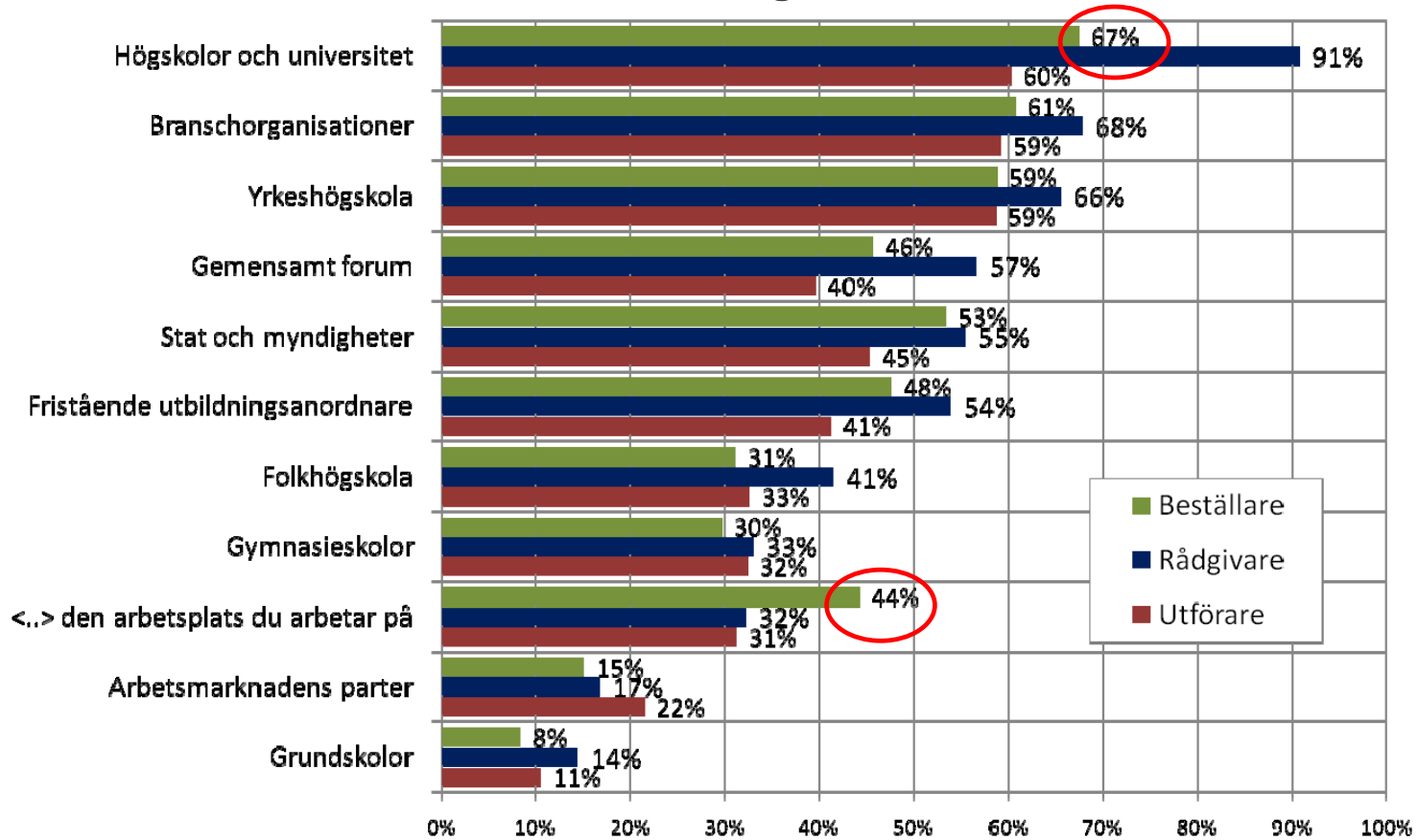
- Svårt att uttala sig om behovet på grundutbildningsnivå eftersom beställare har så skiftande bakgrund. Behovet av grundutbildning skiljer sig beroende på verksamhet och omfattning.
- På fortbildningsnivå behöver man dels skaffa sig baskunskaper, dels hålla sig a jour för att kunna beställa och köpa in "rätt" kompetens.
 - Vara insatt i lagar, villkor och förordningar.
 - Besitta visst hantverks-, byggtekniskt och kulturhistoriskt kunnande.
 - Förmåga och kunskap att delegera och ta hjälp.
 - Kunna förklara och marknadsföra värdet i kultur-historiska projekt gentemot kunder/hyresgäster.
 - Kunna väga de ekonomiska aspekterna gentemot de kulturhistoriska, prioritera och fatta beslut.



Synpunkter på kompetensförsörjning - webbenkäten

Beställare anser i högre grad än övriga grupper att den egna arbetsplatsen skall tillhandahålla utbildning inom KKBM. Akademisk utbildning nämns av flest.

Vem skall tillhandahålla utbildning?



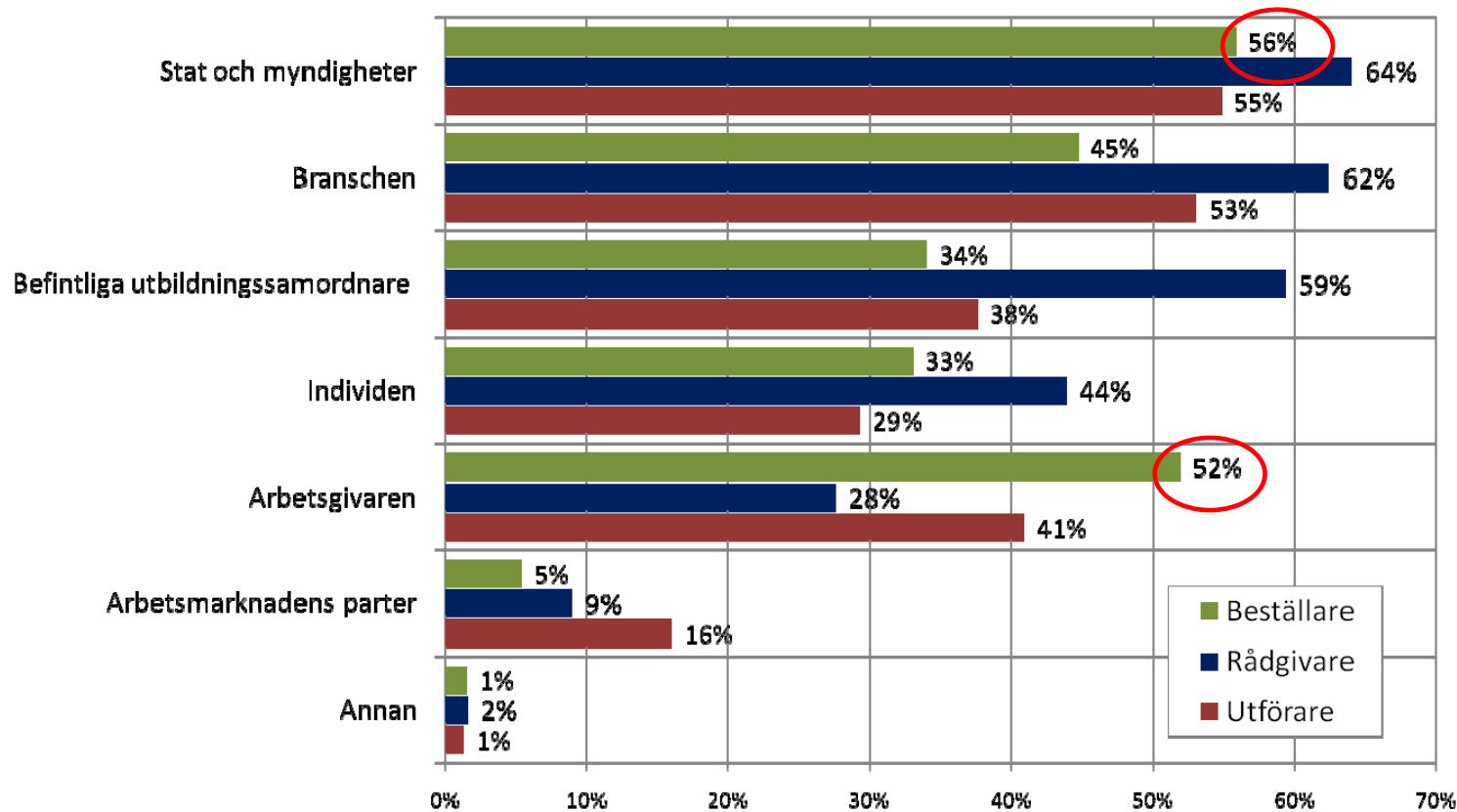
Bas i webbenkät: Beställare 204 st., Rådgivare 257 st., Utförare 231 st.



Ansvar för kompetensförsörjning - webbenkäten

Beställare ansåg i högre grad än övriga huvudmålgrupper att ansvar för kompetensförsörjning för KKBM skall innehas av både stat och arbetsgivaren.

Vem skall ha huvudansvar för kompetenshöjning?



© Ipsos



Förutsättningar för kompetensförsörjning

Tillgång:

Idag ligger ansvaret på individen. I framtiden är det alltför sårbart att kompetensförsörjningen ska bygga på personligt "ideellt" engagemang.

Insatser krävs för att påverka behovet och efterfrågan, samt se till att marknaden och utbildningsväsendet **samverkar**.

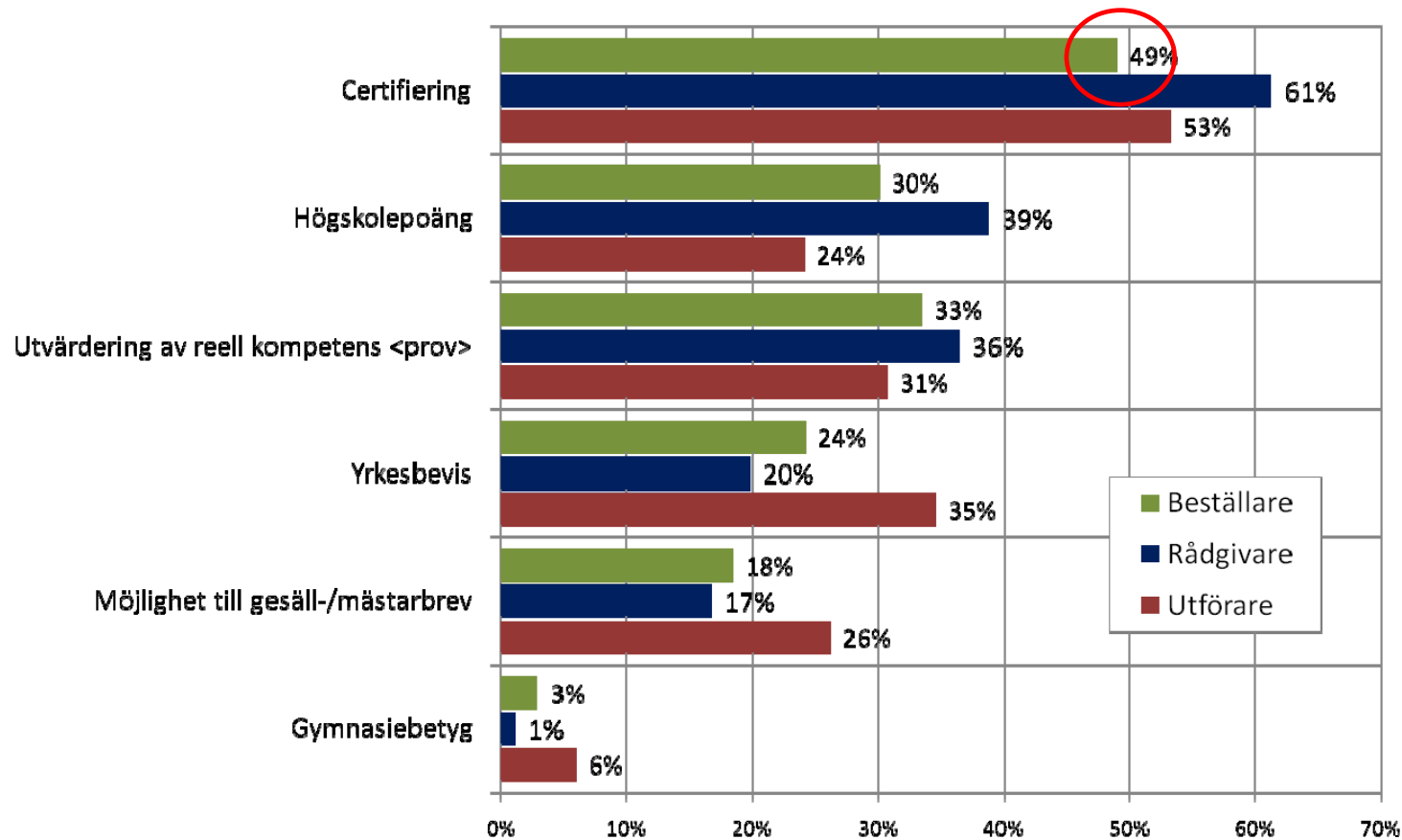
Bör i första hand utgå från och bygga vidare på befintliga utbildningsinstanser/-anordnare. Utvärdering är en väg att säkerställa kunskaper.

Efterfrågan:
I de yrkeskategorier där kulturmiljöområdet konkurrerar med en alternativ marknad inom nyproduktion måste efterfrågan säkerställas för att det ska löna sig att satsa på kulturarvsprojekt.



Utvärdering av kompetens, webbenkäten.

Samtliga huvudmålgrupper efterfrågar någon typ av certifiering av kompetenser, gruppen rådgivare anger detta i högre utsträckning än övriga. Bland beställare var det 49 % som angav certifiering som utvärderingsmetod.





Kompetensutveckling – innehåll och utformning

- Ett webbaserat forum för information och överblick efterfrågas.
 - Samlad information och vägledning kring utbildning, utbildningsanordnare, utbildningsmaterial etc.
 - Referenser och kontaktinformation avseende kompetens inom olika yrkeskategorier/specialister, geografiska områden etc.
- Utnyttjandet av ny teknik för att hitta alternativa sätt att tillgodogöra sig kunskap.
 - Skapa nya former för utbildning och utbildningsmaterial genom att använda digital och multimedial teknik (ex digitala utbildningsböcker, instruerande DVD handledning, webbaserad utbildning etc.)
 - Vidga perspektiven genom att titta utanför det traditionella kulturbyggnadsområdet och utanför landets gränser. Ta intryck av internationella synsätt och goda praktiska exempel. Upprätta nya kanaler.

- Kompetens inom kulturarvsområdet definieras i stor utsträckning som erfarenhet. Verklighetsanknuten kompetensutveckling anses vara mest relevant.
- Kunskap och erfarenhet bygger i stor utsträckning på personligt intresse och engagemang. För långsiktig återväxt krävs ekonomiska incitament och regelbunden efterfrågan inom området.
- Yrkesrollen som beställare ställer inte bara krav på förvaltning av kulturarvet utan även på ett affärsmässigt tänkande. Inte sällan hamnar man som beställare i konflikt och tvingas göra prioriteringar mellan ekonomi, funktion och kultur. Utmaningen består till stor del i att kombinera kulturhänsyn med det affärsmässiga uppdraget.
- Utbudet av fortbildnings- och påbyggnadsutbildning bör utvecklas och systematiseras.
- Kompetensförsörjningen inom KKBM-området är i stort behov av ökad samverkan och ansvaret bör tas från både staten och privata företag.
- Beställare har inte alltid "kulturarvet" som en given del av sin profession, ofta har man en bakgrund som ingenjör, ekonom eller administratör och inte nödvändigtvis någon specifik erfarenhet av varken kulturområdet eller byggbranschen vilket innebär en risk för viss kompetensbrist.

- **Alla kärnområden som framkom i djupintervjuerna gavs även stöd i de kvantitativa resultaten:**
- Intresse/engagemang ansågs vara den viktigaste drivkraften för att få kompetens inom KKBM området. Hos beställarna ansåg mindre än 50% att de hade tillräcklig kunskap i sin nuvarande yrkesroll.
- Bland de respondenter med god inblick ansåg alla undersökta målgrupper att det rådde en kompetensbrist i dagsläget inom samtliga led för de 31 delområden som undersöktes, beställargruppen var den grupp som ansågs ha störst brister inom en majoritet av områdena. En stor andel ansåg sig dock ha för dålig kunskap om flera delområden att de ej vågade bedöma eventuella brister.
- Alla undersökta målgrupper ansåg att det är en låg nivå på jämställdhet inom KKBM-området och att finns ett behov av ökad samarbete mellan olika kategorier och samverkan gällande fortbildning/kompetensutveckling mellan alla parter.
- Av beställarna var det 43% vilka under det senaste åren haft mindre än 20h fortbildning inom KKBM.
- En klar majoritet inom samtliga målgrupper hade en hög motivation att fortbilda sig, 75% av beställarna gav ett högt betyg på denna fråga.
- Sammantaget visar resultaten i undersökningen att det finns en oro för framtiden inom KKBM området med stor risk för en ökad kompetensbrist.



Ipsos Public Affairs

The Social Research and Corporate Reputation Specialists

Eva Danielsson Maria Hedengren
och Mats Johansson

Bilaga 3

Samarbetsparterna i

Kompetensförsörjning för kulturhistoriska byggnader och miljöer, KKBM

En kartläggning av förväntningar och behov bland beställare, rådgivare och utförare.

Del. Presentation med fokus på målgruppen beställare.

Del. Presentation med fokus på målgruppen rådgivare

Del. Presentation med fokus på målgruppen utförare

Slutlig version 2012-03-21

Materialet får användas med källhänvisning till KKBM och Ipsos.



Innehåll

- Syfte, metod och genomförande
- Yrkesrollen inom kulturmiljöområdet
- Processen i kulturhistoriska projekt
- Kompetens, kompetensutveckling och samverkan
- Synpunkter på kompetensförsörjning
- Sammanfattande reflektioner



Bakgrund och syfte

KKBM ”Kompetensförsörjning för kulturhistoriska byggnader och miljöer” är en sammanbetsplattform för aktörerna, beställare/förvaltare/byggherre, rådgivare/konsulter, utförare /entreprenörer/hantverkare, branschorganisationer och utbildningsorganisationer med kulturfastigheter i fokus.

Statens fastighetsverk (SFV) tog tillsammans med Svenska Kyrkan, Fortifikationsverket och Riksantikvarieämbetet i januari 2011 och de medverkande samarbetsparterna ett initiativ att kartlägga uppfattningen om vilket ev. kompetensbehov som fanns bland olika aktörer som är inblandade i bevarandet och utvecklingen av våra kulturarvsfastigheter,

Ipsos fick i uppdrag att kartlägga uppfattningen om vilket ev. kompetensbehov som fanns bland olika aktörer som är inblandade, uppdelat på främst tre kategorier av byggbranschens aktörer: beställare, rådgivare och utförare inom KKBM området. Förstudien genomfördes som en tvådelad förstudie, en kvalitativ i form av ett antal djupintervjuer och en efterföljande kvantitativ genomförd som en webbenkät.

- Förstudien utgjordes av dels en kvalitativ del med 16 personliga djupintervjuer om ca 1,5 timme / intervju och en kvantitativ del i form av en 15 min lång webbenkät.
- **Djupintervjuer gjordes med beställare, rådgivare och utförare (totalt 16 st.)**
- Webbenkäten skickades ut via mail till representanter för olika målgrupper insamlade av KKBM:s parter samt till Byggnads fackanslutna medlemmar. Urvalet hade geografisk spridning över hela landet och utgjordes av personer på olika sätt verksamma inom KKBM området.
- **Byggnads enkät besvarades av 487 personer och Ipsos huvudenkät besvarades av 953 personer, Sammantaget samlades det in enkäter från bl.a.:**
 - 204 st. **beställare** (byggherrar/förvaltare)
 - 257 st. **rådgivare** (rådgivare/konsulter)
 - 231 st. **utförare (Ipsos)** (hantverkare/entreprenörer)
 - 431 st. **utförare (Byggnads)** (främst anställda hantverkare)
 - 108 st. **myndigheter**
 - 78 st. **museer/stiftelser**
 - 32 st. **utbildning/forskning**
- Konfidensintervall på 95% säkerhetsnivå för olika urval:
Dvs. maximal statistisk felmarginal vid 50% av svaren på ett alternativ:
100 respondenter = +/- 9,8%, 250 respondenter = +/- 6,2%,
950 respondenter = +/- 3,1%

Denna presentation fokuserar på Rådgivares/konsulters perspektiv.



- Valet av yrkesbana bygger på stort personligt engagemang och intresset för det kulturhistoriska området mognar fram. Området har haft ett uppsving de senaste tjugo åren och erbjuder ständigt nya utmaningar och variation vilket ger bl.a. ökad yrkesstolthet.
- Samarbetet mellan olika parter ställer krav på social kompetens och förmåga att kommunicera med andra yrkeskategorier. Kombinationen av såväl byggnadstekniska aspekter och estetiska, konstnärliga och vårdande aspekter attraherar både kvinnor och män.

Beställare/förvaltare

- Fokus på hållbar förvaltning och funktionalitet ur ett affärsmässigt perspektiv

Olika perspektiv och tolkningar ska komma överens kring ett gemensamt engagemang

- Fokus på byggnadstekniska lösningar och genomförande ur ett lönsamhetsperspektiv

Hantverkare/entreprenör

Rådgivare/konsult

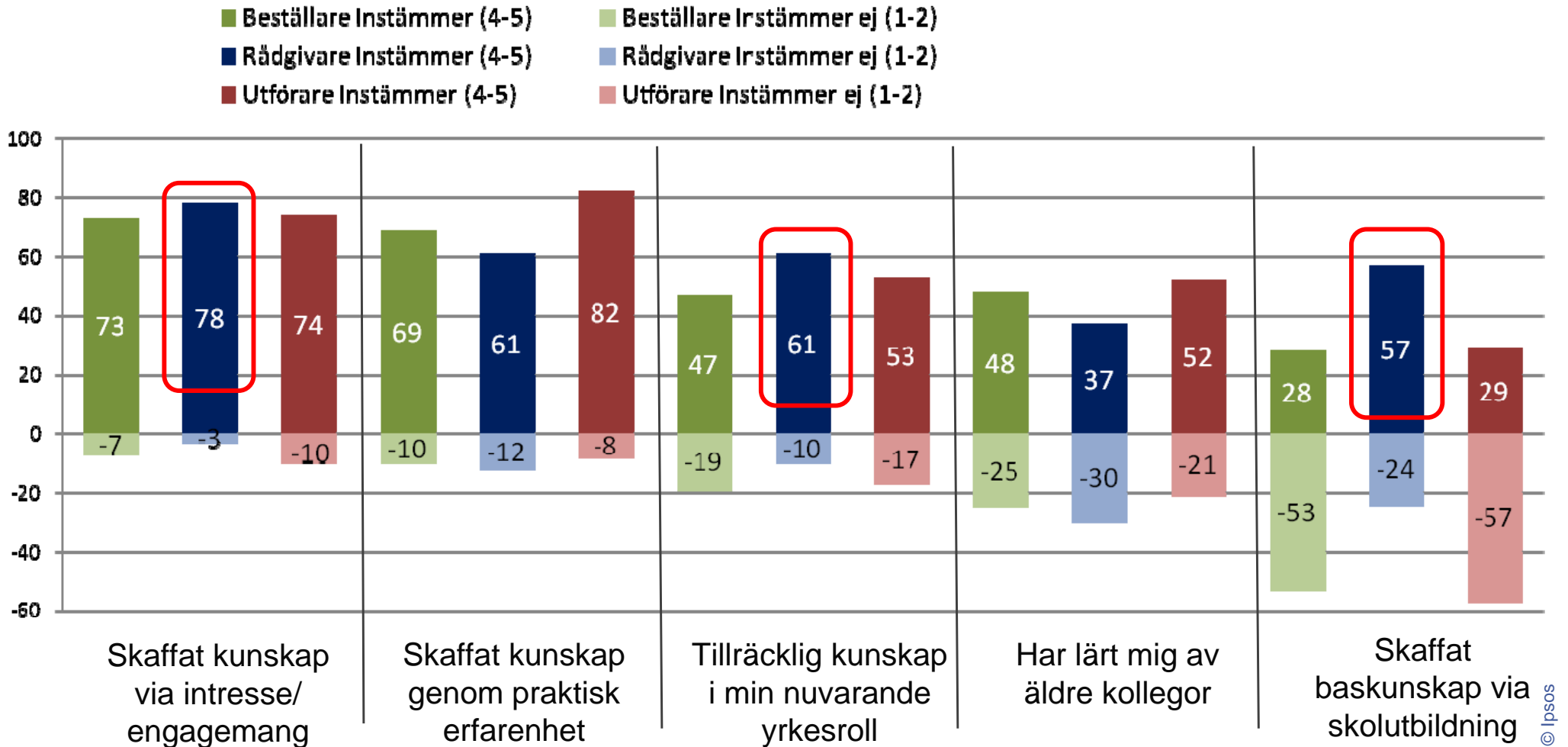
- Fokus på bevarande och utveckling av byggnader och miljöer ur ett värdemässigt perspektiv

Kompetens och kompetensutveckling

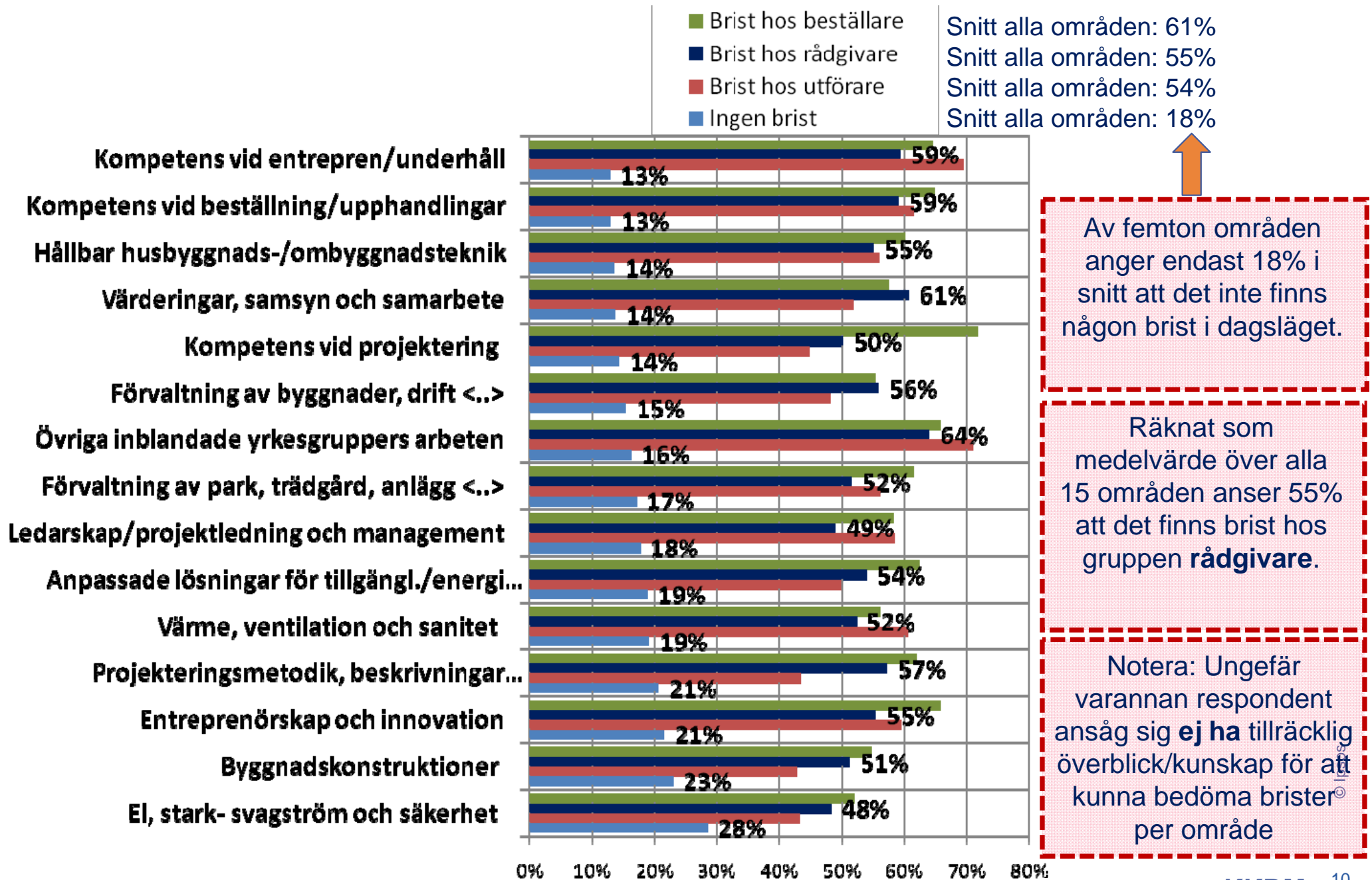
- De intervjuade ansåg inte att det rådde någon uppenbar kompetensbrist vid tidpunkten (vintern 2011). I takt med att kulturarvet ökat i status har det skett viss kompetensutveckling de senaste decennierna.
- En allmän uppfattning är att det finns få riktigt kunniga inom vissa områden; exempelvis inom installation, VVS, energi, konstruktion och ventilation.
- Många anser dock att det finns **risk för en kompetensbrist framöver**.
 - Det gäller att hantera kommande pensionsavgångar genom att attrahera nya yrkeskunniga till området.
 - Viktigt att överföra erfarenheter och kunskap till nya, kommande och yngre generationer.
 - Viktigt att öka statusen för KKBM-området och därigenom locka fler kompetenta yrkesverksamma inom alla kategorier.

Kompetensen i dagsläget - webbenkäten

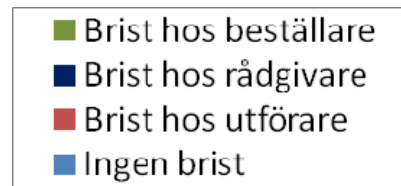
Rådgivare/konsulter anger i högre utsträckning än övriga grupper att de skaffat kunskap via intresse. De har även i högre grad baskunskap från skolutbildning och anser sig ha tillräcklig kunskap för sin yrkesroll.



En stor majoritet anser att samtliga målgrupper brister i kompetens kring viktiga branschområden, störst brist finns hos beställarna.



En stor majoritet anger även att samtliga målgrupper brister i kompetens kring specifika material- och teknikområden.



Snitt alla områden: 72%
 Snitt alla områden: 38%
 Snitt alla områden: 59%
 Snitt alla områden: 18%

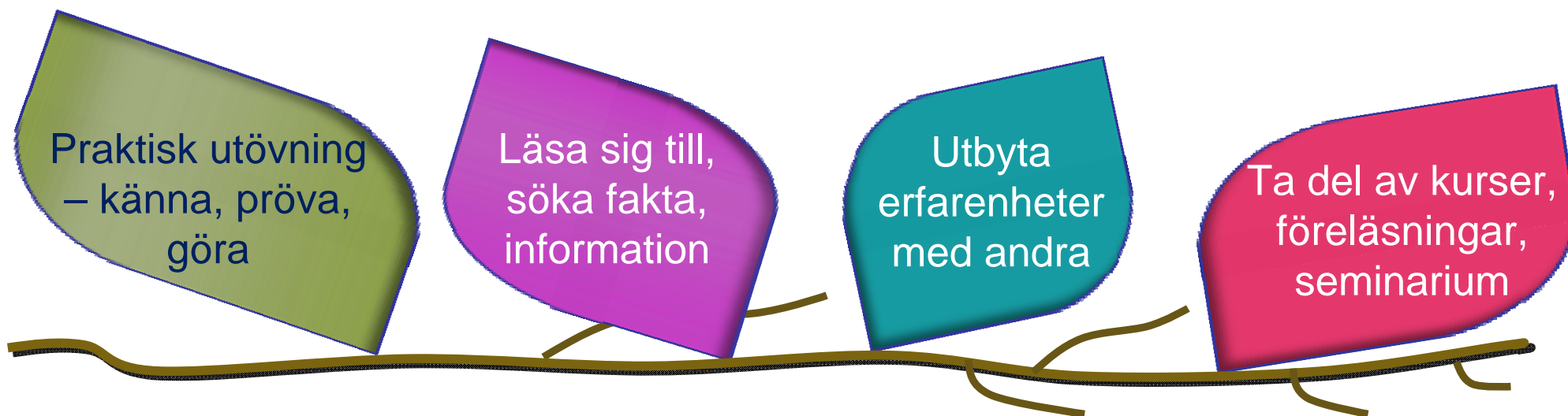


↑
 Av sexton områden anger endast 18% i snitt att det inte finns någon brist i dagsläget.

Räknat som medelvärde över alla 16 områden anser 38% att det finns brist hos gruppen rådgivare.

Notera: Ungefär varannan respondent ansåg sig **ej ha** tillräcklig överblick/kunskap för att kunna bedöma brister per område

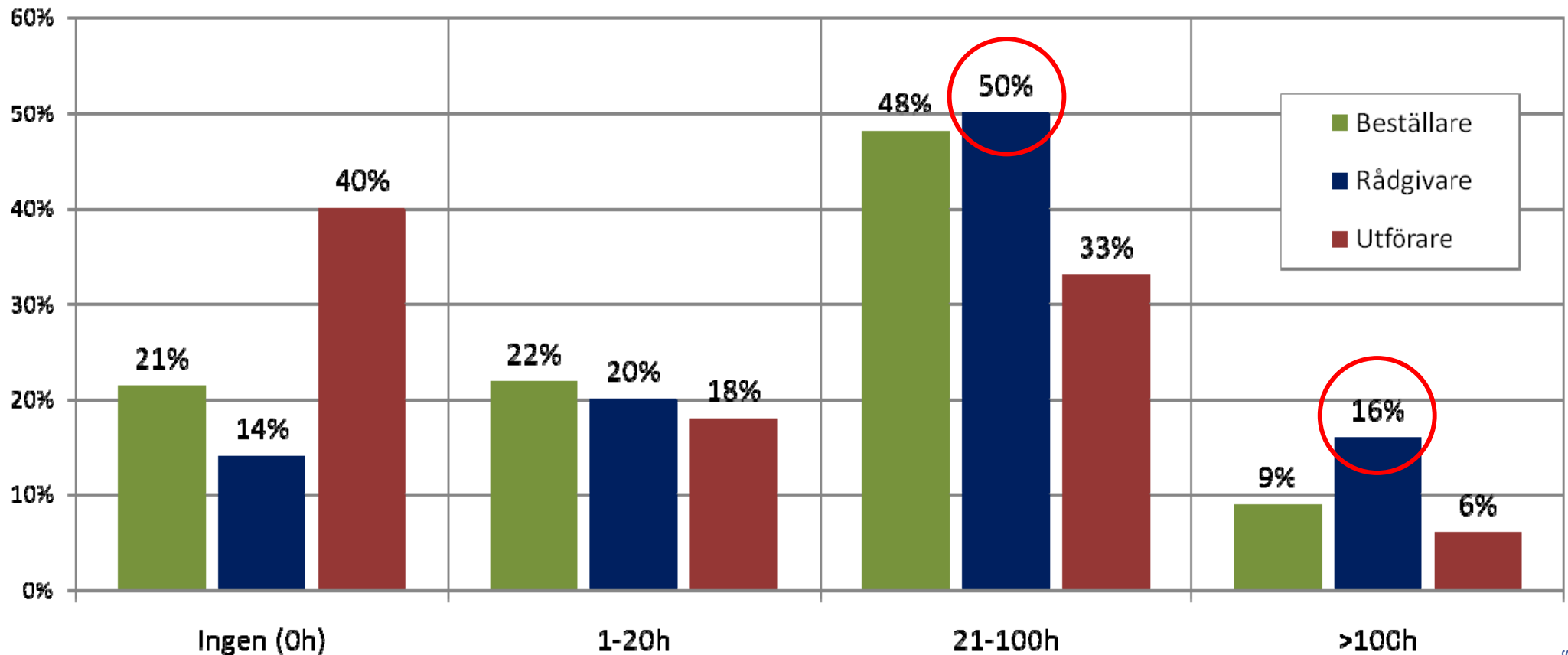
- **Det finns ett ständigt behov av att förkovra och uppdatera sig inom KKBM området.**
- Det är en utmaning är att få råd och tid till kompetensutveckling, hinder föreligger med bl.a. svårighet att få överblick av utbudet till kunskapsinhämtning samt att det tar tid att hitta relevanta kunskapskällor.



- Det finns en vilja och ett intresse för kompetensutveckling hos alla undersökta grupper.
- Det råder en stark enighet bland grupperna om behovet av en ökad samordning av utbildning- och kompetensfrågor som berör kulturhistoriska byggnader och miljöer.

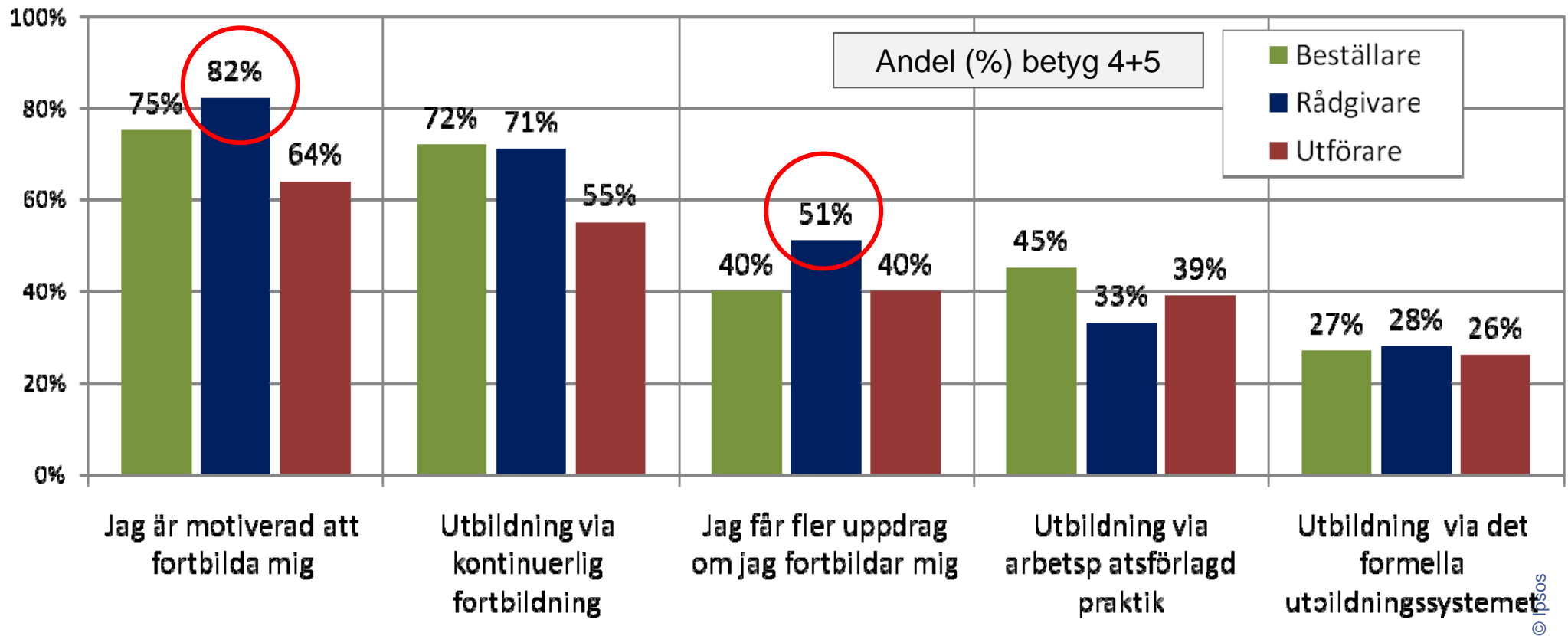
Rådgivare/konsulter är en grupp som relativt sett har haft mycket tid för ut-/fortbildning.

Hur många timmar under det senaste året har du ut-/fortbildat dig?



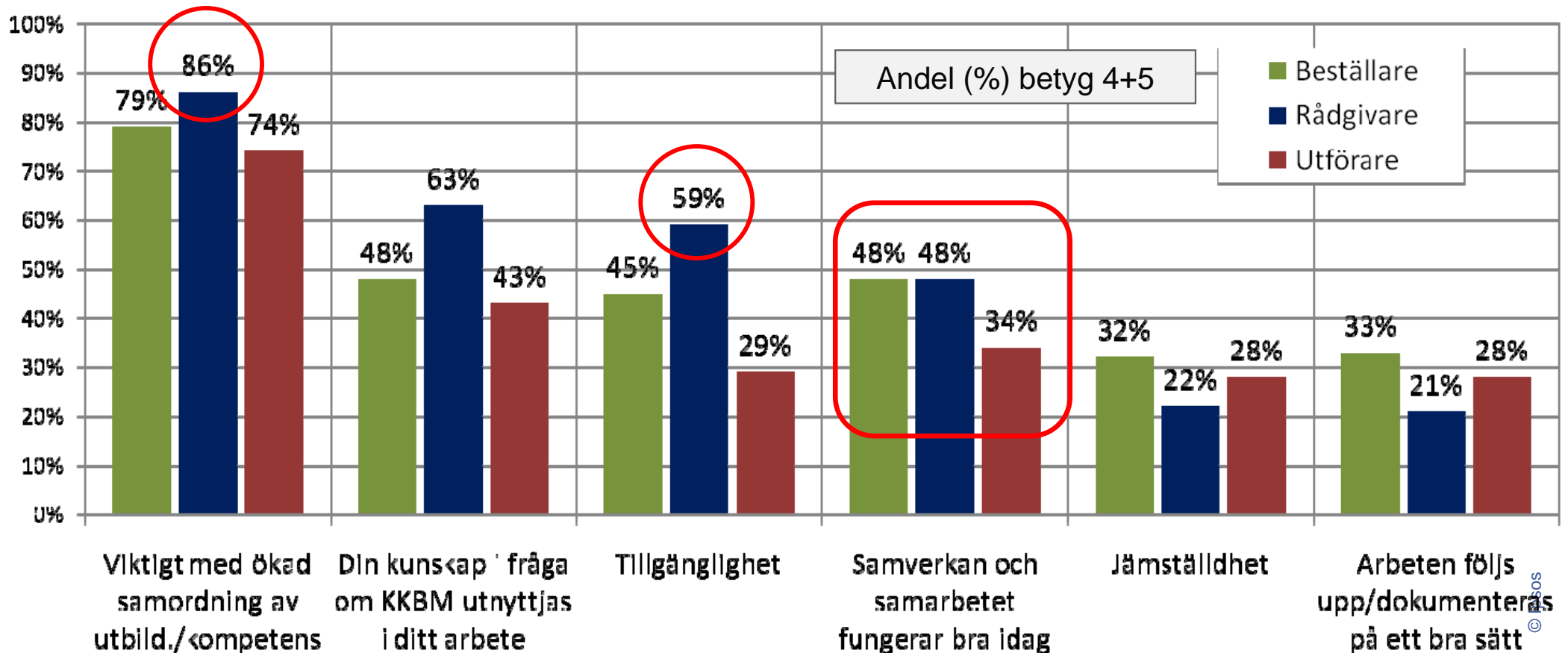
Rådgivare/konsulter är den grupp som i högst grad svarade att de är motiverade att fortbilda sig samt att fortbildning ger dem fler uppdrag.

Hur bedömer du följande påståenden utifrån ditt perspektiv med avseende på KKBM?



Rådgivare/konsulter angav i högre grad än övriga grupper det viktiga i att öka samordning av utbildning/kompetensfrågor. Färre än 50% gav högt betyg på att samordningen fungerar idag. En högre andel än i övriga grupper angav att tillgänglighet beaktas i KKBM arbetet

Hur bedömer du följande påståenden utifrån ditt perspektiv med avseende på KKBM?

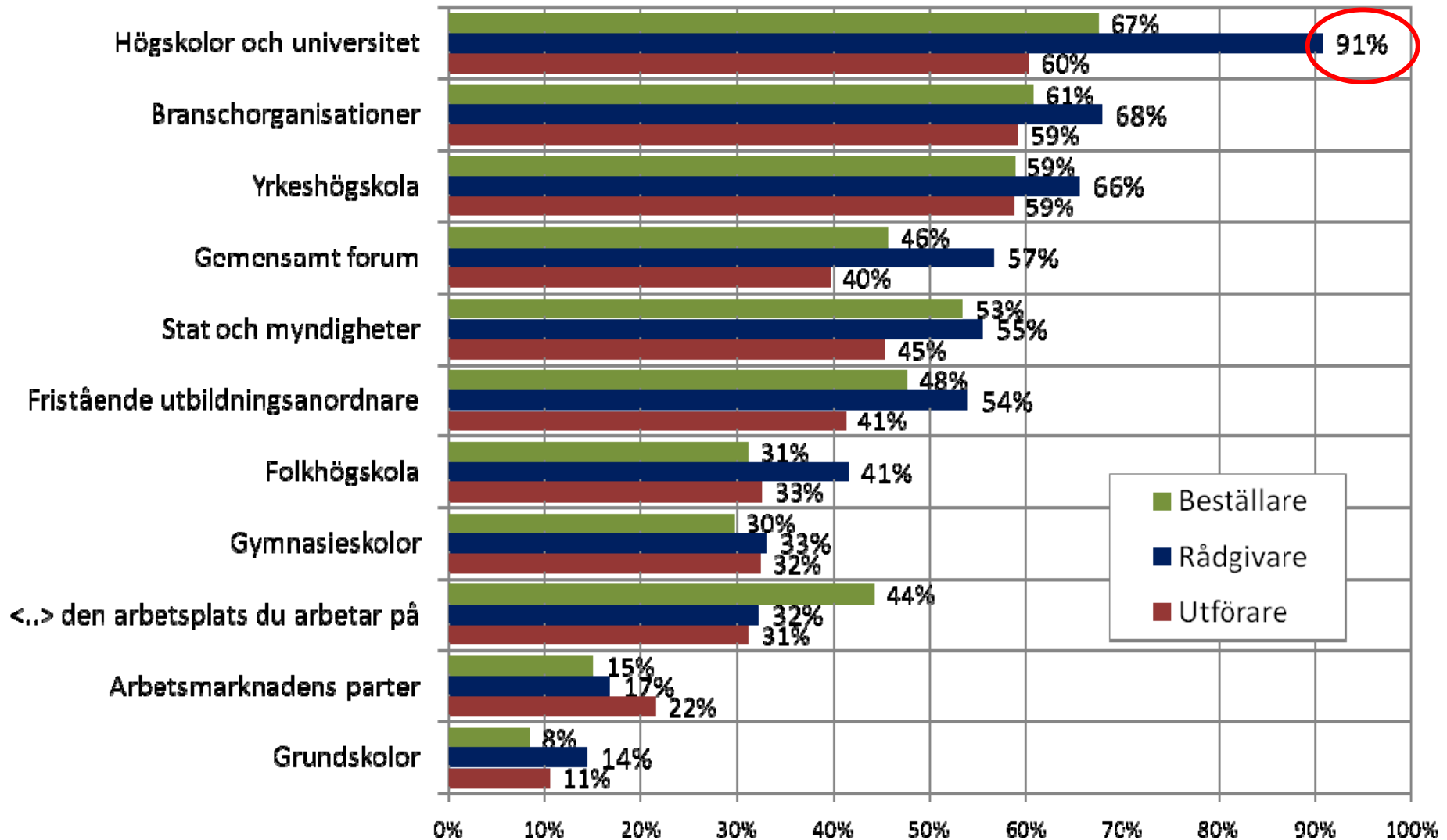


Kompetensförsörjning och fortbildning

- Det är en allmän uppfattning att det saknas inslag av kulturarvskompetens på universitet och högskolenivå inom utbildningsområden som inte specifikt fokuserar på kulturarv.
 - Främst nämns installationsteknik och arkitektur.
- En konsekvens av detta blir att det finns för få konsulter som har visat intresse för området och som haft tillfälle att bygga upp den erfarenhet och kompetens som krävs.
 - En lösning är att introducera området tidigare inom det gängse utbildningssystemet.
- Överlag behöver attraktionsvärdet och statusen höjas bland rådgivare genom att på olika sätt uppmärksamma, värdesätta och premiera insatser inom området.
 - En generell drivkraft för konsulter är viljan och ambitionen att göra ett personligt avtryck och lämna något påtagligt bestående efter sig.

Rådgivare/konsulter anser i högre grad än övriga grupper att utbildning för KKBM skall finnas på akademisk nivå och att det är både statens och branschens ansvar tillsammans.

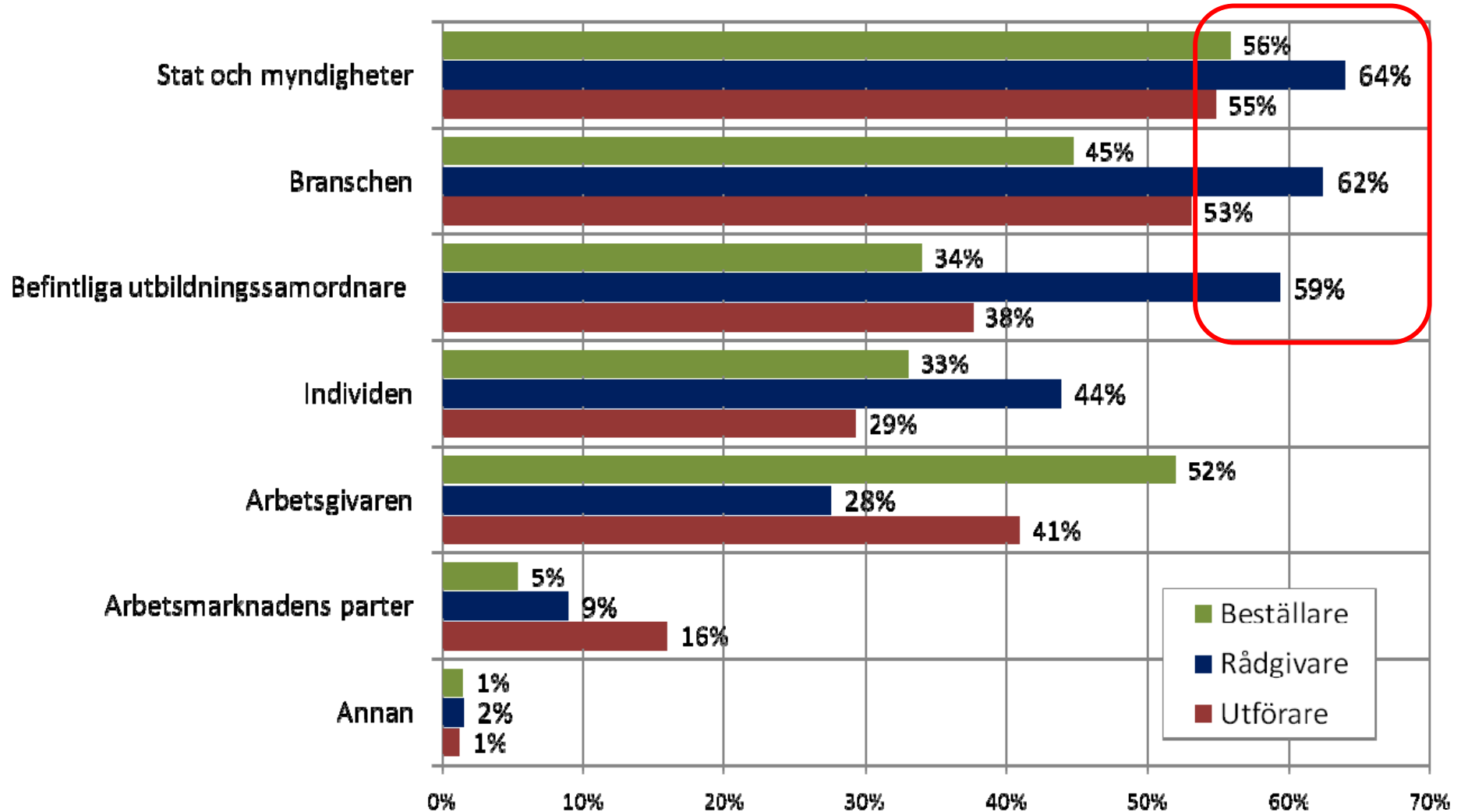
Vem skall tillhandahålla utbildning?



Ansvar för kompetensförsörjning - webbenkäten

Rådgivare ansåg i högre grad än övriga huvudmålgrupper att ansvar för kompetensförsörjning för KKBM skall delas av både stat och branschens parter.

Vem skall ha huvudansvar för kompetenshöjning?



Tillgång:

Idag ligger ansvaret på individen. I framtiden är det alltför sårbart att kompetensförsörjningen ska bygga på personligt "ideellt" engagemang.

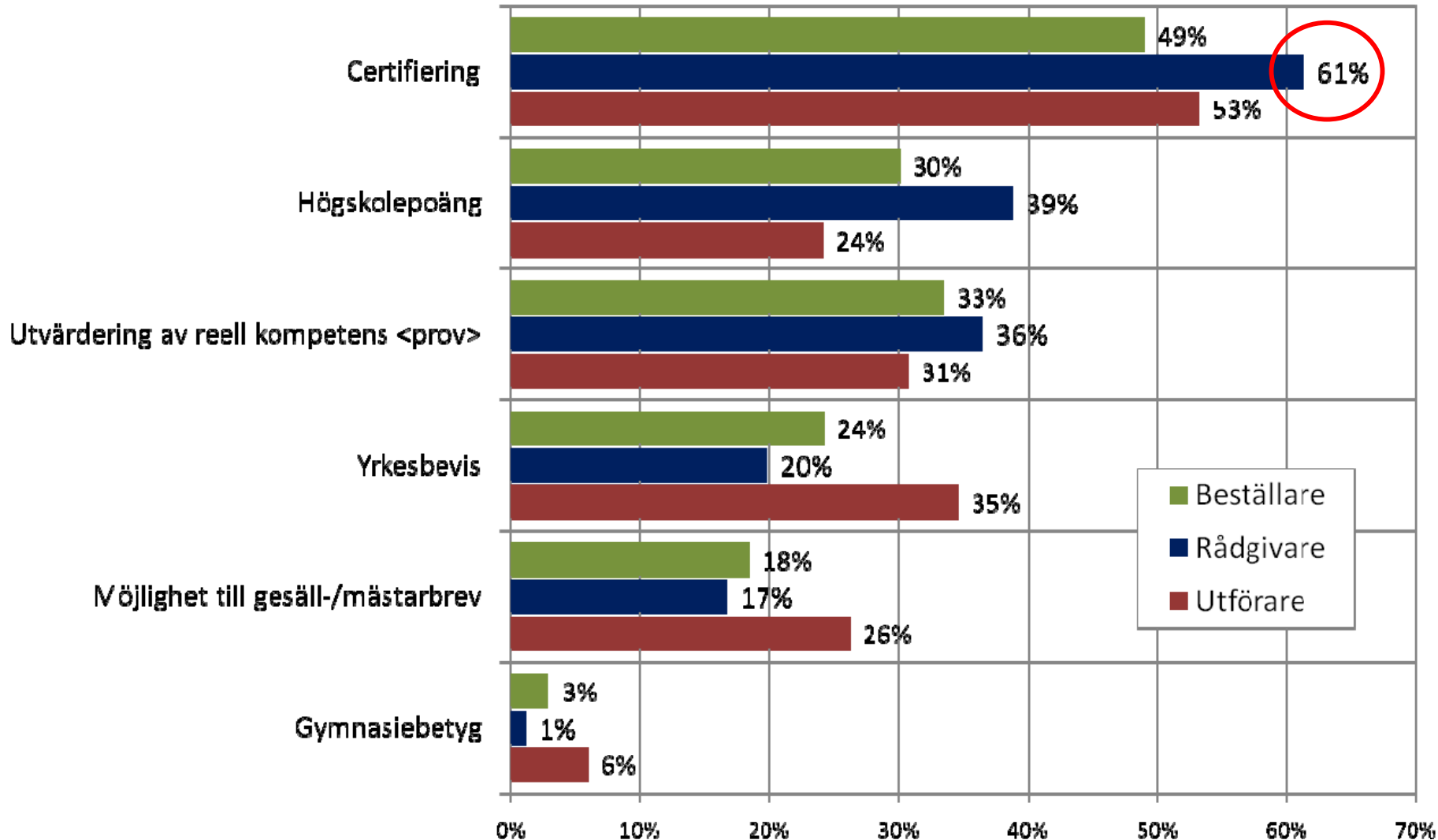
Insatser krävs för att påverka behovet och efterfrågan, samt se till att marknaden och utbildningsväsendet **samverkar**.

Bör i första hand utgå från och bygga vidare på befintliga utbildningsinstanser/-anordnare. Utvärdering är en väg att säkerställa kunskaper.

Efterfrågan:
I de yrkeskategorier där kulturmiljöområdet konkurrerar med en alternativ marknad inom nyproduktion måste efterfrågan säkerställas för att det ska löna sig att satsa på kulturarvsprojekt.

Utvärdering av kompetens, webbenkäten.

Samtliga huvudmålgrupper efterfrågar någon typ av certifiering av kompetenser, gruppen rådgivare anger detta, 61 %, i högre utsträckning än övriga grupper.



- Ett webbaserat forum för information och överblick efterfrågas.
 - Samlad information och vägledning kring utbildning, utbildningsanordnare, utbildningsmaterial etc.
 - Referenser och kontaktinformation avseende kompetens inom olika yrkeskategorier/specialister, geografiska områden etc.
- Utnyttjandet av ny teknik för att hitta alternativa sätt att tillgodogöra sig kunskap.
 - Skapa nya former för utbildning och utbildningsmaterial genom att använda digital och multimedial teknik (ex digitala utbildningsböcker, instruerande DVD handledning, webbaserad utbildning etc.)
 - Vidga perspektiven genom att titta utanför det traditionella kulturbyggnadsområdet och utanför landets gränser. Ta intryck av internationella synsätt och goda praktiska exempel. Upprätta nya kanaler.

- Kompetens inom kulturarvsområdet definieras i stor utsträckning som erfarenhet. Verklighetsanknuten kompetensutveckling anses vara mest relevant.
- Kunskap och erfarenhet bygger i stor utsträckning på personligt intresse och engagemang. För långsiktig återväxt krävs ekonomiska incitament och regelbunden efterfrågan inom området.
- Som rådgivare ska man kunna vägleda beställaren genom att jämka ihop olika perspektiv och vikta olika värden mot varandra. KKBM området ställer krav på eftertanke och förmåga att kompromissa, både med sina egna ideal och med andra aktörers intressen.
- Utbudet av fortbildnings- och påbyggnadsutbildning bör utvecklas och systematiseras.
- Kompetensförsörjningen inom KKBM-området är i stort behov av ökad samverkan och ansvaret bör tas från både staten och privata företag.
- Bland rådgivarna ansågs det inte vid intervjutillfället finnas en generell kompetensbrist men t.ex. pensionsavgångar och brister i ovanstående punkter förväntas ge en stor ökning av kompetensbrist i framtiden.

Alla kärnområden som framkom i djupintervjuerna gavs stöd i de kvantitativa resultaten:

- Intresse/engagemang är den viktigaste drivkraften för att få kompetens inom KKBM området.
- För rådgivare är grundutbildning från universitet en större drivkraft än hos andra grupper.
- Alla målgrupper ansåg att det redan idag rådde en brist inom samtliga led för de 31 delområden som undersöktes. Gällande specifika material- och teknikområden ansågs Rådgivarna ha mindre brist än övriga grupper.
- Alla undersökta målgrupper ansåg att det är en låg nivå på jämställdhet inom KKBM-området och att finns ett behov av ökat samarbete mellan olika kategorier och samverkan gällande fortbildning/kompetensutveckling mellan alla parter.
- Av rådgivarna var det 35% vilka under det senaste åren haft mindre än 20h fortbildning inom KKBM, denna gruppen har dock mer fortbildning än beställare och utförare.
- En klar majoritet inom samtliga målgrupper har en hög motivation att fortbilda sig, 82% av rådgivarna ger ett högt betyg på denna fråga.



Kompetensförsörjning för kulturhistoriskt värdefulla byggnader och miljöer KKBM

ANSÖKAN GENOMFÖRANDE FAS 2

SFV Dnr: 64-1884/09 och Projektnummer: 20170103. ESF projektkod: 2010-3010034
Utskrift utav ansökan upprättad i ESF s projektrummet daterad 2011-02-23

Projektets namn:	Kompetens för kulturhistoriskt värdefulla byggnader och miljöer KKBM
Vald ansökningsomgång:	Ansökningsomgång 1/2011
Ansökande företag	Kulturarvsenheten (202100-4474)
Besöksadress:	Box 2263 103 16 Stockholm
Utdelningsadress, avi:	
Projektetid	2011-06-14 - 2014-01-31
Deltagande kvinnor:	1005
Deltagande män:	1564
Diskrimineringsgrund:	Projektet är inte riktat mot någon av diskrimineringsgrunderna
Ålder målgrupp:	25-54, 16-24, 55-64
Programområde:	Programområde 1 Kompetensförsörjning
Projektfas:	Genomförande
Programkriterier:	Strategiskt påverkansarbete, Samverkan
Koppling till förstudie:	Ja
Diarienummer:	2010-3010034
Geografiskt område:	Österåker, Värmdö, Järfälla, Ekerö, Huddinge, Botkyrka, Salem, Haninge, Tyresö, Upplands-Bro, Nykvarn, Täby, Danderyd, Sollentuna, Stockholm, Södertälje, Nacka, Sundbyberg, Solna, Lidingö, Vaxholm, Norrtälje, Sigtuna, Nynäshamn, Upplands-Väsby, Vallentuna
Målgrupp projektdeltagare:	Sysselsatta
Beskrivning av målgruppen:	Målgrupper för KKBM-projektets utbildningsinsatser är, idag sysselsatta, individer verksamma som: Beställare: byggherrar, fastighetsägare, förvaltare, specialister, driftspersonal Rådgivare: konsulter, projekt- och byggledare, ingenjörer, arkitekter, antikvarier, konservatorer m fl Utförare: entreprenörer, arbetsledare, hantverkare Myndigheter: tillståndsmyndigheter och övriga berörda myndigheter

Utbildare: utbildningsinstitutioner

Samtliga kategorier enligt ovan finns representerade bland KKBM-projektets samarbetspartners och dess aktörer. Detta utgör grunden för den gemensamma samarbetsplattform som skapats i projektet och som krävs för att projektets mål ska uppnås. I förprojekteringen har framkommit att det finns brister, hos samtliga grupper verksamma i sektorn, verkliga eller upplevda av andra. Vikten av samsyn blev också mycket tydlig under förprojekteringen. Detta är också en förutsättning för att projektet ska få en strategisk påverkan på byggbranschens framtida utveckling och en framtida kvalitativ, behovsstyrd vidareutbildning av samtliga kategorier i linje med principerna för utbildning för hållbar utveckling och ett livslångt lärande.

Indirekta mottagare av projektresultat – strategisk påverkan:

Stockholmsregionen
samhällsbyggare-planerare
massmedia (press, radio och TV på riks- och lokalnivå)
politiker (riks- och lokalnivå, även tjänstemän)
allmänheten
ESF-rådet

PROJEKTBSKRIVNING

Behov och problem

I Sverige förvaltas kulturarvsfastigheter av en stor mängd privata och offentliga fastighetsägare. Bland de offentliga fastighetsägarna finns Statens fastighetsverk, Fortifikationsverket, Riksantikvarieämbetet, Svenska Kyrkan och en lång rad kommunala fastighetsbolag. Tillståndsgivande myndighet är Riksantikvarieämbetet, länsstyrelserna och kommunerna.

Vi har valt att i enlighet med målgruppsbeskrivningen definiera fem olika grupper med skilda roller bland dem som arbetar med kulturarvsfastigheter. Dessa är

Beställare
Rådgivare
Utförare
Myndigheter
Utbildare

Det uppstår inte sällan en konflikt mellan de olika grupperna. Ett skäl är att de utgår från olika värderingar i sin syn på hur kulturarvsfrågor ska hanteras och att kunskapen är splittrad på många små aktörer.

Vi har under förprojekteringen kartlagt nuläge och behov av utbildningsinsatser och kompetens samt de uppfattningar och värderingar som är rådande hos de olika grupperna. Detta har skett genom och dels en kvalitativ undersökning med djupintervjuer med 17 personer dels genom en kvantitativ undersökning i form av en webenkät med 1440 respondenter. Enkäten har ett tillräckligt stort antal svar för att man på ett statistiskt säkert sätt ska kunna uttala sig om resultatet. Respondenterna har förutom att beskriva den egna situationen



EUROPEISKA UNIONEN
Europiska socialfonden

KKBM

även svarat på frågor om kompetensen hos andra grupper samt tydligt angett på vilka områden brister finns. Behovet av samverkan mellan beställare, rådgivare och utförare har blivit särskilt belyst. Jämställdhet och tillgänglighet har framhållits som viktiga frågor.

De intervjuade i den kvalitativa undersökningen är till största del personer med långvarig erfarenhet och gedigen kompetens avseende kulturhistoriska byggnader och miljöer. De intervjuade representerar de olika målgrupperna. Man ser brister inom samtliga yrkeskategorier, ämnes- och kompetensområden. Framförallt gäller det områden som innebär nya krav och förutsättningar, såsom miljö, energi, installation och ventilation, och där utmaningarna att förena moderna krav med kulturhistoriska värden är extra stora. Rådgivarna har en central roll och det finns en gemensam uppfattning om att det finns kompetensbrister inom bland annat installationsteknik.

I den kvantitativa undersökningen är det en stor andel (28-56%) som anser det finns kompetensbrister inom alla tre kategorier, detta gäller samtliga undersökta delområden men främst inom materiel och teknik. Sett per specifik kategori anger över hälften av respondenterna att det finns kompetensbrist i alla 31 undersökta delområden, störst andel anger brist hos beställare. Kompetens vid upphandling och beställning och Putsteknik är två av de områden med störst andel som anger brist.

Befintliga utbildningar, oavsett nivå, tillhandahåller i första hand baskunskaper inom specifika yrkesområden. För personer verksamma på myndigheter och beställare av tjänster och entreprenader finns ingen sammanhållen utbildning, som syftar till att ge baskunskaper i både kulturmiljö-, utförandefrågor och ekonomistyrning. Dagens utbildningssystem fokuserar idag mest på nyproduktion, och mer sällan på ombyggnad, förvaltning, bevarande och traditionella hantverk. Underhållsbehovet beträffande befintlig bebyggelse är stort, speciellt avseende flerbostadshus byggda under rekordåren. Det innebär att omkring år 2050 kommer minst 75 % av all aktivitet i byggsektorn att ägnas åt ombyggnad och förnyelse av befintliga byggnader. Dessa utmaningar ställer högre krav på ökad kunskap och även en ökad samverkan i hela produktions- och förvaltningsprocessen från planering till förvaltning, brukande och drift.

Lärlingssystemet har under 1900-talet nedmonterats, vilket har inneburit att den kunskap som tidigare förvaltades av den traditionella byggmästaren till stor del har försvunnit. Vissa hantverksyrken hotar dessutom att dö ut och ovärderlig kunskap försvinner. Det pågår samtidigt ett generationsskifte, där 40-talisternas kunskap inte alltid tas tillvara och inte förs vidare till kommande generationer. Möjligheten till praktisk utövning lyfts fram som det mest givande sättet att tillskansa sig kompetens.

En övervikt av positiva svar gavs på frågor om tillgänglighet och om huruvida kunskap tas till vara i arbetet. Respondenterna anger att eget engagemang, praktisk erfarenhet och äldre kollegor är viktiga källor för deras individuella kompetens. 34% av samtliga anser sig skaffat sin baskunskap via utbildning, 40% anger att de inte fortbildat sig en enda timme under senaste året, störst andel är det bland utförarna.



En klar majoritet, 74%, anser det finns behov av ökad samverkan inom området och 64% är motiverade att fortbilda sig. Kortare utbildningar är den typ som passar flest och en relativt stor andel är beredda att fortbilda sig i annan region än på hemorten.

Behovet av ett livslångt lärande återspeglas inte alls i dagens utbildningssystem. Det saknas fortbildning och andra insatser för yrkesverksamma. Man kan gå en utbildning på tre år eller en kurs på ett halvår, men den valmöjligheten saknar både lönearbetare och företagare. En kurs på 5 dagar är en lång utbildning. Kostnaden är dels den förlorade arbetsinkomsten, lönen, uppehållet med traktamenten och eventuell kurskostnad.

Ett gemensamt problem är att det är mycket svårt att finna utförare med kunskaper dels om processer, tekniker och material dels om varför särskilda hänsyn måste tas vid arbeten på kulturarvsfastigheter. Även bland beställarna saknas i många fall kunskaper, om hur man med anpassade metoder ska kunna bevara och vidareutveckla vårt kulturarv. Bland rådgivare och tekniska konsulter finns en liknande problematik. För att lösa de konflikter som kan uppstå, fordras en ökad samordning mellan beställare, rådgivare och utförare, med utgångspunkt i en gemensam värde- och kunskapsgrund.

För att kunna arbeta med denna typ av objekt, krävs en generell omställning av branschen, både vad avser övergripande tänkande och för de enskilda individerna. Vi vänder oss i detta projekt till de yrkesverksamma i förvaltnings-, rådgivar- och byggsektorn i stort, vilka genom ökade kunskaper om förutsättningarna för arbete med kulturarvsfastigheter, både i ett bredare perspektiv och inom sitt respektive fackområde, vidgar och stärker sin kompetens. Detta medför för den enskilde individen att kompetensen både breddas och fördjupas samt att möjligheter skapas för denne att arbeta i kulturarvsmiljöer. Detta medför i sin tur nya förutsättningar för att arbeta med nya uppgifter och att anställbarheten och konkurrenskraften ökar.

I förvaltarnas uppdrag ingår också att arbeta för en hållbar förvaltning. Med detta avses att förvaltningen sker på ett sådant sätt, att den negativa påverkan på den yttre miljön blir så liten som möjlig. Det innebär bland annat att förvaltningen ska vara resurssnål och energieffektiv, att ersättningsmaterial och nya material väljs med omsorg både ur miljö- och kulturarvssynpunkt och att materialåtgången minimeras. För kulturhistoriskt värdefulla byggnader ska åtgärder genomföras, så att det kulturhistoriska värdet inte minskar över tiden. Med ett förändrat klimat med ökad global uppvärmning ställs förvaltarna inför nya utmaningar. Förvaltningen av kulturarvsfastigheter ställer dessutom särskilt höga krav på ekonomi, funktionalitet och social funktion. Detta är också ett internationellt problem, varför vi kommer att söka samarbete med organisationer i andra länder.

Följande projektstöd har upphandlats enligt LOU med option på fortsatt medverkan i genomförandefasen. Ipsos AB för de kvalitativa och kvantitativa undersökningarna, Chalmers Tekniska Högskola och Hantverkslaboratoriet vid Göteborgs Universitet för omvärldsanalys och kravspecifikationer för utbildningsinsatser samt Näringslivets EU-byrå för stöd i förprojekteringsarbetet och till utformning av denna ansökan.



EUROPEISKA UNIONEN
Europiska socialfonden

KKBM

Mål med projektet

Den övergripande målsättningen med KKBM-projektet är:

att stärka individerna så att de utvecklas i sin yrkesroll och ökar sin attraktivitet på arbetsmarknaden genom kontinuerlig fortbildning

att bidra till att trygga den framtida kompetensutvecklingen genom att etablera ett kontinuerligt samarbete mellan branschens aktörer, utbildare och myndigheter

KKBM-projektets delmål är:

att 1500 personer ska genomgå planerade utbildningsinsatser

att alla utbildningar ska vara behovsstyrda

att verka för ökad jämställdhet mellan könen

att planera för en god tillgänglighet, enligt ESF-rådets kriterier, i projektet

Specifika mål för beställare är:

att kompetensen fördjupas och stärks avseende hyresgästers/verksamhets behov, verksamhetsfrågor, upphandling, projektering och genomförande

att utveckla en metod för effektivare styrning, ledning och kvalitet i utförda arbeten

att bättre kunna ställa krav, i upphandlingar på kompetens hos rådgivare och utförare t ex genom validering/certifiering

Specifika mål för rådgivare är:

att kunskaper om tidsenliga byggtekniker och material förbättras och görs tillgängliga

att utarbeta specifika processer och verktyg, som kan beskriva hur utförandet ska ske utifrån ett hållbart ledarskaps- och kulturarvsspektiv och som kan användas av rådgivarna i samarbete med beställare, utförare och myndigheter

Specifika mål för utförare är:

att speciellt hantverkskompetensen och dess roll i utförandeledet stärks genom kontinuerlig utbildning, omfattande både teori och praktik för att säkerställa kompetensförsörjningen på lång sikt

att det byggs upp en gemensam organisation för validering och certifiering av kompetens

att utförarnas kompetenser bättre utnyttjas i tidiga skeden, såsom i planering, projektering och upphandling

Specifika mål för myndigheter är:

att myndigheternas kunskaper utnyttjas i tidiga skeden

att sprida kunskap om hur kulturhistoriska värden kan bevaras och den rådande lagstiftningen i kulturarvssektorn

att myndigheternas kunskap om planering och arbetsprocesser ska fördjupas



EUROPEISKA UNIONEN
Europeiska socialfonden

KKBM

Specifika mål för utbildare är:

att utbildarnas roll och kompetens stärks framförallt i genomförandefasen

Följande effekter förväntas bli ett resultat av KKBM-projektet:

Projektet förväntas leda till ett bättre samarbete mellan beställare, rådgivare och utförare. Vilket i sin tur leder till bättre och effektivare metoder, tekniker och processer samt högre kvalitet, effektivare kostnadsstyrning och därmed en bättre ekonomi både för aktörerna och för samhället.

Förutsättningarna förbättras för ett framtida brukande, med högt bibehållande av kulturvärdena, en hållbar förvaltning och ett hållbart byggande.

Projektet kommer att stödja bevarandet av befintlig kunskap inom strategiskt viktiga områden.

Vidare kommer projektet att leda till att utbildarna bereds en större möjlighet till aktiv samverkan med kulturmiljösektorn och kan därmed ta ökat ansvar för ett integrerat livslångt lärande.

Syfte

KKBM ska leda till en strategisk påverkan på branschens inriktning mot ett hållbart byggande, ett livslångt lärande, ökad jämställdhet och tillgänglighet.

Syftet med planerade utbildningsinsatser, inom ramen för KKBM-projektet är att det ska tillgodose behovet av fort- och vidareutbildning hos byggbranschens aktörer, beställare, rådgivare och utförare, men också utbildare och myndighetspersoner, inom områdena, drift, underhåll, bevarande, restaurering, varsam ombyggnad och utveckling av kulturhistoriskt värdefulla byggnader och miljöer av varierande ålder.

Med stöd av kvalitativa och kvantitativa undersökningar, omvärldsanalys och utvärdering ska KKBM belysa brister i den nuvarande situationen och det framtida utbildningsbehovet samt utforma de fort- och vidareutbildningar, som ska bedrivas inom ramen för detta projekt.

Projektet ska skapa en gemensam värdegrund, utveckla samverkan i sektorn och aktivt utnyttja samarbetspartnernas och aktörernas samlade kunskaper, erfarenheter och resurser och etablera en plattform för fortbildning, FoU och ett livslångt lärande för individer sysselsatta i branschen.

KKBM ska medverka till att förhindra att hotade hantverk försvinner och skapa kontinuitet i den framtida kompetensförsörjningen och att branschens attraktivitet och lönsamhet ökar.



EUROPEISKA UNIONEN
Europeiska socialfonden

KKBM

Genom samverkan i KKBM-projektet mellan projektets aktörer, beställare, rådgivare, utförare, utbildare och myndigheter i en gemensam utbildningsprocess med utvärdering och erfarenhetsåterföring etableras en kunskapsbas och en gemensam plattform för ett fortsatt samarbete även efter projektets avslutande.

Jämställdhetsintegration - bakgrund

Hos samtliga deltagande organisationer finns ett aktivt intresse för jämställdhetsarbete. En jämnare och mer varierad könsfördelning i alla olika yrkesroller ses som en styrka, som tillför organisationer ett mer värde. Vi har under förprojekteringen undersökt vilken syn på jämställdhet som finns hos de deltagande aktörerna.

I den kvalitativa undersökningen framkom att de intervjuade menade att kulturmiljöområdet förenar mer tekniska och byggnadstekniska aspekter med mer konstnärliga, estetiska och vårdande perspektiv, samt att det på så sätt också berikas av människor med olika kompetens, erfarenhet och yrkesbakgrund. Att det är ett mångfacetterat område gör också att det finns potential att attrahera både män och kvinnor i olika åldrar. Detta gäller i första hand beställare och rådgivare medan det bland utförarna i den traditionella byggbranschen fortfarande är en relativt stor manlig dominans. Detta märks redan inom utbildningar, t ex när det gäller byggnadsantikvarier där kvinnor dominerar. Kulturmiljöfrågor betraktas som mjuka frågor och anses tilltala kvinnor mer än män, vilket får betraktas som en något föråldrad syn på jämställdhet.

I den kvantitativa enkäten är det tydligt att beställare har en något mer positiv syn på om jämställdhet beaktas i bygg- och fastighetssektorn än vad rådgivare och utförare har. En mer markant skillnad är det mellan män och kvinnor när det gäller synen på jämställdhet. Generellt sett är kvinnorna betydligt mer negativa till hur frågan hanteras idag. Det är också värt att notera att det inte är någon större skillnad mellan olika åldersgrupper. Ungefär hälften av respondenterna svarar varken bra eller dåligt alternativt Vet ej på frågan om jämställdhet. Detta tyder på att intresset och kunskapen om frågan är låg.

Tillgänglighet

Tillgänglighetsfrågorna är viktiga för de deltagande organisationerna och berör i allra högsta grad de byggnadsprojekt som sker i kulturarvsfastigheter. I de medverkande statliga verkens uppdrag ingår att arbeta för att tillgänglighetsaspekten alltid tillgodoses. Statens fastighetsverk följer i sitt policydokument FN:s standardregler för tillgänglighet. Tillgänglighet är med andra ord en del av det dagliga arbetet. Ett av många exempel är projektet Vändig entré, som Statens fastighetsverk driver, vars syfte är att öka tillgängligheten för människor med funktionsnedsättning.

Det har under förprojekteringen framkommit att tillgänglighet ofta uppfattas som enbart fysisk tillgänglighet. Här är kunskapen hög och de flesta menar att man beaktar detta i hög grad, särskilt bland beställare och rådgivare. Utförarna svarar i högre grad neutralt eller vet ej.

Om man betraktar tillgänglighet ur Diskrimineringslagens perspektiv



EUROPEISKA UNIONEN
Europiska socialfonden

KKBM

berör denna inte bara fysisk/psykisk tillgänglighet för människor med någon form av funktionsnedsättning utan även social, kommunikativ och informativ tillgänglighet. Om dessa områden är kunskapen lägre än vad avser fysisk tillgänglighet, varför särskilt fokus kommer att läggas på dessa.

För att säkerställa att arbetet med tillgänglighetsfrågor ur ett bredare perspektiv genomsyrar genomförandet, kommer vi att under denna fas utbilda deltagarna i workshopform. Ett antal representanter från respektive deltagande aktör kommer att utbildas och deras roll blir att sprida kunskaper om tillgänglighet i sina respektive organisationer. Vi avser även att utbilda de som kommer att utbilda projektdeltagarna. På detta sätt säkerställer vi att samtliga aktiviteter är tillgängliga för samtliga deltagare, oavsett könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder, sexuell läggning eller ålder.

Avsikten är att utnyttja processtöd Tillgänglighet, bland annat genom att utnyttja det material som finns på www.tillgangligtprojekt.se

Jämställdhetsintegration-genomförande

Med utgångspunkt från resultatet av förprojekteringen, kommer vi under genomförandet att arbeta för att samtliga involverade i projektet aktiveras i jämställdhetsarbetet. För att säkerställa att arbetet med jämställdhetsfrågor ur ett bredare perspektiv genomsyrar genomförandet, kommer vi att under denna fas utbilda deltagarna i workshopform. Ett antal representanter från respektive deltagande aktör kommer att utbildas och deras roll blir att sprida kunskaper jämställdhet i sina respektive organisationer. Vi avser även att utbilda de som kommer att utbilda projektdeltagarna. I KKBM kommer vi att utnyttja Processtöd Jämställdhet för att på bästa sätt säkerställa att samtliga aktiviteter i projektet är tillgängliga för samtliga deltagare, oavsett kön.

Externa tjänster

Institutionen för Arkitektur Chalmers tekniska högskola, Hantverkslaboratoriet Göteborgs universitet Kulturmiljövård, Ipsos AB och Näringslivets EU-byrå AB är upphandlade enligt LoU urvalsupphandling som projektstöd. Arkitektur Chalmers tekniska högskola, Hantverkslaboratoriet Göteborgs universitet Kulturmiljövårds arbetsområden är omvärldsanalys, kunskapsöversikt, kravspecifikationer för kompetensutvecklingsinsatser och utbildningskoordinatorer. Ipsos medverkar genom metod för kartläggning kvalitativa djupintervjuer, kvantitativa enkäter analyser och uppföljning. Näringslivets EU-byrå AB att medverkar vid EU relaterade frågor, analyser och uppföljning.

Uppföljning utvärdering och lärande

KKBM s genomförande följs upp genom löpande och fullständig dokumentation av samtliga möten, träffar, seminarier och andra aktiviteter. Allt dokumenteras skriftligt och i elektronisk form av projektledare som ytterst ansvarar för all dokumentation. Löpande avrapportering sker till projektägaren, projektets styrgrupp, ledningsgrupp och ESF-rådet. I delrapporter till styrgrupp och redovisas punkten uppföljning/utvärdering som en separat punkt.



EUROPEISKA UNIONEN
Europiska socialfonden

KKBM

I anslutning till samtliga utbildningstillfällen genomförs en skriftlig utvärdering med hjälp av webbenkät. Enkäten sammanställs och analyseras varvid resultatet återförs till projektledare som i sin tur redovisar till styrgruppen och förjeforskare för eventuella åtgärder. Vid efterföljande utbildningsavsnitt redovisas dessutom resultatet av föregående uppföljning och kompletteras även via muntlig återkoppling om behov föreligger. Som ytterligare komplement till uppföljningen genomförs intervjuer med ett begränsat urval av deltagare från målgruppen i anslutning till ett utbildningstillfälle. Syftet är att få ytterligare återföring av synpunkter och uppföljning kring hur projektet och dess aktiviteter uppfattas och i förekommande fall kunna anpassa efterföljande innehåll och aktiviteter efter denna uppföljning.

Vid projektets avslutande aktivitet utvärderas projektet som helhet genom den enkät som genomfördes i januari 2010. Denna enkät återkopplar till kompetensutvecklingsinsatsens hela innehåll och genomförande. I samband med denna uppföljning genomförs även en diskussion med samtliga deltagare. Denna diskussion kommer främst att ta utgångspunkt i syfte och de olika målformuleringarna, varvid deltagare får ge återkoppling och synpunkter på projektets genomförande och även göra en bedömning kring huruvida projektet kommer att uppfylla de redovisade målen. I denna diskussion bedöms möjligheterna för genomslag av resultaten och de förväntade effekterna på sikt. Diskussionen sammanställs tillsammans med övrigt material och redovisas i projektets slutrapport. Slutrapporten delges projektägaren, styrgrupp, lednings- projektgrupper, projektstöden och deltagande aktörer, samarbetspartners och ESF – rådet.

Samverkan

Hela KKBM:s projektupplägg bygger på samverkan. Den stora framgångsfaktorn i KKBM-projektet är således att samarbetet fungerar och stärks mellan branschens aktörer, beställare, rådgivare, utförare, myndigheter och utbildare.

En bättre planerings- och byggprocess och en effektivare kostnadsstyrning kräver gränsöverskridande kompetens och samverkan mellan en rad olika kunskapsområden och aktörer.

Genom en ökad tillgänglighet och en öppen och tydlig kommunikation mellan aktörerna, utbildarna och myndigheter samt en tydlig redovisning av uppnådda resultat och effekter fördjupas samarbetet. Genom spridning inom KKBM:s nätverk ökar genomslaget av projektet och dess påverkan av branschen i sin helhet.

En förutsättning för att vidareutbildningsinsatserna ska bli behovsstyrda är just samverkan mellan aktörerna. Samverkan ökar kvaliteten i utbildningarna, eftersom de bygger på att allas erfarenheter och kompetenser utnyttjas maximalt. Vidare deltar alla aktörer i samtliga utbildningar. Grundnivån är densamma för alla, sedan varierar utbildningarna i både längd och djup beroende på vilken yrkeskategori man tillhör och vad utbildningen avser.



EUROPEISKA UNIONEN
Europeiska socialfonden

KKBM

Strategiskt inflytande

Genom det breda anslaget där vi engagerat inte bara beställare, rådgivare och utförare inom branschen utan även relevanta organisationer/institutioner kommer projektet att få stort genomslag. I förprojekteringen har det framkommit att branschen har ett gemensamt problem och att behovet av att ta ett helhetsgrepp på kompetensförsörjningsfrågan är stort. Vi utgår från branschens behov och integrera teori och praktik i utbildningarna.

Målsättningen är att projektet ska bygga en infrastruktur för livslångt lärande och FoU, som kommer att kunna utgöra en framtida plattform för hållbar utveckling och bevarande av vårt kulturarv.

I förprojekteringen har vi undersökt förhållandena på nationell nivå eftersom vi ser denna fråga som en riksangelägenhet. Vi vill att de erfarenheter vi får i Stockholmsregionen ska komma att spridas över hela landet och även internationellt. Vi kommer därför under hela projektet att kommunicera och sprida våra framsteg, både externt och internt. Vi kommer att arbeta för att alla aktörer ska samlas kring en gemensam värdegrund och en gemensam syn på hur branschen ska utvecklas. Genom att sprida resultatet till politiker och andra beslutsfattare hoppas vi att detta projekt skall bidra till att värdefulla slutsatser kan tillföras framtida planering för hur kulturarvet ska kunna bevaras och utvecklas, samt hur den långsiktiga kompetensförsörjningen skall säkras..

Vår ambition är också att påverka utbildningsväsendet att ta upp kulturarvsfrågor i sina yrkesutbildningar och att dessa finns med redan i basutbildningar på olika nivåer i utbildningssystemet. Med hänsyn till att en växande del av branschens verksamhet utgörs av renovering, om- och tillbyggnad menar vi att detta är av stor vikt.

Genom att öka kunskapen generellt baserat på en gemensam värdegrund inom olika fackområden ökas effektiviteten i kulturarvssektorn. Utbildningsinsatserna är inriktade såväl på förvaltning, projektering, drift och underhåll som på rent utförande/hantverk. Med ökad kompetens och ökad samordning blir också arbetet mer kostnadseffektivt och därmed mer lönsamt för samtliga involverade aktörer. Vi menar att detta sätt att arbeta kommer att göra sektorn mer attraktiv, både statusmässigt och lönemässigt. Därmed ökar, som ett resultat av KKBM, intresset för att arbeta med kulturhistoriskt värdefulla byggnader och miljöer.

Vi planerar bland annat att arrangera workshops och konferenser för erfarenhetsutbyte och informationsutbyte. De deltagande organisationerna kommer också att sprida resultatet till sina medlemmar över hela riket samt till deras internationella systerorganisationer och nätverk. Under mobiliseringsfasen kommer vi att konkretisera projektets kommunikationsplan för att på bästa sätt kunna sprida våra erfarenheter.

Transnationalitet

Sverige har ett starkt varumärke när det gäller hållbart byggande, kultur- och bebyggelsevård. Här finns en levande tradition av värdefullt



EUROPEISKA UNIONEN
Europeiska socialfonden

KKBM

yrkeskunnande, t ex inom högkvalitativt träbyggeri, och andra intressanta specialområden, av betydelse för bygg- och kulturvårdssektorn i Europa samt världen i stort. Likaså finns det viktig kunskap inom hållbart byggande, energiomställning mm samt i hur man byggde och levde förr för att bäst ta vara på befintliga resurser. Fokus i detta projekt är i första hand på kulturarvsfastigheter, men genom den breda samverkan med byggbranschens aktörer gynnas även kunskapsutvecklingen för hanteringen och förvaltningen av det generella byggnadsbeståndet och miljön i stort.

KKBM har kartlagt vilka ytterligare organisationer som kan medföra mervärde och på vilket sätt dessa kan medverka. KKBM har redan involverat flera internationella samarbetspartners i vårt projekt, och dessa har visat ett stort intresse att medverka. Förberedelser för en utökad internationell samverkan finns även via andra pågående projekt. I dessa nätverk ingår olika institutioner, experter, organisationer, utbildningscentra, professionella yrkesarbetare och företag från ett flertal länder, både inom och utanför Europas gränser. Genom att sammanföra branschens alla aktörer och genom att göra det på flera olika nivåer på ett sätt som tidigare inte gjorts, skapas ett forum för kunskapsutveckling och dialog kring dessa för branschen gemensamma frågor.

Organisationskompetens

Styrgrupp

En styrgrupp har bildats med ledande personer hos beställare, rådgivare och utförare, som representerar bransch- och ideella organisationer. Styrgruppen följer upp att projektmål genomförs inom beräknad tid och beslutad budget. Projektägaren ansvarar för och sammankallar styrgruppen. Styrgruppen har under förprojekteringen träffats 4 gånger och under genomförandeperioden är planerat att den sammankallas varje kvartal. För att säkerställa KKBM:s strategiska påverkan ska utredas om KKBM kan förstärkas med en extern projektchef som är meriterad inom området och väl förankrad i branschen.

Ledningsgrupp

En ledningsgrupp har bildats sammansatt av beställare, rådgivare och utförare, som rapporterar till styrgruppen. Ledningsgruppen har ansvar för att projektmålen genomförs inom budgetramen, samt leder och samordnar arbetena i respektive projektgrupper samt leder projektstöden i deras arbeten. Ledningsgruppen ansvarar för upplägg och genomförande av utbildningar och forskning, för i projektet deltagande parter samt dokumentation av processen. Ledningsgruppen ansvarar även för information, styrning av intern och extern kommunikation i projektet, utveckling av processen, och marknadsanalys, framtagande av modell för styrning och implementering. Projektledaren ansvarar för och sammankallar ledningsgruppen. Ledningsgruppen har under förprojekteringen träffats 10 gånger. Under genomförandeperioden skall den sammankallas en gång per månad.

Projektgrupp

Projektgrupper har bildats, för respektive kategori beställare, rådgivare, utförare, myndigheter samt utbildare. De har till uppgift att med-



EUROPEISKA UNIONEN
Europeiska socialfonden

KKBM

verka till att utbildning och fortbildningsinsatser genomförs, samt kartlägga vilka fastigheter som kan vara lämpade för utbildningsverksamhet. Projektgrupperna samverkar med ledningsgruppen. Ansvarig för respektive område säkerställer att målen uppfylls och sammankallar grupperna. Projektgrupperna leds av koordinatörerna för respektive beställare, rådgivare och utförare. Koordinatorerna ansvarar för och sammankallar projektgrupperna. Projektgrupperna har under förprojekteringen träffats 10 gånger. Under genomförandeperioden skall de sammankallas en gång per månad.

Projektstöd

Chalmers Arkitektur, Hantverkslaboratoriet vid Göteborgs universitet Kulturmiljövård, Ipsos AB och Näringslivets EU-byrå AB är upphandlade enligt LoU urvalsupphandling som projektstöd. Chalmers Arkitektur och Hantverkslaboratoriets arbetsområden är omvärldsanalys, kunskapsöversikt, kravspecifikationer för kompetensutvecklingsinsatser och som utbildningskoordinatörer. Ipsos medverkar genom metod för kartläggning, kvalitativa djupintervjuer, kvantitativa enkäter, analyser och uppföljning. Näringslivets EU-byrå AB att medverkar vid EU relaterade frågor, analyser och uppföljning.

Följeforskare kommer att medverka i projektet.

Kostnadseffektivitet

Projektägaren arbetar med upphandling enligt Lagen om offentlig upphandling LOU.

KKBM avser att upphandla visst stöd kring projektledning, administration och för ekonomistyrning, utbildningsplattform, marknadsföring och följeforskare.

Erfarenhet av projektorganisation

Projektägaren har dokumenterad erfarenhet av att driva och administrera projekt. Samtliga som deltar i förprojekteringen har lång erfarenhet av projektledning och att arbeta i stora och omfattande projekt.

De olika projektstöden har lång erfarenhet utav marknadsanalyser och uppföljning, kunskaps- och omvärldsanalyser, organisation och genomförande av utbildningar och arbete i EU- och ESF-projekt.

Bilaga och övrig information

På grund av ofullkomligheter i Projektrummet kommer vi att per post korrigera vissa uppgifter avseende de deltagande aktörerna. Dessa rör t ex antal anställda, kvinnor och män samt behöriga företrädare.

Under mobiliseringsfasen, men även under genomförandet kan nya aktörer tillkomma. Detta beror på att upphandling pågår fortlöpande för beställarnas planerade projekt för 2011 -2014, där utbildning kan komma att genomföras.

Behörig företrädare för Statens fastighetsverk är Generaldirektör Thomas Norell.

Momsredovisningsskyldighet

Ja



KKBM

<p>Annan finansiering offentligt stöd/EU-stöd</p>	<p>Nej</p>
<p>Sammanställning</p>	<p>KKBM ska leda till en strategisk påverkan på kulturarvssektorns inriktning mot ett hållbart byggande, ett livslångt lärande, ökad jämställdhet och tillgänglighet.</p> <p>KKBM ska tillgodose behovet av fort- och vidareutbildning hos byggbranschens aktörer inom områdena, drift, underhåll, bevarande, restaurering, varsam ombyggnad och utveckling av kulturhistoriskt värdefulla byggnader och miljöer av varierande ålder.</p> <p>KKBM ska skapa en gemensam värdegrund, utveckla samverkan i kulturarvssektorn och aktivt utnyttja samarbetspartnernas och aktörernas samlade kunskaper, erfarenheter och resurser och därmed etablera en plattform för fortbildning, FoU och ett livslångt lärande för individer sysselsatta i branschen.</p> <p>KKBM ska medverka till att förhindra att hotade hantverk försvinner och skapa kontinuitet i den framtida kompetensförsörjningen och verka för att branschens attraktivitet och lönsamhet ökar.</p>
<p>Sammanställning, engelska</p>	<p>The objective of the KKBM project is to initiate a strategic change of direction of the heritage sector towards sustainable building, viewing training and education as a lifelong learning process, increased gender equality and accessibility. KKBM will meet the building industry's demand for further training and education in maintenance, operation, restoration, preservation, gentle rebuilding and development of historical buildings and sites of varying age. KKBM will establish a common framework, develop collaboration between different professions and actively utilise the collective knowledge, experiences and resources within the sector. It will also establish a platform for education and training of individuals employed in the industry as well as promoting research and a lifelong learning process. KKBM will prevent valuable craft skills to vanish, create continuity in future access to these skills and contribute to the attractiveness and profitability of the industry increasing.</p>



EUROPEISKA UNIONEN
Europiska socialfonden

KKBM

RISKHANTERING

Risk:	Åtgärd:
att personer och organisationer uteblir/hoppar av från planerade utbildningar och aktiviteter	erhålla en försäkran om deltagande i utbildning och aktiviteter
att kvaliteten på utbildare inte uppfyller förväntningar och krav	utbilda lärarna och kontinuerligt följa upp resultatet av utbildningsinsatserna och med hjälp av den externa utvärderaren
att det uppstår svårigheter att driva s.k. öppna projekt i samförstånd med befintlig projektorganisation	förankra projekten i tidigt stadium med förvaltarerna/beställaren och projektorganisationen
att effekterna av projektet inte tas till vara på lång sikt och att den gynnsamma utvecklingen av byggbranschen och kulturfastighetssektorn stannar av	bedriva ett politiskt förankringsarbete och genom ett aktivt engagemang och deltagande från branschen, samverkansparterna och de deltagande aktörerna
att administrationen av projektet blir för omfattande och kan inte hanteras inom ramen för den nuvarande organisationen	i ett tidigt stadium upprätta en organisationsplan där rollerna är definierade i ansvar och beräknad tid
att logistiken blir svår att hantera om antalet utbildningar blir för stort	upprätta en kurskatalog som anger omfattningen och nivåer för utbildningarna för att deltagarna i ett tidigt stadium ska kunna anmäla sig till utbildningarna och att kursledningen ska kunna avsätta tillräckliga resurser.
att vi inte når ut till målgrupperna i tillräcklig utsträckning och att kommunikationen inte fungerar	upprätta en och vidmakthålla en förankrad kommunikationsplan
att aktörernas engagemang blir för beroende av de personer som är aktiva i projektet och därmed sårbart	förankra projektet i respektive aktörs ledning

Tid- och aktivitetsplan

Startdatum: Slutdatum: Aktivitet:

MOBILISERING

2011-06-14 2011-08-15

- Organisera KKBM:s projektorganisation utifrån projektägaren Generaldirektören för Statens fastighetsverks beslutade riktlinjer och delegationsordning
- Informera och engagera tillkommande samarbetspartner och aktörer
- Förankra och fastställa åtaganden och ansvar mellan projektägaren, samarbetspartner, aktörer och upphandlade projektstöd
- Etablera samarbete mellan transnationella samarbetspartner och aktörer
- Påbörja upphandling för uppbyggnad och drift av webbplats, ekonomistyrning och rapportering, biträdande projektledare och administration, redaktör för strategisk information och följefors-



EUROPEISKA UNIONEN
Europiska socialfonden

KKBM

kare för uppföljning och utvärdering.

UTVECKLING AV PROJEKTLEDNING OCH ORGANISATION AV UTBILDNINGSSATSAR

- 2011-08-12 2011-12-30
- Utveckla organisationen som etablerats i förprojekteringen
 - Upphandla och organisera stöd för projektledning, ekonomistyrning, utbildningssamordning, utbildningsplattform, marknadsföring och följeforskare
 - Utveckla organisationsformer för den övergripande styrningen och genomförande av utbildningsinsatser direkt kopplade till fastigheter
 - Organisera utbildningar i utbildningsformer, nivåer och utifrån kompetensprofiler
 - Utarbeta kursmaterial och kurskatalog
 - Utbilda lärare och genomföra pilotutbildningar.

Utbildningarna genomförs i tre nivåer utifrån individens behov:

- Orienterande kunskaper om olika ämnesfält
- Fördjupande kunskaper inom olika ämnesfält
- Spetskunskaper inom specifika ämnen, arbetsprocesser och samverkan.

UPPRÄTTA EN UTBILDNINGSS- OCH KOMPETENSPLATTFORM FÖR KUNSKAPSFÖRMEDLING, FOU OCH STRATEGISK PÅVERKAN

- 2011-08-15 2011-10-14
- Utveckling av:
- En generell/teoretisk introduktionskurs, gemensam för beställare, rådgivare och utförare/entreprenörer för att skapa samsyn
 - Befintliga utbildningsprogram, kurser på högskolenivå inkl. grund, master och forskarnivå
 - specifika kortkurser för yrkesverksamma, fortbildning
 - Nya fristående kurser på högskolenivå, påbyggnadsutbildningar/program på högskolenivå
 - Sommarskolor som ger högskolepoäng
 - Validering av yrkesmässig kompetens
 - Utbildningsmaterial för egenstudier, handböcker/manualer
 - Regionala och nationella företagsnätverk
 - Program för vidareutbildning av lärare
 - Kurskatalog som är gemensam och anpassad för olika aktörer i branschen.

AKTIVITETER RIKTADE MOT MÅLGRUPPEN

- 2011-09-01 2014-01-31
- Fortbildningsinsatser för beställare, rådgivare, utförare, myndigheter och utbildare i:
- Projektplanering och projektering
 - Restaurering
 - Varsam om- och tillbyggnad
 - Utveckling
 - Förvaltning, underhåll och drift
 - Kulturavsteori och etik



EUROPEISKA UNIONEN
Europeiska socialfonden

KKBM

- Tillgänglighet och jämställdhet
- Energi, miljö och hållbar utveckling
- Samverkansformer och arbetsprocesser
- Hus: material, metoder och tekniker
- Installationer: VVS och EL
- Mark: metoder och tekniker
- Ledarskap och ekonomi

KULTURARV: grundkurs

Syftet är att utveckla en grundläggande gemensam värdegrund och kulturarvskompetens. Det är också en förberedelse inför framtida förändrade krav på förvaltning av kulturmiljöer. Genom föreläsningar, platsstudier och dialog skapas ett gemensamt förhållningssätt.

2011-09-05 2013-09-30 Kursens mål är att berätta om kulturarvet i Sverige och förvaltningen av kulturhistoriskt värdefulla miljöer i relation till pågående samhällsförändringar, nya krav och behov. Möjlighet ges till fördjupad förståelse om vad kulturarv och kulturvård är i relation till hållbart byggande och hållbar förvaltning samt till förnyelse av bebyggelsemiljöer.

Innehåll:

- Varför kulturarv och vad är det?
- Vad är samverkan och arbetsprocesser
- Vad är arkitektur - byggnad, stad, park och trädgård?
- Vad är ett byggnadsminne, ett kulturresevat och en skyddsföreskrift?
- Vad innebär kulturvärde och verksamhet för vård och förvaltning?

TILLGÄNGLIGHET, grundkurs

Målet är att öka förståelsen för att alla ska kunna ta del av kulturarvet och i det inbegrips funktionshindrade. Exempel visas på tillgänglighetsåtgärder ur såväl kommunikativa som fysiska aspekter. Ett absolut mål är att känna till gällande lagar och förordningar.

2011-09-06 2012-04-06 -Introduktionen, Handisam filmer vilken belyser hur en funktionshindrade kan uppleva sin situation i samhället

- Tillgänglighet är en mänsklig rättighet
- Handikapprollen beskriver tillgänglighet ur deras perspektiv
- Simuleringsövningar på Nationalmuseum
- Social, kommunikativ och informativ tillgänglighet
- Hur omvärlden arbetar med tillgänglighet
- Genomgång av lagar och förordningar. Gruppövning, Vad är tillgänglighet för dig och vad kan du hjälpa till med? Hur tycker du vi ska arbeta med tillgänglighet för att uppnå ett samhälle tillgängligt för alla?
- Dagen avslutas med att visa exempel på bra genomförande av tillgänglighetsåtgärder.

2011-09-07 2013-08-30 JÄMSTÄLLDHET



EUROPEISKA UNIONEN
Europiska socialfonden

KKBM

Jämställdhet berör förhållandet mellan män och kvinnor och handlar till stora delar om attityder. Syftet med utbildningen är att ge en grundläggande förståelse för genus och jämställdhet och att åstadkomma en förändring på strukturell och individuell nivå i arbetslivet

I workshopform går vi igenom gällande lagstiftning för att visa vad som omfattas av Diskrimineringslagen. Med lagstiftningen som utgångspunkt går vi igenom jämställdhetsplanen och dess innehåll igenom.

- Lika rätt till arbete
- Lika rätt till lön
- Lika rätt till utbildning
- Lika rätt till föräldraskap
- Vad är sexuella trakasserier?
- Hur hantera sexuella trakasserier
- Varför är jämställdhet lönsamt?
- Hur ser de vanliga myterna ut?

Kring bland annat dessa frågor aktiveras deltagarna genom diskussioner om vad som görs och kan göras för att förändra situationen där det finns brister. Deltagarna ska föra ut sina kunskaper och initiera fortsatta diskussioner i sina respektive verksamheter.

HANTVERK: seminarier och workshops

Hantverksseminarium för praktiskt erfarenhetsutbyte kring specifika hantverksteman i syfte att skapa möjlighet till bättre samverkan och kunskapsöverföring mellan yrkesgrupperna. Seminarierna bör arrangeras ett par gånger per år och vara endagarsträffar i anslutning till något intressant projekt.

2011-09-08 2013-09-30 Förslag på hantverksteman:
-Trä
-Måleri och ytskikt
-Plåt och smide
-Puts och mureri
-Sten och montering
-Installationer: VVS och EL
-Trädgård och park.

ERFARENHETSÅTERFÖRING: seminarier och workshops

2011-09-09 2014-01-31 Det finns ett värde i att genomförda projekt, underhållsarbeten, drift- och skötselarbeten lyfts fram, diskuteras, utvärderas och analyseras. Under seminarierna får de personer som arbetat med projekten delge sina erfarenheter. Diskussion förs om olika sätt att dokumentera för att information om aktuell status ska finnas tillgänglig när man börjar nya projekt. Kollegial kunskapsöverföring och möten mellan yrkesgrupper bidrar till att kunskap från genomförda restaureringsprocesser förs vidare, en Lex KKBM som kan förhindra att tidigare misstag upprepas.



EUROPEISKA UNIONEN
Europiska socialfonden

KKBM

Intressanta projekt:

- Värdig entré: Från lagkrav till entreprenörskap
- Bygghytan Mälsåker
- Stockholms Rådhus: Moderna behov och byggregler
- Långa Raden: Installationernas bemästring
- Storkyrkan: Kunglig konservering
- Katarina kyrka: 20 år senare!
- Drottningholms slottspark: Restaurerad lindallé
- Stadsholmens byggnader: Sanera graffiti från kalkputs.

ÖPPNA RESTAURERINGAR

Lärande via användning av gemensamma fallstudier och projekt. Det är en form för projektanknuten fortbildning, både orienterande och fördjupande kunskaper utifrån ett aktuellt restaureringsprojekt eller underhåll och driftexempel. Målet är att skapa erfarenhetsöverföring mellan olika projekt och yrkesgrupper samtidigt som det erbjuds fördjupad fortbildning i en spetskunskap. Modellen kan genomföras i en serie platsförlagda arbetsseminarier, föreläsningar och workshops som knyts till de arbeten som genomförs. Varje tillfälle kan ha utgångspunkt i ett nytt tema.

2011-09-12 2013-11-29

Exempelvis:

- Restaureringsprinciper och installationer: Vilken inriktning och val av system?
- Kulturhistorisk värdering: Vilka val har man fått göra?
- Upphandling: Vad kan vi lära oss för framtiden?
- Energieffektivisering: Hur har man löst det?
- Praktiska moment: Hur genomförs arbetena med hänsyn till de kulturhistoriska aspekterna?

PRAKTIK: BYGGNADSHYTTA

Dessa utbildningar riktar sig mot anställda hos, i KKBM-projektet, medverkande beställare, rådgivare och utförare. Utbildningarna ska ske i pågående byggprojekt. Utbildningarna anpassas efter projektets och den utbildades behov.

Hantverkare: Syftet är att utveckla hantverkarnas förmåga. Fortbildningsinsatserna innefattar både teoretiska kunskaper och förbättring av hantverksmässiga färdigheter.

2011-09-13 2013-11-29

Arbetsledare: Syftet är att ge arbetsledaren teoretiska kunskaper, inblick i planerings- och projekteringsprocessen samt projektspecifika frågeställningar.

Rådgivare: Syftet är att ge rådgivaren teoretiska kunskaper, inblick i genomförandeprocessen, i tidsenliga metoder och tekniker, projektspecifika frågeställningar samt också få erforderliga projekteringsverktyg.



EUROPEISKA UNIONEN
Europeiska socialfonden

KKBM

Beställare: Syftet är att ge beställaren teoretiska kunskaper, inblick i genomförandeprocessen, i tidsenliga metoder och tekniker samt projektspecifika frågeställningar.

INFORMATION OCH MARKNADSFÖRING

Informationsinsatser genomförs med hjälp av KKBM s samarbetspartner, deltagande aktörer, upphandlade projektstöd och informatör.

- 2011-09-14 2014-01-31
- Engagera en informatör för intern information och externa kontakter med media och press
 - Upprätta en kommunikationsplan och genomföra och upprätthålla den.
- Utveckla en hemsida som har till syfte att informera om KKBM och även vara en portal till webbutbildningarna
- Medverka vid konferenser och seminarier
 - Medverka genom att Skriva artiklar i fackpress
 - Tryckning av rapporter och information på KKBM s hemsida.

TRANSNATIONELL SAMVERKAN

Etablera ett nätverk och fastlägga samarbetsformer för detta. Kontaktytorna är beställarnas organisationer som Nordisk kontakt för statsbyggeri NKS, rådgivarnas organisationer som Sveriges arkitekters SA motsvarande internationella organisation, utförarnas etablerade verksamheter i andra länder och skolornas etablerade utbyte med andra länder.

- 2011-09-19 2014-01-31
- Kartläggning och kunskapsöversikt i nordiska och andra länder i samarbete med KKBM
 - Utveckla en gemensam verksamhet och utbildning
 - Etablera praktikplatser och genomföra utbildning genom erfarenhet och utveckling i projekt, underhåll och drift
 - Arrangera studieresor i avsikt att ta del av andras erfarenheter
 - Inbjuda till studiebesök från andra länder
 - Organisera en och genomföra en internationell konferens i Stockholm
 - Översättningar utav kursmaterial och webbsidor.

UPPFÖLJNING OCH UTVÄRDERING

- 2011-09-20 2014-01-31
- KKBM uppgift är att kontinuerligt leverera kunskap som bidrar till handling och strategiska val inom ramen för projektgenomförandet. Denna ska utvärderas och följas upp av en följeforskare. Med lärande utvärdering som metod i projektet är ambitionen att skapa möjligheter till fördjupade reflektioner, analyser, jämförelser, synteser och slutsatser. Följeforskarens uppgift blir att kontinuerligt leverera kunskap som bidrar till handling och strategiska val inom ramen för projektgenomförandet.
- I anslutning till samtliga utbildningstillfällen genomförs en skriftlig utvärdering med hjälp av enkät.



EUROPEISKA UNIONEN
Europiska socialfonden

KKBM

SPRIDNING AV RESULTAT FÖR STRATEGISK PÅVERKAN

- 2011-10-17 2014-01-31
- Dialogseminarier i samband med pågående projekt, drift och underhållsarbete
 - Regelbundna behovsanalyser av vilka kunskapsfält som behöver utvecklas och kring vilka ämnen kompetenshöjande insatser behövs. Bör hållas med representanter för alla grupper ca 2 gånger per år.
 - Utreda förutsättningarna för och förankra KKBM i utvecklad ny etablerad organisationsform
 - Uppföljning av enkät Kompetensförsörjning för kulturhistoriskt värdefulla byggnader och miljöer, genomförd 2010
 - Konferens, Stockholms Byggmästarförening 20 års jubileum av Rotpriset i samarbete med KKBM. Information och redovisning av den genomförda enkätundersökning och KKMB utbildningsprogram
 - Konferens, KKBM i samarbete med aktörerna, samarbetsparterna och projektstöden
 - Konferens, KKBM i samarbete med samarbetsparterna i det transnationella samarbetet.
 - Konferens, Avslutningskonferens KKBM

FORSKNINGSNYTT, seminarier och workshops

- 2012-04-02 2013-12-20
- Kontinuerliga seminarier om ny forskning inom KKBM behövs då det är tydligt att kunskaper och belagda erfarenheter inte når ut idag. Att dessutom samordna olika forskningsinstitutioners resultat som har bäring mot det kulturmiljövårdande fältet är väldigt angeläget för sektorn. Bör arrangeras ca 2 gånger per år.

FRAMTIDA ORGANISATION

- 2012-05-01 2014-01-31
- Hållbarhet, energifrågor och miljö är profilfrågor i byggsektorn. Ett mål är att marknadsföra Sverige som ledande för kulturhistoriska byggnader och miljöer. KKBM skall stimulera och bidra till kunskapsutvecklingen, bevara, förvalta och utveckla kulturhistoriska byggnader och miljöer. Kunskap om miljö och hållbarhet används tillsammans med traditionell kunskap om byggnade/restaurering. Förmågan att hantera kulturhistoriska miljöer är styrande. Aktörerna utbildas tillsammans. Resultatet blir gränsoverskridande lösningar, och förståelsen mellan aktörerna ökar.

KKBM kan utvecklas enligt följande:

Styrelse sammansatt utav nuvarande aktörer och en plattform med utbildningsansvariga som tillhandahåller utbildningar samt FoU knutna till etablerade högskolor. Plattformen tillhandahåller utbildningar, är en mötesplats för utbildningsansvariga, forskare och aktiva inom branschen, sprider aktuella rön och goda exempel och driver forskning och utveckling.



EUROPEISKA UNIONEN
Europiska socialfonden

KKBM

AKTÖRER

Deltagande aktörer:

SH BYGG, STEN OCH ANLÄGGNING A (SH BYGG, STEN OCH ANLÄGGNING A, 556051-9232), Vikens plåt och tegel AB (Vikens plåt och tegel AB, 556269-9040), Roslagens radonkonsult KB (Roslagens radonkonsult KB, 969661-2937), Skanska Sv. AB omb. Reg Hus St (Skanska Sverige AB, 556033-9086), PEAB SVERIGE AB (PEAB AB, 556099-9202), Vivaldi AB, Mårtensdalsgatan (vivaldi ab, 556319-0890), NF Måleri (NF Måleri AB, 556397-4004), Carl Bruske Måleri AB (Carl Bruske Måleri AB, 556181-2818), Tumba Glas och fönsterrenoveri (Tumba Glas och fönsterrenoveri, 556671-7426), Tremans fasad AB (Tremans fasad AB, 556368-1393), Målerifirma Linder & Granath A (Målerifirma Linder & Granath A, 556098-8874), L Ö Måleri (BÖRJE LARSSON OCH L ÖRNMARK MÅ, 556190-6081), Ekensbergs Byggnads AB (Ekensbergs Byggnads AB, 556568-5483), Aktiebolaget Oskar Jansson plå (Aktiebolaget Oskar Jansson plå, 556373-6346), Arbetsplats Stockholm (Fortifikationsverket, 202100-4607), Aktiebolaget Stadsholmen (Aktiebolaget Stadsholmen, 556035-1511), Kulturarvsenheten (Statens fastighetsverk, 202100-4474), Dalarna (NCC Construction, 556613-4929), Sonny Svensson elkonsult AB (Sonny Svensson elkonsult AB, 556338-1267), Brantsjö Konsult AB (Brantsjö konsult AB, 969687-1400), Roslagens plåtkonsult AB (Roslagens plåtkonsult AB, 556590-3811), Senn Arkitekter (Senn Arkitekter, 556556-4068), Rebecka Forsberg Arkitektkonto (Rebecka Forsberg Arkitektkonto, 556502-3339), Abako Arkitektkontor (Abako Arkitektkontor AB, 556093-1452), Murman Arkitekter AB (Murman Arkitekter AB, 556292-6724), Erséus Arkitekter AB, Huvudkon (ERSÉUS ARKITEKTER AB, 556630-2583), Bach Arkitekter (Bach Arkitekter, 556631-1568), Gyllenpalm & Sohlman arkitekter (Gyllenpalm & Sohlman Arkitekter, 556394-4601), Tina Wik Arkitekter AB (Tina Wik Arkitekter AB, 556621-1818), Ove Hidemark Arkitektkontor AB (Ove Hidemark Arkitektkontor AB, 556148-1721), Ahlsenarkitekterna AB (Ahlsenarkitekterna AB, 556148-0509), Hidemark&Stintzing Arkitekter (Hidemark&Stintzing Arkitekter, 556599-6096), Helena Tallius Myhrman Arkitekter (Tallius Myhrman Arkitekter Akt, 556254-9377), DEFYRA Arkitektkontor (DEFYRA Arkitekter AB, 556429-4048), Mats Fredriksson Arkitektkonto (Mats Fredriksson Arkitektkonto, 556594-1779), Barup & Edström Arkitektkontor (Barup och Edström Arkitektkont, 556495-6224), Naturliga Hus (Naturliga Hus, 531102-2551), Gunilla Svensson Arkitektkonto (Gunilla Svensson Arkitektkont, 556720-6007), Agneta Ljungberg Arkitekter AB (Agneta Ljungberg Arkitekter AB, 556450-9585), Ritningen Arkitektbyrå (Ritningen Arkitektbyrå, 556374-2849), Blasberg Andreasson Arkitekter (Blasberg Andreasson Arkitekter, 556721-1049), AIX ARKITEKTER AB (AIX ARKITEKTER AB, 556319-2086), WHITE ARKITEKTER AKTIEBOLAG (WHITE ARKITEKTER AKTIEBOLAG, 556140-1018), H O S HEYMOWSKI OLSON STRÖMHOL (H O S HEYMOWSKI OLSON STRÖMHOL, 556646-9713), ERSÉUS ARKITEKTER AB (ERSÉUS ARKITEKTER AB, 556630-2583), WENANDERS LÅDA (WENANDERS LÅDA, 671121-5522), Erik Möller Arkitekter AB (Erik Möller Arkitekter AB, 556795-3848), Wikerstål Arkitekter (Wikerstål arkitekter AB, 556581-2582), Blomberg Anna (Blomberg Anna, 480305-3927), B Norman Arkitektkontor (B Norman Arkitektkontor, 556651-5168), TYRÉNS AB (TYRÉNS AB, 556194-7986), Waern Kolbjörn (Waern Kolbjörn, 491116-4079), Arkitektkontor a la Rydberg (Arkitektkontor a la Rydberg, 556336-0444), Jakob Törmä, Rune (Jakobsson Törmä, Rune, 451210-8913), Energi och miljötekniska fören (Energi och miljötekniska fören, 802003-7696), Creacon AB (Creacon AB,

EUROPEISKA UNIONEN
Europeiska socialfonden

KKBM

556067-9200), Ahrbom Arkitektkontor AB (Ahrbom Arkitektkontor AB, 556327-8281), Nyréns Arkitektkontor (Nyréns Arkitektkontor, 556221-6613), Sweco architects AB Karlstad (Sweco architects AB, 556173-0606), Funkia AB (Funkia AB, 556726-6480), Almäna VVS-byrån (Almänna VVS-byrån, 556077-3730), Ateljé Arkitekten (Allan Ahlman, 556684-8312), Forskningsstation Fleringe AHR (Högskolan på gotland, 202100-4987), Chalmers entreprenörsskola (Chalmers Tekniska Högskola, 556479-5598), GAJD Arkitekter (GAJD Arkitekter AB, 556644-8972), Industrial design Olle Lundber (Industrial design Olle Lundber, 556409-7813), ADMINISTRATIVA OCH FÖRVALTNING (Riksantikvarieämbetet, 202100-1090), Hantverksskola DaCapo (Mariestads Kommun, 212000-1686), Kungliga konsthögskolan (Kungliga Konsthögskolan, 202100-2957), Rådet för byggkvalitet (Rådet för byggkvalitet, 556712-2162), Stockholms Byggmästereförening (Stockholms Byggmästereförening, 802000-4852), STD SVENSK TEKNIK OCH DESIGN (STD SVENSK TEKNIK OCH DESIGN, 802410-4096), Huvudkontoret (Byggnads, 802000-4936), Salövsbygdens församling (Trossamfundet Svenska kyrkan, 252002-6135), SVENSKA KYRKANS FÖRSAMLINGSFÖR (SVENSKA KYRKANS FÖRSAMLINGSFÖR, 802002-6160), KYRKOKANSLIET UPPSALA (Trossamfundet Svenska kyrkan, 252002-6135), FIBOR (FIBOR, 802408-4918)

Samverkanspartner:

Stockholms stad, Trafikenheten (Stockholms kommun, 212000-0142), MURMESTARE EMBETET I STOCKHOLM (MURMESTARE EMBETET I STOCKHOLM, 802002-3654), Aktiebolaget Stadsholmen (Aktiebolaget Stadsholmen, 556035-1511), Energi och miljötekniska fören (Energi och miljötekniska fören, 802003-7696), Länsstyrelsen, enheten för lokal och social utveckling (Länsstyrelsen i Stockholm , 202100-2247), ADMINISTRATIVA OCH FÖRVALTNING (Riksantikvarieämbetet, 202100-1090), Stockholms stadsmuseum (Stockholms kommun, 212000-0142), Stockholms Byggmästereförening (Stockholms Byggmästereförening, 802000-4852), SVERIGES BYGGINDUSTRIER Hk (SVERIGES BYGGINDUSTRIER , 556061-2524), FÖRENINGEN SVERIGES PRAKTISERA (FÖRENINGEN SVERIGES PRAKTISERA, 802436-2819), Citykonferensen/Ingenjörshuset (SVERIGES INGENJÖRER, 802003-4586), Huvudkontoret (Byggnads, 802000-4936), SVERIGES ARKITEKTER (SVERIGES ARKITEKTER, 802005-4576), KYRKOKANSLIET UPPSALA (Trossamfundet Svenska kyrkan, 252002-6135), Svenska Byggnadsvårdsföreninge (Svenska Byggnadsvårdsföreninge, 802007-2008), Byggherrarna Sverige AB (BYGGHERRARNA SVERIGE AB, 556093-6071)

KONTAKTPERSONER I PROJEKTET

Projektet:	Per-Anders Johansson
Telefonnummer:	08 6967038
Mobilnummer:	070 7967038
Faxnummer:	08 6967001
E-post:	per-anders.johansson@sfv.se
Projektets ekonomi:	Per-Anders Johansson
Telefonnummer:	08 6967038
Mobilnummer:	070 7967038
Faxnummer:	08 6967001
E-post:	per-anders.johansson@sfv.se



EUROPEISKA UNIONEN
Europiska socialfonden

KKBM

Behörig företrädare för projektet:

Thomas Norell

BUDGET**KOSTNADSBUDGET**

Kostnadsslag	Totalt för projektet	2011	2012	2013	2014
Undersökning och kartläggning	345 105	345 105	0	0	0
Lön personal (utgift, egen personal)	189 105	189 105	0	0	0
Köp av tjänst (utgift, externa tjänster)	114 000	114 000	0	0	0
Lokal (utgift, direkta lokalkostnader)	0	0	0	0	0
Resa	22 000	22 000	0	0	0
Materiel	20 000	20 000	0	0	0
Aktiviteter riktade till målgruppen	13 099 532	3 204 900	5 397 700	4 142 932	354 000
Lön personal (utgift, egen personal)	2 674 532	464 400	1 058 700	1 083 932	67 500
Köp av tjänst (utgift, externa tjänster)	9 571 000	2 610 500	3 969 000	2 749 000	242 500
Lokal (utgift, direkta lokalkostnader)	0	0	0	0	0
Resa	260 000	40 000	100 000	100 000	20 000
Materiel	594 000	90 000	270 000	210 000	24 000
Projektadministration - ekonomi och rapportering	5 639 315	890 980	2 181 500	2 193 460	373 375
Lön personal (utgift, egen personal)	2 989 815	462 480	1 168 500	1 202 460	156 375
Köp av tjänst (utgift, externa tjänster)	2 637 500	425 500	1 010 000	988 000	214 000
Materiel	12 000	3 000	3 000	3 000	3 000
Uppföljning och utvärdering	923 100	139 520	305 520	348 980	129 080
Lön personal (utgift, egen personal)	104 600	13 520	41 520	42 480	7 080
Köp av tjänst (utgift, externa tjänster)	791 500	120 000	255 000	297 500	119 000
Resa	15 000	3 000	6 000	6 000	0
Materiel	12 000	3 000	3 000	3 000	3 000
Information och marknadsföring	1 021 600	351 520	202 020	240 480	227 580
Lön personal (utgift, egen personal)	104 600	13 520	41 520	42 480	7 080
Köp av tjänst (utgift, externa tjänster)	527 000	153 000	153 000	153 000	68 000
Resa	22 500	5 000	7 500	7 500	2 500
Materiel	367 500	180 000	0	37 500	150 000
Spridning av resultat för strategisk påverkan	905 120	181 540	355 020	327 480	41 080
Lön personal (utgift, egen personal)	118 120	27 040	41 520	42 480	7 080
Köp av tjänst (utgift, externa tjänster)	738 000	142 500	294 500	267 000	34 000
Resa	14 000	2 000	4 000	8 000	0
Materiel	35 000	10 000	15 000	10 000	0
Transnationalitet	2 798 920	296 440	1 031 720	1 459 680	11 080
Lön personal (utgift, egen personal)	659 920	104 440	273 720	274 680	7 080
Köp av tjänst (utgift, externa tjänster)	1 546 000	153 000	483 000	910 000	0
Lokal (utgift, direkta lokalkostnader)	240 000	0	120 000	120 000	0
Resa	245 000	35 000	105 000	105 000	0
Materiel	108 000	4 000	50 000	50 000	4 000
Indirekta utgifter	160 000	31 000	62 000	62 000	5 000
Indirekta utgifter	160 000	31 000	62 000	62 000	5 000
Andel indirekta utgifter	0,65%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Intäkter	0	0	0	0	0
Intäkter	0	0	0	0	0
Summa	24 892 692	5 441 005	9 535 480	8 775 012	1 141 195

FINANSIERINGSBUDGET

Finansieringsslag	Totalt för projektet	2011	2012	2013	2014
ESF-stöd inkl. offentlig medfinansiering	24 892 692	5 441 005	9 535 480	8 775 012	1 141 195

EUROPEISKA UNIONEN
Europeiska socialfonden

KKBM

Summa	24 892 692	5 441 005	9 535 480	8 775 012	1 141 195
--------------	-------------------	------------------	------------------	------------------	------------------



Kompetensförsörjning för kulturhistoriskt värdefulla byggnader och miljöer KKBM

TÄNKT GENOMFÖRANDE

SFV Dnr: 64-1884/09 och Projektnummer: 20170103.

Projektets namn: Kompetens för kulturhistoriskt värdefulla byggnader och miljöer KKBM

Företag Kulturarvsenheten (

Besöksadress: Box 2263
103 16 Stockholm

Projektfas: Genomförande

Diarienummer: 2010-3010034

Beskrivning av målgruppen: Målgrupper för KKBM-projektets utbildningsinsatser är, idag sysselsatta, individer verksamma som:

Beställare: byggherrar, fastighetsägare, förvaltare, specialister, driftspersonal

Rådgivare: konsulter, projekt- och byggledare, ingenjörer, arkitekter, antikvarier, konservatorer m fl

Utförare: entreprenörer, arbetsledare, hantverkare

Myndigheter: tillståndsmyndigheter och övriga berörda myndigheter

Utbildare: utbildningsinstitutioner

Samtliga kategorier enligt ovan finns representerade bland KKBM-projektets samarbetspartners och dess aktörer. Detta utgör grunden för den gemensamma samarbetsplattform som skapats i projektet och som krävs för att projektets mål ska uppnås. I förprojekteringen har framkommit att det finns brister, hos samtliga grupper verksamma i sektorn, verkliga eller upplevda av andra. Vikten av samsyn blev också mycket tydlig under förprojekteringen. Detta är också en förutsättning för att projektet ska få en strategisk påverkan på byggbranschens framtida utveckling och en framtida kvalitativ, behovsstyrd vidareutbildning av samtliga kategorier i linje med principerna för utbildning för hållbar utveckling och ett livslångt lärande.

Indirekta mottagare av projektresultat – strategisk påverkan:
sambandsbyggare-planerare
massmedia (press, radio och TV på riks- och lokalnivå)
politiker (riks- och lokalnivå, även tjänstemän)
allmänheten

Behov och problem

I Sverige förvaltas kulturarvsfastigheter av en stor mängd privata och offentliga fastighetsägare. Bland de offentliga fastighetsägarna finns Statens fastighetsverk, Fortifikationsverket, Riksantikvarieämbetet, Svenska Kyrkan och en lång rad kommunala fastighetsbolag. Tillståndsgivande myndighet är Riksantikvarieämbetet, länsstyrelserna och kommunerna.

Vi har valt att i enlighet med målgruppsbeskrivningen definiera fem olika grupper med skilda roller bland dem som arbetar med kulturarvsfastigheter. Dessa är

Beställare
Rådgivare
Utförare
Myndigheter
Utbildare

Det uppstår inte sällan en konflikt mellan de olika grupperna. Ett skäl är att de utgår från olika värderingar i sin syn på hur kulturarvsfrågor ska hanteras och att kunskapen är splittrad på många små aktörer.

Vi har under förprojekteringen kartlagt nuläge och behov av utbildningsinsatser och kompetens samt de uppfattningar och värderingar som är rådande hos de olika grupperna. Detta har skett genom och dels en kvalitativ undersökning med djupintervjuer med 17 personer dels genom en kvantitativ undersökning i form av en webenkät med 1440 respondenter. Enkäten har ett tillräckligt stort antal svar för att man på ett statistiskt säkert sätt ska kunna uttala sig om resultatet. Respondenterna har förutom att beskriva den egna situationen även svarat på frågor om kompetensen hos andra grupper samt tydligt angett på vilka områden brister finns. Behovet av samverkan mellan beställare, rådgivare och utförare har blivit särskilt belyst. Jämställdhet och tillgänglighet har framhållits som viktiga frågor.

De intervjuade i den kvalitativa undersökningen är till största del personer med långvarig erfarenhet och gedigen kompetens avseende kulturhistoriska byggnader och miljöer. De intervjuade representerar de olika målgrupperna. Man ser brister inom samtliga yrkeskategorier, ämnes- och kompetensområden. Framförallt gäller det områden som innebär nya krav och förutsättningar, såsom miljö, energi, installation och ventilation, och där utmaningarna att förena moderna krav med kulturhistoriska värden är extra stora. Rådgivarna har en central roll och det finns en gemensam uppfattning om att det finns kompetensbrister inom bland annat installationsteknik.

I den kvantitativa undersökningen är det en stor andel (28-56%) som anser det finns kompetensbrister inom alla tre kategorier, detta gäller samtliga undersökta delområden men främst inom materiel och teknik. Sett per specifik kategori anger över hälften av respondenterna att det finns kompetensbrist i alla 31 undersökta delområden, störst andel anger brist hos beställare. Kompetens vid upphandling och beställning och Putsteknik är två av de områden med störst andel som anger brist.

Befintliga utbildningar, oavsett nivå, tillhandahåller i första hand baskunskaper inom specifika yrkesområden. För personer verksamma på myndigheter och beställare av tjänster och entreprenader finns ingen sammanhållen utbildning, som syftar till att ge baskunskaper i både kulturmiljö-, utförandefrågor och ekonomistyrning. Dagens utbildningssystem fokuserar idag mest på nyproduktion, och mer sällan på ombyggnad, förvaltning, bevarande och traditionella hantverk. Underhållsbehovet beträffande befintlig bebyggelse är stort, speciellt avseende flerbostadshus byggda under rekordåren. Det innebär att omkring år 2050 kommer minst 75 % av all aktivitet i byggsektorn att ägnas åt ombyggnad och förnyelse av befintliga byggnader. Dessa utmaningar ställer högre krav på ökad kunskap och även en ökad samverkan i hela produktions- och förvaltningsprocessen från planering till förvaltning, brukande och drift.

Lärlingssystemet har under 1900-talet nedmonterats, vilket har inneburit att den kunskap som tidigare förvaltades av den traditionella byggmästaren till stor del har försvunnit. Vissa hantverksyrken hotar dessutom att dö ut och ovärderlig kunskap försvinner. Det pågår samtidigt ett generationsskifte, där 40-talisternas kunskap inte alltid tas tillvara och inte förs vidare till kommande generationer. Möjligheten till praktisk utövning lyfts fram som det mest givande sättet att tillskansa sig kompetens.

En överblick av positiva svar gavs på frågor om tillgänglighet och om huruvida kunskap tas till vara i arbetet. Respondenterna anger att eget engagemang, praktisk erfarenhet och äldre kollegor är viktiga källor för deras individuella kompetens. 34% av samtliga anser sig skaffat sin baskunskap via utbildning, 40% anger att de inte fortbildat sig en enda timme under senaste året, störst andel är det bland utförarna.

En klar majoritet, 74%, anser det finns behov av ökad samverkan inom området och 64% är motiverade att fortbilda sig. Kortare utbildningar är den typ som passar flest och en relativt stor andel är beredda att fortbilda sig i annan region än på hemorten.

Behovet av ett livslångt lärande återspeglas inte alls i dagens utbildningssystem. Det saknas fortbildning och andra insatser för yrkesverksamma. Man kan gå en utbildning på tre år eller en kurs på ett halvår, men den valmöjligheten saknar både lönearbetare och företagare. En kurs på 5 dagar är en lång utbildning. Kostnaden är dels den förlorade arbetsinkomsten, lönen, uppehållet med traktamenten och eventuell kurskostnad.

Ett gemensamt problem är att det är mycket svårt att finna utförare med kunskaper dels om processer, tekniker och material dels om varför särskilda hänsyn måste tas vid arbeten på kulturarvsfastigheter. Även bland beställarna saknas i många fall kunskaper, om hur man med anpassade metoder ska kunna bevara och vidareutveckla vårt kulturarv. Bland rådgivare och tekniska konsulter finns en liknande problematik. För att lösa de konflikter som kan uppstå, fordras en ökad samordning mellan beställare, rådgivare och utförare, med utgångspunkt i en gemensam värde- och kunskapsgrund.

För att kunna arbeta med denna typ av objekt, krävs en generell omställning av branschen, både vad avser övergripande tänkande och för

de enskilda individerna. Vi vänder oss i detta projekt till de yrkesverksamma i förvaltnings-, rådgivar- och byggsektorn i stort, vilka genom ökade kunskaper om förutsättningarna för arbete med kulturarvsfastigheter, både i ett bredare perspektiv och inom sitt respektive fackområde, vidgar och stärker sin kompetens. Detta medför för den enskilde individen att kompetensen både breddas och fördjupas samt att möjligheter skapas för denne att arbeta i kulturarvsmiljöer. Detta medför i sin tur nya förutsättningar för att arbeta med nya uppgifter och att anställbarheten och konkurrenskraften ökar.

I förvaltarnas uppdrag ingår också att arbeta för en hållbar förvaltning. Med detta avses att förvaltningen sker på ett sådant sätt, att den negativa påverkan på den yttre miljön blir så liten som möjlig. Det innebär bland annat att förvaltningen ska vara resurssnål och energieffektiv, att ersättningsmaterial och nya material väljs med omsorg både ur miljö- och kulturarvssynpunkt och att materialåtgången minimeras. För kulturhistoriskt värdefulla byggnader ska åtgärder genomföras, så att det kulturhistoriska värdet inte minskar över tiden. Med ett förändrat klimat med ökad global uppvärmning ställs förvaltarna inför nya utmaningar. Förvaltningen av kulturarvsfastigheter ställer dessutom särskilt höga krav på ekonomi, funktionalitet och social funktion. Detta är också ett internationellt problem, varför vi kommer att söka samarbete med organisationer i andra länder.

Följande projektstöd har upphandlats enligt LOU med option på fortsatt medverkan i genomförandefasen. Ipsos AB för de kvalitativa och kvantitativa undersökningarna, Chalmers Tekniska Högskola och Hantverkslaboratoriet vid Göteborgs Universitet för omvärldsanalys och kravspecifikationer för utbildningsinsatser samt Näringslivets EU-byrå för stöd i förprojekteringsarbetet och till utformning av denna ansökan.

Mål med projektet

Den övergripande målsättningen med KKBM-projektet är:

att stärka individerna så att de utvecklas i sin yrkesroll och ökar sin attraktivitet på arbetsmarknaden genom kontinuerlig fortbildning

att bidra till att trygga den framtida kompetensutvecklingen genom att etablera ett kontinuerligt samarbete mellan branschens aktörer, utbildare och myndigheter

KKBM-projektets delmål är:

att 1500 personer ska genomgå planerade fortbildningsinsatser

att alla fortbildningar ska vara behovsstyrda

att verka för ökad jämställdhet mellan könen

att planera för en god tillgänglighet, enligt ESF-rådets kriterier, i projektet

Specifika mål för beställare är:

att kompetensen fördjupas och stärks avseende hyresgästers/verksamhetens behov, varsamhetsfrågor, upphandling, projektering och genomförande

att utveckla en metod för effektivare styrning, ledning och kvalitet i utförda arbeten

att bättre kunna ställa krav, i upphandlingar på kompetens hos rådgivare och utförare t ex genom validering/certifiering

Specifika mål för rådgivare är:

att kunskaper om tidsenliga byggtekniker och material förbättras och görs tillgängliga
att utarbeta specifika processer och verktyg, som kan beskriva hur utförandet ska ske utifrån ett hållbart ledarskaps- och kulturarvsspektiv och som kan användas av rådgivarna i samarbete med beställare, utförare och myndigheter

Specifika mål för utförare är:

att speciellt hantverkskompetensen och dess roll i utförandeledet stärks genom kontinuerlig fortbildning, omfattande både teori och praktik för att säkerställa kompetensförsörjningen på lång sikt
att det byggs upp en gemensam organisation för validering och certifiering av kompetens
att utförarnas kompetenser bättre utnyttjas i tidiga skeden, såsom i planering, projektering och upphandling

Specifika mål för myndigheter är:

att myndigheternas kunskaper utnyttjas i tidiga skeden
att sprida kunskap om hur kulturhistoriska värden kan bevaras och den rådande lagstiftningen i kulturarvssektorn
att myndigheternas kunskap om planering och arbetsprocesser ska fördjupas

Specifika mål för utbildare är:

att utbildarnas roll och kompetens stärks framförallt i genomförandefasen

Följande effekter förväntas bli ett resultat av KKBM-projektet:

Projektet förväntas leda till ett bättre samarbete mellan beställare, rådgivare och utförare. Vilket i sin tur leder till bättre och effektivare metoder, tekniker och processer samt högre kvalitet, effektivare kostnadsstyrning och därmed en bättre ekonomi både för aktörerna och för samhället.

Förutsättningarna förbättras för ett framtida brukande, med högt bibehållande av kulturvärdena, en hållbar förvaltning och ett hållbart byggande.

Projektet kommer att stödja bevarandet av befintlig kunskap inom strategiskt viktiga områden.

Vidare kommer projektet att leda till att utbildarna bereds en större möjlighet till aktiv samverkan med kulturmiljösektorn och kan därmed ta ökat ansvar för ett integrerat livslångt lärande.

KKBM ska leda till en strategisk påverkan på branschens inriktning mot ett hållbart byggande, ett livslångt lärande, ökad jämställdhet och tillgänglighet.

Syftet med planerade utbildningsinsatser, inom ramen för KKBM-projektet är att det ska tillgodose behovet av fort- och vidareutbildning hos byggbranschens aktörer, beställare, rådgivare och utförare, men också utbildare och myndighetspersoner, inom områdena, drift, underhåll, bevarande, restaurering, varsam ombyggnad och utveckling av kulturhistoriskt värdefulla byggnader och miljöer av varierande ålder.

Med stöd av kvalitativa och kvantitativa undersökningar, omvärldsanalys och utvärdering ska KKBM belysa brister i den nuvarande situationen och det framtida utbildningsbehovet samt utforma de fort- och vidareutbildningar, som ska bedrivas inom ramen för detta projekt.

Projektet ska skapa en gemensam värdegrund, utveckla samverkan i sektorn och aktivt utnyttja samarbetspartnernas och aktörernas samlade kunskaper, erfarenheter och resurser och etablera en plattform för fortbildning, FoU och ett livslångt lärande för individer sysselsatta i branschen.

KKBM ska medverka till att förhindra att hotade hantverk försvinner och skapa kontinuitet i den framtida kompetensförsörjningen och att branschens attraktivitet och lönsamhet ökar.

Genom samverkan i KKBM-projektet mellan projektets aktörer, beställare, rådgivare, utförare, utbildare och myndigheter i en gemensam utbildningsprocess med utvärdering och erfarenhetsåterföring etableras en kunskapsbas och en gemensam plattform för ett fortsatt samarbete även efter projektets avslutande.

Jämställdhetsintegration - bakgrund

Hos samtliga deltagande organisationer finns ett aktivt intresse för jämställdhetsarbete. En jämnare och mer varierad könsfördelning i alla olika yrkesroller ses som en styrka, som tillför organisationer ett mer värde. Vi har under förprojekteringen undersökt vilken syn på jämställdhet som finns hos de deltagande aktörerna.

I den kvalitativa undersökningen framkom att de intervjuade menade att kulturmiljöområdet förenar mer tekniska och byggnadstekniska aspekter med mer konstnärliga, estetiska och vårdande perspektiv, samt att det på så sätt också berikas av människor med olika kompetens, erfarenhet och yrkesbakgrund. Att det är ett mångfacetterat område gör också att det finns potential att attrahera både män och kvinnor i olika åldrar. Detta gäller i första hand beställare och rådgivare medan det bland utförarna i den traditionella byggbranschen fortfarande är en relativt stor manlig dominans. Detta märks redan inom utbildningar, t ex när det gäller byggnadsantikvarier där kvinnor dominerar. Kulturmiljöfrågor betraktas som mjuka frågor och anses tilltala kvinnor mer än män, vilket får betraktas som en något föråldrad syn på jämställdhet.

I den kvantitativa enkäten är det tydligt att beställare har en något mer positiv syn på om jämställdhet beaktas i bygg- och fastighetssektorn än vad rådgivare och utförare har. En mer markant skillnad är det

mellan män och kvinnor när det gäller synen på jämställdhet. Generellt sett är kvinnorna betydligt mer negativa till hur frågan hanteras idag. Det är också värt att notera att det inte är någon större skillnad mellan olika åldersgrupper. Ungefär hälften av respondenterna svarar varken bra eller dåligt alternativt Vet ej på frågan om jämställdhet. Detta tyder på att intresset och kunskapen om frågan är låg.

Tillgänglighet

Tillgänglighetsfrågorna är viktiga för de deltagande organisationerna och berör i allra högsta grad de byggnadsprojekt som sker i kulturarvsfastigheter. I de medverkande statliga verkens uppdrag ingår att arbeta för att tillgänglighetsaspekten alltid tillgodoses. Statens fastighetsverk följer i sitt policydokument FN:s standardregler för tillgänglighet. Tillgänglighet är med andra ord en del av det dagliga arbetet. Ett av många exempel är projektet Värdig entré, som Statens fastighetsverk driver, vars syfte är att öka tillgängligheten för människor med funktionsnedsättning.

Det har under förprojekteringen framkommit att tillgänglighet ofta uppfattas som enbart fysisk tillgänglighet. Här är kunskapen hög och de flesta menar att man beaktar detta i hög grad, särskilt bland beställare och rådgivare. Utförarna svarar i högre grad neutralt eller vet ej.

Om man betraktar tillgänglighet ur Diskrimineringslagens perspektiv berör denna inte bara fysisk/psykisk tillgänglighet för människor med någon form av funktionsnedsättning utan även social, kommunikativ och informativ tillgänglighet. Om dessa områden är kunskapen lägre än vad avser fysisk tillgänglighet, varför särskilt fokus kommer att läggas på dessa.

För att säkerställa att arbetet med tillgänglighetsfrågor ur ett bredare perspektiv genomsyrar genomförandet, kommer vi att under denna fas utbilda deltagarna i workshopform. Ett antal representanter från respektive deltagande aktör kommer att utbildas och deras roll blir att sprida kunskaper om tillgänglighet i sina respektive organisationer. Vi avser även att utbilda de som kommer att utbilda projektdeltagarna. På detta sätt säkerställer vi att samtliga aktiviteter är tillgängliga för samtliga deltagare, oavsett könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder, sexuell läggning eller ålder.

Avsikten är att utnyttja processtöd Tillgänglighet, bland annat genom att utnyttja det material som finns på www.tillgangligtprojekt.se

Jämställdhetsintegration-genomförande

Med utgångspunkt från resultatet av förprojekteringen, kommer vi under genomförandet att arbeta för att samtliga involverade i projektet aktiveras i jämställdhetsarbetet. För att säkerställa att arbetet med jämställdhetsfrågor ur ett bredare perspektiv genomsyrar genomförandet, kommer vi att under denna fas utbilda deltagarna i workshopform. Ett antal representanter från respektive deltagande aktör kommer att utbildas och deras roll blir att sprida kunskaper om jämställdhet i sina respektive organisationer. Vi avser även att utbilda de som kommer att utbilda projektdeltagarna. I KKBM kommer vi att utnyttja Processtöd Jämställdhet för att på bästa sätt säkerställa att samtliga aktiviteter i

projektet är tillgängliga för samtliga deltagare, oavsett kön.

Externa tjänster

Institutionen för Arkitektur Chalmers tekniska högskola, Hantverkslaboratoriet Göteborgs universitet Kulturmiljövård, Ipsos AB och Näringslivets EU-byrå AB är upphandlade enligt LoU urvalsupphandling som projektstöd. Arkitektur Chalmers tekniska högskola, Hantverkslaboratoriet Göteborgs universitet Kulturmiljövårds arbetsområden är omvärldsanalys, kunskapsöversikt, kravspecifikationer för kompetensutvecklingsinsatser och utbildningskoordinatorer. Ipsos medverkar genom metod för kartläggning kvalitativa djupintervjuer, kvantitativa enkäter analyser och uppföljning. Näringslivets EU-byrå AB att medverkar vid EU relaterade frågor, analyser och uppföljning.

Uppföljning utvärdering och lärande

KKBM:s genomförande följs upp genom löpande och fullständig dokumentation av samtliga möten, träffar, seminarier och andra aktiviteter. Allt dokumenteras skriftligt och i elektronisk form av projektledare som ytterst ansvarar för all dokumentation. Löpande avrapportering sker till projektägaren, projektets styrgrupp, ledningsgrupp och ESF-rådet. I delrapporter till styrgrupp och redovisas punkten uppföljning/utvärdering som en separat punkt.

I anslutning till samtliga utbildningstillfällen genomförs en skriftlig utvärdering med hjälp av webbenkät. Enkäten sammanställs och analyseras varvid resultatet återförs till projektledare som i sin tur redovisar till styrgruppen och förjeforskare för eventuella åtgärder. Vid efterföljande utbildningsavsnitt redovisas dessutom resultatet av föregående uppföljning och kompletteras även via muntlig återkoppling om behov föreligger. Som ytterligare komplement till uppföljningen genomförs intervjuer med ett begränsat urval av deltagare från målgruppen i anslutning till ett utbildningstillfälle. Syftet är att få ytterligare återföring av synpunkter och uppföljning kring hur projektet och dess aktiviteter uppfattas och i förekommande fall kunna anpassa efterföljande innehåll och aktiviteter efter denna uppföljning.

Vid projektets avslutande aktivitet utvärderas projektet som helhet genom den enkät som genomfördes i januari 2010. Denna enkät återkopplar till kompetensutvecklingsinsatsens hela innehåll och genomförande. I samband med denna uppföljning genomförs även en diskussion med samtliga deltagare. Denna diskussion kommer främst att ta utgångspunkt i syfte och de olika målformuleringarna, varvid deltagare får ge återkoppling och synpunkter på projektets genomförande och även göra en bedömning kring huruvida projektet kommer att uppfylla de redovisade målen. I denna diskussion bedöms möjligheterna för genomslag av resultaten och de förväntade effekterna på sikt. Diskussionen sammanställs tillsammans med övrigt material och redovisas i projektets slutrapport. Slutrapporten delges projektägaren, styrgrupp, lednings- projektgrupper, projektstöden och deltagande aktörer, samarbetspartners och ESF – rådet.

Samverkan

Hela KKBM:s projektupplägg bygger på samverkan. Den stora framgångsfaktorn i KKBM-projektet är således att samarbetet fungerar och

stärks mellan branschens aktörer, beställare, rådgivare, utförare, myndigheter och utbildare.

En bättre planerings- och byggprocess och en effektivare kostnadsstyrning kräver gränsöverskridande kompetens och samverkan mellan en rad olika kunskapsområden och aktörer.

Genom en ökad tillgänglighet och en öppen och tydlig kommunikation mellan aktörerna, utbildarna och myndigheter samt en tydlig redovisning av uppnådda resultat och effekter fördjupas samarbetet. Genom spridning inom KKBM:s nätverk ökar genomslaget av projektet och dess påverkan av branschen i sin helhet.

En förutsättning för att vidareutbildningsinsatserna ska bli behovsstyrda är just samverkan mellan aktörerna. Samverkan ökar kvaliteten i utbildningarna, eftersom de bygger på att allas erfarenheter och kompetenser utnyttjas maximalt. Vidare deltar alla aktörer i samtliga utbildningar. Grundnivån är densamma för alla, sedan varierar utbildningarna i både längd och djup beroende på vilken yrkeskategori man tillhör och vad utbildningen avser.

Strategiskt inflytande

Genom det breda anslaget där vi engagerat inte bara beställare, rådgivare och utförare inom branschen utan även relevanta organisationer/institutioner kommer projektet att få stort genomslag. I förprojekteringen har det framkommit att branschen har ett gemensamt problem och att behovet av att ta ett helhetsgrepp på kompetensförsörjningsfrågan är stort. Vi utgår från branschens behov och integrera teori och praktik i utbildningarna.

Målsättningen är att projektet ska bygga en infrastruktur för livslångt lärande och FoU, som kommer att kunna utgöra en framtida plattform för hållbar utveckling och bevarande av vårt kulturarv.

I förprojekteringen har vi undersökt förhållandena på nationell nivå eftersom vi ser denna fråga som en riksangelägenhet. Vi vill att de erfarenheter vi får i Stockholmsregionen ska komma att spridas över hela landet och även internationellt. Vi kommer därför under hela projektet att kommunicera och sprida våra framsteg, både externt och internt. Vi kommer att arbeta för att alla aktörer ska samlas kring en gemensam värdegrund och en gemensam syn på hur branschen ska utvecklas. Genom att sprida resultatet till politiker och andra beslutsfattare hoppas vi att detta projekt skall bidra till att värdefulla slutsatser kan tillföras framtida planering för hur kulturarvet ska kunna bevaras och utvecklas, samt hur den långsiktiga kompetensförsörjningen skall säkras..

Vår ambition är också att påverka utbildningsväsendet att ta upp kulturarvsfrågor i sina yrkesutbildningar och att dessa finns med redan i basutbildningar på olika nivåer i utbildningssystemet. Med hänsyn till att en växande del av branschens verksamhet utgörs av renovering, om- och tillbyggnad menar vi att detta är av stor vikt.

Genom att öka kunskapen generellt baserat på en gemensam värdegrund inom olika fackområden ökas effektiviteten i kulturarvssektorn. Utbildningsinsatserna är inriktade såväl på förvaltning, projektering,

drift och underhåll som på rent utförande/hantverk. Med ökad kompetens och ökad samordning blir också arbetet mer kostnadseffektivt och därmed mer lönsamt för samtliga involverade aktörer. Vi menar att detta sätt att arbeta kommer att göra sektorn mer attraktiv, både statusmässigt och lönemässigt. Därmed ökar, som ett resultat av KKBM, intresset för att arbeta med kulturhistoriskt värdefulla byggnader och miljöer.

Vi planerar bland annat att arrangera workshops och konferenser för erfarenhetsutbyte och informationsutbyte. De deltagande organisationerna kommer också att sprida resultatet till sina medlemmar över hela riket samt till deras internationella systerorganisationer och nätverk. Under mobiliseringsfasen kommer vi att konkretisera projektets kommunikationsplan för att på bästa sätt kunna sprida våra erfarenheter.

Transnationalitet

Sverige har ett starkt varumärke när det gäller hållbart byggande, kultur- och bebyggelsevård. Här finns en levande tradition av värdefullt yrkeskunnande, t ex inom högkvalitativt träbyggeri, och andra intressanta specialområden, av betydelse för bygg- och kulturvårdssektorn i Europa samt världen i stort. Likaså finns det viktig kunskap inom hållbart byggande, energiomställning mm samt i hur man byggde och levde förr för att bäst ta vara på befintliga resurser. Fokus i detta projekt är i första hand på kulturarvsfastigheter, men genom den breda samverkan med byggbranschens aktörer gynnas även kunskapsutvecklingen för hanteringen och förvaltningen av det generella byggnadsbeståndet och miljön i stort.

KKBM har kartlagt vilka ytterligare organisationer som kan medföra mervärde och på vilket sätt dessa kan medverka. KKBM har redan involverat flera internationella samarbetspartners i vårt projekt, och dessa har visat ett stort intresse att medverka. Förberedelser för en utökad internationell samverkan finns även via andra pågående projekt. I dessa nätverk ingår olika institutioner, experter, organisationer, utbildningscentra, professionella yrkesarbetare och företag från ett flertal länder, både inom och utanför Europas gränser. Genom att sammanföra branschens alla aktörer och genom att göra det på flera olika nivåer på ett sätt som tidigare inte gjorts, skapas ett forum för kunskapsutveckling och dialog kring dessa för branschen gemensamma frågor.

Organisationskompetens

Styrgrupp

En styrgrupp har bildats med ledande personer hos beställare, rådgivare och utförare, som representerar bransch- och ideella organisationer. Styrgruppen följer upp att projektet genomförs inom beräknad tid och beslutad budget. Projektägaren ansvarar för och sammankallar styrgruppen. Styrgruppen har under förprojekteringen träffats 4 gånger och under genomförandeperioden är planerat att den sammankallas varje kvartal. För att säkerställa KKBM:s strategiska påverkan ska utredas om KKBM kan förstärkas med en extern projektchef som är meriterad inom området och väl förankrad i branschen.

Ledningsgrupp

En ledningsgrupp har bildats sammansatt av beställare, rådgivare och utförare, som rapporterar till styrgruppen. Ledningsgruppen har ansvar för att projektmålen genomförs inom budgetramen, samt leder och samordnar arbetena i respektive projektgrupper samt leder projektstöden i deras arbeten. Ledningsgruppen ansvarar för upplägg och genomförande av utbildningar och forskning, för i projektet deltagande parter samt dokumentation av processen. Ledningsgruppen ansvarar även för information, styrning av intern och extern kommunikation i projektet, utveckling av processen, och marknadsanalys, framtagande av modell för styrning och implementering. Projektledaren ansvarar för och sammankallar ledningsgruppen. Ledningsgruppen har under förprojekteringen träffats 10 gånger. Under genomförandeperioden skall den sammankallas en gång per månad.

Projektgrupp

Projektgrupper har bildats, för respektive kategori beställare, rådgivare, utförare, myndigheter samt utbildare. De har till uppgift att medverka till att utbildning och fortbildningsinsatser genomförs, samt kartlägga vilka fastigheter som kan vara lämpade för utbildningsverksamhet. Projektgrupperna samverkar med ledningsgruppen. Ansvarig för respektive område säkerställer att målen uppfylls och sammankallar grupperna. Projektgrupperna leds av koordinatörerna för respektive beställare, rådgivare och utförare. Koordinatorerna ansvarar för och sammankallar projektgrupperna. Projektgrupperna har under förprojekteringen träffats 10 gånger. Under genomförandeperioden skall de sammankallas en gång per månad.

Projektstöd

Chalmers Arkitektur, Hantverkslaboratoriet vid Göteborgs universitet Kulturmiljövård, Ipsos AB och Näringslivets EU-byrå AB är upphandlade enligt LoU urvalsupphandling som projektstöd. Chalmers Arkitektur och Hantverkslaboratoriets arbetsområden är omvärldsanalys, kunskapsöversikt, kravspecifikationer för kompetensutvecklingsinsatser och som utbildningskoordinatorer. Ipsos medverkar genom metod för kartläggning, kvalitativa djupintervjuer, kvantitativa enkäter, analyser och uppföljning. Näringslivets EU-byrå AB att medverkar vid EU relaterade frågor, analyser och uppföljning.

Följeforskare kommer att medverka i projektet.

Kostnadseffektivitet

Projektägaren arbetar med upphandling enligt Lagen om offentlig upphandling LOU.

KKBM avser att upphandla visst stöd kring projektledning, administration och för ekonomistyrning, utbildningsplattform, marknadsföring och följeforskare.

Erfarenhet av projektorganisation

Projektägaren har dokumenterad erfarenhet av att driva och administrera projekt. Samtliga som deltar i förprojekteringen har lång erfarenhet av projektledning och att arbeta i stora och omfattande projekt.

De olika projektstöden har lång erfarenhet utav marknadsanalyser och uppföljning, kunskaps- och omvärldsanalyser, organisation och genom-

	förande av utbildningar och arbete i EU- och ESF-projekt.
Bilaga och övrig information	<p>På grund av ofullkomligheter i Projektrummet kommer vi att per post korrigera vissa uppgifter avseende de deltagande aktörerna. Dessa rör t ex antal anställda, kvinnor och män samt behöriga företrädare.</p> <p>Under mobiliseringsfasen, men även under genomförandet kan nya aktörer tillkomma. Detta beror på att upphandling pågår fortlöpande för beställarnas planerade projekt för 2011 -2014, där utbildning kan komma att genomföras.</p> <p>Behörig företrädare för Statens fastighetsverk är Generaldirektör Thomas Norell.</p>
Momsredovisnings-skyldighet	Ja
Annan finansiering offentligt stöd/EU-stöd	Nej
Sammanställning	<p>KKBM ska leda till en strategisk påverkan på kulturarvssektorns inriktning mot ett hållbart byggande, ett livslångt lärande, ökad jämställdhet och tillgänglighet.</p> <p>KKBM ska tillgodose behovet av fort- och vidareutbildning hos byggbranschens aktörer inom områdena, drift, underhåll, bevarande, restaurering, varsam ombyggnad och utveckling av kulturhistoriskt värdefulla byggnader och miljöer av varierande ålder.</p> <p>KKBM ska skapa en gemensam värdegrund, utveckla samverkan i kulturarvssektorn och aktivt utnyttja samarbetspartnernas och aktörernas samlade kunskaper, erfarenheter och resurser och därmed etablera en plattform för fortbildning, FoU och ett livslångt lärande för individer sysselsatta i branschen.</p> <p>KKBM ska medverka till att förhindra att hotade hantverk försvinner och skapa kontinuitet i den framtida kompetensförsörjningen och verka för att branschens attraktivitet och lönsamhet ökar.</p>
Sammanställning, engelska	<p>The objective of the KKBM project is to initiate a strategic change of direction of the heritage sector towards sustainable building, viewing training and education as a lifelong learning process, increased gender equality and accessibility. KKBM will meet the building industry's demand for further training and education in maintenance, operation, restoration, preservation, gentle rebuilding and development of historical buildings and sites of varying age. KKBM will establish a common framework, develop collaboration between different professions and actively utilise the collective knowledge, experiences and resources within the sector. It will also establish a platform for education and training of individuals employed in the industry as well as promoting research and a lifelong learning process. KKBM will prevent valuable craft skills to vanish, create continuity in future access to these skills and contribute to the attractiveness and profitability of the industry increasing.</p>

RISKHANTERING

Risk:	Åtgärd:
att personer och organisationer uteblir/hoppar av från planerade utbildningar och aktiviteter	erhålla en försäkran om deltagande i utbildning och aktiviteter
att kvaliteten på utbildare inte uppfyller förväntningar och krav	utbilda lärarna och kontinuerligt följa upp resultatet av utbildningsinsatserna och med hjälp av den externa utvärderaren
att det uppstår svårigheter att driva s.k. öppna projekt i samförstånd med befintlig projektorganisation	förankra projekten i tidigt stadie med förvaltarerna/beställaren och projektorganisationen
att effekterna av projektet inte tas till vara på lång sikt och att den gynnsamma utvecklingen av byggbranschen och kulturfastighetssektorn stannar av	bedriva ett politiskt förankringsarbete och genom ett aktivt engagemang och deltagande från branschen, samverkansparterna och de deltagande aktörerna
att administrationen av projektet blir för omfattande och kan inte hanteras inom ramen för den nuvarande organisationen	i ett tidigt stadie upprätta en organisationsplan där rollerna är definierade i ansvar och beräknad tid
att logistiken blir svår att hantera om antalet utbildningar blir för stort	upprätta en kurskatalog som anger omfattningen och nivåer för utbildningarna för att deltagarna i ett tidigt stadige ska kunna anmäla sig till utbildningarna och att kursledningen ska kunna avsätta tillräckliga resurser.
att vi inte når ut till målgrupperna i tillräcklig utsträckning och att kommunikationen inte fungerar	upprätta en och vidmakthålla en förankrad kommunikationsplan
att aktörernas engagemang blir för beroende av de personer som är aktiva i projektet och därmed sårbart	förankra projektet i respektive aktörs ledning

Tid- och aktivitetsplan

AKTÖRER

Deltagande aktörer:

SH BYGG, STEN OCH ANLÄGGNING A (SH BYGG, STEN OCH ANLÄGGNING A, 556051-9232), Vikens plåt och tegel AB (Vikens plåt och tegel AB, 556269-9040), Roslagens radonkonsult KB (Roslagens radonkonsult KB, 969661-2937), Skanska Sv. AB omb. Reg Hus St (Skanska Sverige AB, 556033-9086), PEAB SVERIGE AB (PEAB AB, 556099-9202), Vivaldi AB, Mårtensdalsgatan (vivaldi ab, 556319-0890), NF Måleri (NF Måleri AB, 556397-4004), Carl Bruske Måleri AB (Carl Bruske Måleri AB, 556181-2818), Tumba Glas och fönsterrenoveri (Tumba Glas och fönsterrenoveri, 556671-7426), Tremans fasad AB (Tremans fasad AB, 556368-1393), Målerifirma Linder & Granath A (Målerifirma Linder & Granath A, 556098-8874), L Ö Måleri (BÖRJE LARSSON OCH L ÖRNMARK MÅ, 556190-6081), Ekensbergs Byggnads AB (Ekensbergs Byggnads AB, 556568-5483), Aktiebolaget Oskar Jansson plå (Aktiebolaget Oskar Jansson plå, 556373-6346), Arbetsplats Stockholm (Fortifikationsverket, 202100-4607), Aktiebolaget Stadsholmen (Aktiebolaget Stadsholmen, 556035-1511), Kultur-

arvsenheten (Statens fastighetsverk, 202100-4474), Dalarna (NCC Constrution, 556613-4929), Sonny Svensson elkonsult AB (Sonny Svensson elkonsult AB, 556338-1267), Brantsjö Konsult AB (Brantsjö konsult AB, 969687-1400), Roslagens plåtkonsult AB (Roslagens plåtkonsult AB, 556590-3811), Senn Arkitekter (Senn Arkitekter, 556556-4068), Rebecka Forsberg Arkitektkontor (Rebecka Forsberg Arkitektkontor, 556502-3339), Abako Arkitektkontor (Abako Arkitektkontor AB, 556093-1452), Murman Arkitekter AB (Murman Arkitekter AB, 556292-6724), Erséus Arkitekter AB, Huvudkon (ERSÉUS ARKITEKTER AB, 556630-2583), Bach Arkitekter (Bach Arkitekter, 556631-1568), Gyllenpalm & Sohlman arkitekter (Gyllenpalm & Sohlman Arkitekter, 556394-4601), Tina Wik Arkitekter AB (Tina Wik Arkitekter AB, 556621-1818), Ove Hidemark Arkitektkontor AB (Ove Hidemark Arkitektkontor AB, 556148-1721), Ahlsenarkitekterna AB (Ahlsenarkitekterna AB, 556148-0509), Hidemark&Stintzing Arkitekter (Hidemark&Stintzing Arkitekter, 556599-6096), Helena Tallius Myhrman Arkitekter (Tallius Myhrman Arkitekter Akt, 556254-9377), DEFYRA Arkitektkontor (DEFYRA Arkitekter AB, 556429-4048), Mats Fredriksson Arkitektkontor (Mats Fredriksson Arkitektkontor, 556594-1779), Barup & Edström Arkitektkontor (Barup och Edström Arkitektkontor, 556495-6224), Naturliga Hus (Naturliga Hus, 531102-2551), Gunilla Svensson Arkitektkontor (Gunilla Svensson Arkitektkontor, 556720-6007), Agneta Ljungberg Arkitekter AB (Agneta Ljungberg Arkitekter AB, 556450-9585), Ritningen Arkitektbyrå (Ritningen Arkitektbyrå, 556374-2849), Blasberg Andreasson Arkitekter (Blasberg Andreasson Arkitekter, 556721-1049), AIX ARKITEKTER AB (AIX ARKITEKTER AB, 556319-2086), WHITE ARKITEKTER AKTIEBOLAG (WHITE ARKITEKTER AKTIEBOLAG, 556140-1018), H O S HEYMOWSKI OLSON STRÖMHOL (H O S HEYMOWSKI OLSON STRÖMHOL, 556646-9713), ERSÉUS ARKITEKTER AB (ERSÉUS ARKITEKTER AB, 556630-2583), WENANDERS LÅDA (WENANDERS LÅDA, 671121-5522), Erik Möller Arkitekter AB (Erik Möller Arkitekter AB, 556795-3848), Wikerstål Arkitekter (Wikerstål arkitekter AB, 556581-2582), Blomberg Anna (Blomberg Anna, 480305-3927), B Norman Arkitektkontor (B Norman Arkitektkontor, 556651-5168), TYRÉNS AB (TYRÉNS AB, 556194-7986), Waern Kolbjörn (Waern Kolbjörn, 491116-4079), Arkitektkontor a la Rydberg (Arkitektkontor a la Rydberg, 556336-0444), Jakob Törmä, Rune (Jakobsson Törmä, Rune, 451210-8913), Energi och miljötekniska fören (Energi och miljötekniska fören, 802003-7696), Creacon AB (Creacon AB, 556067-9200), Ahrbom Arkitektkontor AB (Ahrbom Arkitektkontor AB, 556327-8281), Nyréns Arkitektkontor (Nyréns Arkitektkontor, 556221-6613), Sweco architects AB Karlstad (Sweco architects AB, 556173-0606), Funkia AB (Funkia AB, 556726-6480), Almäna VVS-byrån (Almänna VVS-byrån, 556077-3730), Ateljé Arkitekten (Allan Ahlman, 556684-8312), Forskningsstation Fleringe AHR (Högskolan på gotland, 202100-4987), Chalmers entreprenörsskola (Chalmers Tekniska Högskola, 556479-5598), GAJD Arkitekter (GAJD Arkitekter AB, 556644-8972), Industrial design Olle Lundber (Industrial design Olle Lundber, 556409-7813), ADMINISTRATIVA OCH FÖRVALTNING (Riksantikvarieämbetet, 202100-1090), Hantverksskola DaCapo (Mariestads Kommun, 212000-1686), Kungliga konsthögskolan (Kungliga Konsthögskolan, 202100-2957), Rådet för byggkvalitet (Rådet för byggkvalitet, 556712-2162), Stockholms Byggmästereförening (Stockholms Byggmästereförening, 802000-4852), STD SVENSK TEKNIK OCH DESIGN (STD SVENSK TEKNIK OCH DESIGN, 802410-4096), Huvudkontoret (Byggnads, 802000-4936), Salövsbygdens församling (Trossamfundet Svenska kyrkan, 252002-6135), SVENSKA KYRKANS FÖRSAMLINGSFÖR (SVENSKA KYRKANS FÖRSAMLINGSFÖR, 802002-6160), KYRKOKANSLIET UPPSALA (Trossamfun-

Samverkanspartner:

det Svenska kyrkan, 252002-6135), FIBOR (FIBOR, 802408-4918)
Stockholms stad, Trafikenheten (Stockholms kommun, 212000-0142),
MURMESTARE EMBETET I STOCKHOLM (MURMESTARE EMBETET I
STOCKHOLM, 802002-3654), Aktiebolaget Stadsholmen (Aktiebolaget
Stadsholmen, 556035-1511), Energi och miljötekniska fören (Energi och
miljötekniska fören, 802003-7696), Länsstyrelsen, enheten för lokal och
social utveckling (Länsstyrelsen i Stockholm , 202100-2247), ADMINIST-
RATIVA OCH FÖRVALTNING (Riksantikvarieämbetet, 202100-1090),
Stockholms stadsmuseum (Stockholms kommun, 212000-0142), Stock-
holms Byggmästereförening (Stockholms Byggmästereförening, 802000-
4852), SVERIGES BYGGINDUSTRIER Hk (SVERIGES BYGGINDUSTRIER ,
556061-2524), FÖRENINGEN SVERIGES PRAKTISERA (FÖRENINGEN
SVERIGES PRAKTISERA, 802436-2819), Citykonferensen/Ingenjörshuset
(SVERIGES INGENJÖRER, 802003-4586), Huvudkontoret (Byggnads,
802000-4936), SVERIGES ARKITEKTER (SVERIGES ARKITEKTER,
802005-4576), KYRKOKANSLIET UPPSALA (Trossamfundet Svenska kyr-
kan, 252002-6135), Svenska Byggnadsvårdsföreninge (Svenska Bygg-
nadsvårdsföreninge, 802007-2008), Byggherrarna Sverige AB (BYGG-
HERRARNA SVERIGE AB, 556093-6071)